Український селянин

Орган української спілки селян

Ч 1

Сїчень 1946

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ

Наш журнал "Український Селянин" ставить своїм завданням: підвищити фаховий, загально - освітній і національно - громадський рівень українського селянина, котрий в наслідок війни змушений був залишити рідні землі і зараз перебуває на еміграції.

Журнал буде систематично подавати статті з агрономії, зоотехнії, ветеринарії, економіки та організації сільського господарства, - розраховані на підвищення знань с/г і примінення їх у трудовому селянському господарстві.

Крім фахових питань, в журналі будемо містити статті з історії України та літератури, щоб всебічно забезпечити культурно - освітній і національний розвиток українського селянства, піднісши його свідомість до рівня селянина - державника.

До співпраці в журналі запрошуємо: селянство, фахівців сільського господарства і наукових робітників, котрі бажають піти на зустріч із своєю допомогою українському селянству.

РЕДАКЦІЯ

ВЕЛИКІ ДАТИ

В січні місяці згадуємо такі найвизначніші історичні події:

2.І 1649 року тріюмфальний в'їзд гетьмана Богдана Хмельницького до Києва після славних перемог над Поляками.

xxx

22.І. 1918 року проголошено в Києві ІУ Універсал Української Центральної Ради про самостійність і суверенність України.

xxx

29.І.1918 року героїчний бій під Крутами.

xxx

Знаменні історичні події ці уярмлений український народ свято хоронить в своїй пам'яті. В героїчних чинах минулого шукає він дороговказу в кращу свою будучину. А наука історичного минулого очевидна.

Наша сила, наша слава в нас самих, в нашій єдності, однастайності. Коли народ в боротьбі за свої права виступає узгіднено із всіма своїми силами, то боротьба увінчується славою його перемог. 1648 року Богдан Хмельницький, очоливши народний рух проти гніту польського загарбника, закликав: "Мученики кричать до Вас з гробів своїх, вимагаючи помсти за їх кров і кличуть вас на оборону самих вас і всієї Батьківщини."

Як виразник волелюбних, державно незалежних прагнень народу він підняв усіх, повів на боротьбу проти Польщі ввесь народ України. "Ми підняли зброю не для користи якоїсь або порожнього марнославства, а єдино на оборону Батьківщини нашої, життя нашого і дітей наших."

В цій заяві Б. Хмельницький втілив думки й звоління всього народу. Під бойові стяги Богдана Хмельницького стала вся Україна. Польща блискавично була криваво розгромлена в боях на Жовтих Водах, під Корсунем та Пілявцями. Богдан Хмельницький побідно звільнив Галичину, що вже триста років була під Польщею і вступив у Холмщину. Тут під Замостєм король попрохав миру, визнавши Україну незалежною козацькою державою. Після цих блискучих перемог Богдан Хмельницький повернувся до Києва. Гетьману і його війську народ влаштував тріюмфальну зустріч. Церковними дзвонами, молебнями й палкими поздоровленнями кияни на чолі з духовенством віддали високу шану й любов гетьману- вождеві, видатному політику і полководцю та його козацькому воїнству. Це був тріюмф сили народної єдности.

Не стало в народі єдности, не стало й вільної козацької держави. Україну загарбала Москва. В нерівній боротьбі гинули роз'єднані сили українського народу. Гніт московського загарбника душив Україну не одне століття, доки не виросли і не зібрались сили України на боротьбу за свою

державну незалежність. В революційній боротьбі 1917 року проти московської тюрми народів, Україна вела перед серед всіх народів, поневолених Москвою і створила свій народоправний орган найвищої влади - Українську Центральну Раду.

Після перебігу відповідних передумов Центральна Рада 22.I 1918 року IУ-тим Універсалом на ввесь світ проголосила: "Від нині Українська Народня Республика стає самостійною, від нікого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу."

За яких економічно - політичних обставин виданий IУ-тий Універсал гласить сам текст:

"В трудну годину народилась воля України. Чотири роки жорстокої війни обезсилили наш край і народ... Наступає голод. По краю розмножилися ватаги грабіжників і убійників, особливо, коли з фронту рушило російське військо, творячи криваву різню безлад і руїну на нашій землі... А тим часом петроградське правительство народних комісарів виповіло війну Україні, щоб навернути вільну Українську Республіку під свою власть, і посилає на наші землі свої війська - Червону Гвардію большевиків, які граблять хліб у наших селян і без ніякої заплати вивозять його в Росію,не зоставляючи навіть зерна, приготовленого на засів, убивають невинних людей і сіють усюди анархію,убивство і злочин..."

Дальший розвиток історичних подій не закріпив здобутого. Але факт документального волевиявлення українського народу про створення своєї самостійної, від нікого незалежної, вільної, суверенної держави був є і залишається безперечним.

Питання самовизначення "вплоть до отделения" і соборність українських земель в єдиній незалежній Українській Державі-український народ актами від 22.I. 1918 року і 22.I.1919 року вирішив на завжди і ніколи від цього свого воління не зречеться. Відстояти державну незалежність перешкодила йому роз'єднаність сил, з якої скористались московсько - большевицькі загарбники - "самоопреділювачі".

З наказу російсько- большевицького уряду на Україну посунули московські червоногвардійські орди, щоб у крові втопити волю України, загарбати український хліб і вугіль, знову повернути Україну в колонію Москви,на цей раз не білої,а червоної.

Ворог наближався до Києва - столиці молодої Української Держави. Український Уряд не підготований до такого віроломного чину північного сусіди, спішно заходивсь готувати оборону Києва. Щоб виграти час на зміцнення оборони,необхідно було затримати ворога на підступах до Києва хоч на кілька днів.

На зустріч ворогу,виконати це завдання,спорядили наспіх зформований в Києві студентсько - юнацький полк добровільців. Під Крутами /150 км. від Києва/ 29.I.1918 року зударились в жорстокім бою хоробрі молодики з переважаючими силами противника. Бились завзято, самовіддано.Для кожного з них доля України була дорожча за власне життя. Вони свідомо віддали його виконуючи обов'язок,покладений на них власною державою в обороні волі батьківщини.

Не відступили, стримували ворога доти, доки не полягли смертю хоробрих всі як один, понад пятьсот юнаків.

За блага своєї батьківщини, свого народу і товариства так жертвенно умирали тільки античні герої - термопільці та давні

лицарі козацькі.

Пам'ять про лицарів Крут вічно жити ме в серцях українського народу. Вони кличуть всіх нас й наснажують нас своїм подвигом до боротьби за волю України.

Вольнолюбний, лицарський дух українського народу невмирущий. Хто переможе, хто поневолить його коли до бою стануть не одні молодики, а й старші брати й батьки - ввесь народ ? Ніхто.

Згадані великі історичні дати стверджують невмиручість прагнень українського народу до свого вільного, самостійного державного життя, зміцнюють віру народу в його перемогу.

Як скоро завершиться процес об'єднання сил українського народу, і тоді в переможних боях знову "оживе давня слава, слава України!"

---oOo---

В. БИХ

МАТИ

Сніги білі, збиті копитами
Тільки сивий котиться курай
Ой не спиться матері ночами:
Сина жде згорьована украй.

Гляне сива у мале віконце
Вчує топіт "чи ж то не дитя?
Чи не йде синочок моє сонце..."
Та скоріше двері відчиня.

Вийде з хати і заломить руки;
Гляне - даль широка золота...
"Чи не бачили мого Ви сина?"
Стрічних з жалем запита.

-Ні,- відказують прохожі;
З ним не бачились ніде
А мороз до того лютий,
Що і плакать не дає.

Іде мати знову в хату
Мерзлі сльози обтира,
Та й сідає виглядати
Сина рідного стара.

Вона бачить крізь замерзлу шибку
Битий шлях, застелений...Зима
А по той бік ледве видко
Хтось іде.Невже Іван?

Сніги білі,збиті копитами
Тільки сивий котиться курай;
Ой не спиться матері ночами;
Сина жде згорьована украй !

НЕВІДКЛАДНІ ЗАВДАННЯ

Лихоліття цієї війни, кинуло сотні тисяч українців на еміґрацію. Серед еміґрантів є велика кількість селян. Це ті трудівники землі, що своїм хлібом годували Европу і яких безсоромно грабували "визволителі".

"Визволителі" знищили справедливість, зруйнували наші житла, відібрали від нас волю та землю і врешті позбавили нас права мати власну державу. Ми є бездержавники, а це зобов'язує нас бути ще більш згуртованими і непідпадати під чужий, ворожий вплив, щоб виконати взяті на себе обов'язки політичних еміґрантів.

Еміґрація вимагає від нас організованого життя, де б інтереси загально - національні стояли вище ніж особисті. І не випадково, ще минулого року була організована Українська Спілка Селян - еміґрантів в Авґзбурзі, щоб об'єднати українське селянство. Але такі ж спілки створилися не тільки в Швабії, на американській зоні, а й далеко за її межами.

Цьому організованому селянському рухові мусимо дати вірний напрям, направивши його в русло загально - національного руху. Для цього місцеві спілки мусять подбати про організацію обласних управ, / дотримуючись територіяльного принципу/ і на їх базі утворити третю ступінь - Центральну Управу Української Спілки Селян.

Всю свою працю мусимо координувати з іншими громадськими організаціями, спрямовуючи її до національної єдности. Управи спілок мусять у своїй щоденній праці спрямувати всі зусилля на виховання членів спілки в громадсько - національному дусі скріпивши їх свідомість на рівні селянина - державника. Треба щоб кожен селянин-еміґрант, добре собі усвідомив про необхідність створення власної Демократичної Української Незалежної Соборної Держави, тому що тільки така держава дасть йому право на власне трудове господарство. Тобто таке господарство, де не має бриґадира, щоб вигонив до праці, немає обшуку лишків хліба, політчиток і стінгазет. Трудове господарство це також і не гектар огороду даного в премію за працю в громадському дворі. Трудове господарство це те, що обробляється власними силами селянина і всі плоди його праці є власністю господаря.

Такі святі прагнення селянина були є і будуть. Але ці прагнення зруйнували загарбники. Український селянин мусить завжди дбати про загально - державні інтереси, не замикаючись в своєму господарстві. Історія багато чому нас навчила. Треба покінчити з такою вдачею як "моя хата з краю". З цього користалися тільки наші вороги.

Вороги нашої державности свідомо руйнували і руйнують суспільне наше життя, насаджуючи серед нашого селянства: пиятство, розбрат, зрадництво, безвірництво, розклад нашого побуту.

Вороги докладають всіх сил для ліквідації селянства в цілому повертаючи в стан рабів новоявленої кріпаччини. Ворожі дії є і на еміґрації. Ці дії намагаються зробити кордон між східними ізахідними українськими селянами, посіяти розбрат "українці польські" і "українці рускі".

Вороги української справи, селянина із східних областей

вважають за людину "нищої раси", бо ця людина була деякий час під ворожим виливом. Але ці люди забувають, що селянська душа є чиста і що ми є сини одної матері – України. Час перебування в таборі ми мусимо використати для підвищення фахового і громадсько – національного рівня селян.

Для цього потрібно організувати фахові школи для селян різні с/г курси, а такаж ввести в практику читання фахових лекцій – бесід нашими фахівцями.

Крім фахових лекцій є велика потреба в організації лекцій з історії України, літератури та економіки, щоб вечірній час був повністю використаний для культурних потреб селянина. Такі вимоги часу.

Розвиток українського селянства довгий час проходив під доглядом "опікунів" і тому не диво, що наш селянин слабіший в технічно – господарському відношенні від селянина Европи і Америки.

Але настане час, що селянин-емігрант, опанувавши складну сільсько – господарську техніку Европи, – зможе вільно примінити всі свої особисті знання у власному трудовому господарстві, в інтересах Української Держави.

Г.

--oOo--

З МИНУЛОГО.

-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-

Линуть у безвість вагони,
Колеса ритмично: так-так!
Мелькають заплакані гони;
Літають голодні ворони...

О, краю мій рідний, жебрак!
Мелькнуло село над горою,
Стоїть понад річкою гай,
Там голод, злигавшись з журбою,
Зравили село над водою,
Замучили бідний мій край!
Стоять вітрячки, мов завмерли,
Завмерли і верби і став...

Народе коханий, які в тебе нерви?
Твій шлях – це колючії терни,
З терпінням вмираєш... Повстань!
І линуть у безвість вагони,
Несуть невмирущий мій біль;
Назустріч убогії гони,
Літають голодні ворони
Ні краплі протесту відтіль!

БЕРЕЗОВИЙ ХРЕСТ

/ спогад/

Зима 1917 року. Шаленів буревій, замітав вулиці й оселі. Село Бурін утопало у кучугурах снігу. Надійшли різдв'яні свята. Вулиці ожили співами колядників, а в хатах по святочному гомоніли гості. Дома було вже багато вояків. Сини й батьки довгожданні повертались з царського війська. Прибували щодня. До кого гість, там і радіють. Сходилась рідня й сусіди, щоб поздоровити прибулого вояка, розпитатись, дізнатись про новини й погомоніти в гурті про нове життя без царського режиму

З кожним днем село втрачало затишний спокій давнини. Вояцьке парубоцтво буяло п'яними піснями, розважалось привезеною з фронту зброєю полохаючи беупинно населення. Тільки старі вояки, як статечні господарі ховали зброю під стріху про всяк випадок.

Село вагітніло революцією від многолюдних сходин і мітингів у школі не зачинялись двері. Свобода слова, свобода думки. Охоче сходились послухати своїх же /брателів/ про майбутні закони й громадський лад нового життя, свобідного, досі не знаного без царя і ката. А над усе всіх муляла думка: як буде з землею, як поділити її?

Тоді ж на свята прибула у відпустку група козаків українського новотвореного війська. На них красувались козацькі шапки з червоними шликами й шаблюки при боці. Козаки всіх зацікавили собою й своїми новинами про створення народоправного українського уряду та формування українського війська. Вони красочно малювали нашу будучину у власній державі. Багато в перше почули тоді, "хто ми й чиїх батьків діти", хоч більшість родин нашого села і була козацького стану.

Богданівець /полк Богдана Хмельницького/ Смоляр Мусій, завзятий, як справжній запорожець. Вид молодецький і вояк хоробрий. В козацькому війську з "вольноп'ьора" з відзнаками настановили хорунжим. Вродливий, веселий та моторний, він був давнім улюбленцем села. Щирої вдачі козак.

Одинець у батька, мав молоду жінку і малі діти. Родинний затишок принадний вабив його як і других. Але свідомість національного обов'язку перемогла, перборола спокусу. З царського фронту не подавсь до дому, а став у перші ряди лицарів України. Запальним словом закликав і других.

-Хлопці! Зараз не час сидіти вдома, говорив до односельчан вояків-. -Їдьмо до нашого полку Хмельницького! - Чи то з Симонсом Ходошко до Дорошенківського, або з Гаврилом Єресом до Полуботківського! - Державу свою збудуєм, шаблями своїми її підкріпимо! А уряд дасть з землею такий лад, як народ того хоче. Але вояки не хотіли знову кидати домівки. - Воно б і треба, говорили,- та ліпше б нас мобілізували, а то на власну волю як - то не сила вирватись з села. Де хто повертав у жарт.

-Куди їхати ? Чого? Дома тепла хата, пироги пшеничні і ковбаса та чарка. /Саме тоді горілчани й завод розбили і спирту припало по двоє відер на двір/. Тут і жінка, а в кого то дівчина. А що там у війську ? Знаємо, не забули.

Минули свята. Після водохреща Мусій Смоляр з козаками від'їхали до війська. Тільки шість молодиків прилучилось до них. Мале поповнення. Та ще й втратили одного козака. Іван Міщук не поїхав до полку, женитись надумав і залишивсь домувати.

Наступили м'ясниці, а до праці ні в кого руки не здіймались. Дітвора порала худобу, а старшим "свобода". Пий, гуляй, веселись! Навіть мітінги притихли. Надокучило, наговорились до хрипоти. Мітінгову гарячку витіснили сватання, заручини й бучні весілля. За роки війни дівоцтва наросло, як грибів після дощу тай парубоцтва повернулось з війни не мало. Весілля пішли за весіллями, надолужали прогаяне. День -у день з понеділка й до понеділка, як в давнину, справляли весілля з усіма обрядовими церемоніями й гучними бенкетами. В чаду весільного шалу село буяло піснями, музиками й танками, як на перед добром.

І раптом, неждано-не гадано грянула звістка про нову війну. На Київ насувають озброєні полчища одвічного ворога незалежности України. І коли просунулись з Бахмача під Крути, то в селі на віддалі п'ятнадцяти кілометрів ясно було чути гарматні розриви й кулеметну та рушничну тріскотню Крутянського бою.

В селі запанував неспокій і розгубленість.

- Проти кого ? Чого їм треба Адже в одних шанцях сиділи й разом здобували " свободу". Невже знову хочуть того, що було на нашій, не своїй землі"? Та заспокоїла чутка: то генералів царських салдати б'ють. Коли поб'ють їх, то й війни більш не буде ніколи.

А через два дні приїхали з Крут демобілізовані вояки нашого села: Данило Кора, Іван Голуб та Артем Другань і від них село довідалось правду, сумну, жахливу. Блискавкою облетіла новина: Привезли Мусія Смоляра убитого в Крутах, пошматованого.

У дворі старого Смоляра збився стривожено - гомінливий натовп. Зазирали у вікна, у запружені людом сіни й хату, з відки неслись одчайдушні крики і розпачливі зойки. А люди прибували й прибували з усіх кінців села, купчились на вулиці, подвір'ї й протискувались до хати. Вояк намагався побачити жертву війни нової, розпитати й почути сумну історію крутівської трагедії. До трьох самовидців бою підступали все нові й нові слухачі, а вони розповідали й розповідали. На вузловій станції збилось тоді багато демобілізованих царських вояк, що поверталось з фронтів до дому і опинились там безучасними героїчних змагань лицарів України. На їх очах молоді герої мужньо боронили Рідну землю від навали червоних загарбників, доки всі не полягли смертю хоробрих. /-А ми сиділи та мовчали й мовчки чухали чуби/ Тільки свідоміші сини України, натхненні духом нації, могли так героїчно боротись і вмірати за волю й незалежність українського народу. Правда розкрила очі, ХТО Й З КИМ боровся. Зрозуміли: тими лицарями хоробрими були наші діти й брати, як ось і наш Мусій.

Після запеклого бою з переважаючими силами противника решки що живих оборонців, оточені ворогом, не здались, а діставшись під укриття пристанційних споруд, боронивсь кожен до загину. Серед них був і Смоляр Мусій. Його впізнали солдати земляки, коли переслідуваний вражою ватагою поспішав під укриття руїн водогону послав кілька влучних пострілів з під укриття і набоїв не стало. Тоді, як вовча тічка роздратована, вся ватага, на очах переляканих або інертних пасажирів - вояк, накинулась на нього.

Мусій, притулившись до стіни, підніс шаблюку проти найжечених багнетів. Щосили відбивав, викрещував з багнетів блискавки й завдавав кривавих ударів. Збилась колотнеча, двоє впало, а оп'яніли кров'ю вороги з криками, погрозами й брудною лайкою все

намагались схопити Мусія живцем.

Боронивсь з останніх сил, аж доки не дістав удару "прикладом" по голові. Випала шаблюка і козак поточився на землю непритомним. Переможці заходились тоді навпередки стягати з нього взуття й одяг. Шарпали здобич один з-перед одного. Та на всіх не вистачило. З пересердя ліняними псами накинулись на бездиханне наше козацьке тіло. Шматували, кололи багнетами, рубали шаблями й топтали ногами. І тільки, наглумились в волю залишили криваве місиво з відрубаною головою. Переможці підібрали своїх убитих й похоронили їх з военними почестями. А тіла лицарів козацьких залишились лежати на поталу хижої птиці. Тільки трьом "солдатікам" пощастило випросити дозвіл забрати тіло землякам Мусія. Ранком другого дня найняли вони візника зібрали в рядницю криваві останки Мусія, поклали на сани й повезли додому.

Сім'я чекала на Мусія. Сподівались, повернеться скоро, як обіцяв, знову у гості. Дочекались... на безутішне горе. Що діялось з родиною, коли в окривавленій ряднині знесли Мусія до рідної хати? Того передати не сила. Оторопілі з несподіваного нещастя, кинулись з плачем і войками до покійника. Тремтячими руками розгорнув батько рядницю. Мить... і багатоголосі розпачливі воплі, крик і зойки потрясли хату. Дивитись було над міру людських сил. Хтось догадавсь і зразу закрив рядницю.

Де ж рідне дороге обличчя ? Жах кожному скував холодом серце. Перед охопленими жахом очима пливли червоно криваві кругн. Крізь кривавий туман уяви виступало пошматоване людське тіло. Окровавлені обрубки рук і ніг лежали на розпенаханому животі, вгрузаючи в окривавлене нутро. Кривавo відсічена голова з розторощеним черепом лежала боком між кавалками рук і ніг. Одне око кровоточило раною, а з розсіченої щелепи вищерялись зуби. Жахливого виду мерця не впізнати.

Голосінням родини і всіх сусід не було впину. Дружина билась в розпачі, в нестямі рвала на собі коси, батько й мати умлівали в невимовної туги, а діти, забившись з переляку на піч, голосно схлипували. В загальних риданнях жах і скорбота. Тільки пізно вечером розійшлись сторонні. Сусіди й на ніч залишились обходити безпорадну, убиту горем родину й наряжати покійника.

Ранком змайстрували труну й березовий з корою хрест. Перенесли тіло в труну і притулили на своє місце голову та всі інші частини. Одіти покійника ніяк було. Сорочку й одяг військовий пристособили поверх тіла й покрили червоною китайкою.

Все село проважало Мусія в останню дорогу. Море сліз пролито. Поховали... На його могилі березовий хрест, що німо промовляє про мученицьку смерть покійника.

Минали роки, тяжкі, голодні, невільницькі. Зникали з кладовища хрести нестало й березового хреста. Але в селі пам'ять про лицаря Крут не вмерла. Часто згадували небіщика. І не один колишній вояк, проклинаючи тяжку недолю, шкодував: "чому тоді разом з Мусієм не став на оборону рідної землі?".

Ієнь.

ЕТЕРО-ОЛІЙНІ КУЛЬТУРИ НА УКРАЇНІ.

М"Я"ТА.

З усіх етеро-олійних культур на Україні найбільше значення має м"ята. Батьківщиною перечної /холодної/ м"яти вважається південна Англія. Там м"ята з"явилася в кінці ХУП століття і звідти розповсюджувалася по всіх європейських країнах. Перечну м"яту на Україні почали культивувати 52 роки тому. М"ята - багаторічна рослина і розповсюджується за допомогою корневищ та розсади. Перше місце на Україні щодо площі, зайнятої перечною м"ятою займає Чернигівщина, потім Полтавщина і нарешті Київщина. М"яту холодну культивують переважно заради етерової олії. Олію холодної м"яти використовують у парфюмерному, кондиторському, спиртово-горілочному та інших виробництвах, а також в медицині.

Сільсько-господарською практикою доведено, що в районах вирощування м"яти одержують 10 центнерів і більше сухого листя м"яти з 1 гектара.

Основою для одержання високого врожаю листу м"яти є виконання комплексу агрономічних заходів: 1. вибір відповідного місця та ґрунту; 2. внесення угноєння; 3. високоякісна та своєчасна підготовка ґрунту; 4. своєчасна та якісна посадка добірним посадковим матеріялом; 5. старанний та своєчасний обробіток ґрунту підчас росту м"яти та якісний і своєчасний збір врожаю.

Отже, для вирощування м"яти необхідно застосувати цілий ряд агротехнічних заходів.

М"яту не можна вирощувати на високих місцях, горбах, крутих схилах і на дуже високих відкритих місцях. М"ята добре росте на низинних ґрунтах, але не на заливних і не на заболочених.

М"ята потрібує водопроникливого ґрунту з достатнім запасом поживних речовин, а тому не можна відводити солонцюватих, важких глинистих ґрунтів, що легко запливають, заболотнілих, а також пісків.

Добре родить м"ята на суспіщаному чорноземі та на осушених культурних торфовищах.

Найкращими попередниками м"яти є багаторічні бобові трави, озимина по багаторічних травах, озимина по угноєному пару та угноєний пар. Добрим попередником під м"яту в полях сівозміни є просапні культури: картопля, тютюн, буряки тощо, також добрим попередником є коноплі.

Не можна вирощувати м"яту після ярих зернових і піс-

ля олійних /соняшник/. Практикою встановлено, що на солонцюватих черноземах у м"яти знижується вихід олії, а також зменшується урожай м"яти на більш легких ґрунтах /піщаних/ Для одержання високих урожаїв м"яти необхідно, щоб ґрунт був досить поживний, мав достатню кількість необхідних поживних елементів - азоту, фосфору та калію.

Азотні добрива краще діють на ґрунтах, що до цього угноювалися фосфорними та калійними добривами. На осушених культурних торфовищах у ґрунт вносять переважно фосфорове та калійне угноєння.

Поле під м"яту треба угноювати основним угноєнням з осени, під зяблеву оранку, вкладаючи 30-40 тон гною на гектар, залежно від властивостей та ступеня виснаженості ґрунта. Краще вносити гній в напівперепрілому стані. До цього додаємо, що гній дуже добре діє на урожай м"яти при внесенні його разом з мінеральними добривами під зяблеву оранку. Отже, як правило, мінеральні добрива під м"яту вносять з осени, за винятком легкорозчинних - азотних, які слід вносити на весні, підчас весняної підготовки ґрунту.

На ґрунтах низинних, де застоюється вода, органічні та мінеральні добрива вносять на весні, підчас раннього переорювання ґрунту.

З усіх мінеральних добрив м"ята найкраще реагує на азотові.

Вносити мінеральні добрива під м"яту треба з розрахунку таких середніх норм в переводі на поживні елементи:

на вилугованих черноземлях азоту 90 кг
" -"- -"- фосфору 60 кг
" -"- -"- калію 60 кг
на підзолистих темносірих і сірих ґрунтах азоту 90-120 кг
" -"- -"- -"- -"- фосфору 60 кг
" -"- -"- -"- -"- калію 60-90 кг

Як правило під м"яту ґрунт треба готувати з осени. Якщо під м"яту виділений ґрунт після зернового попередника, його обов"язково треба злущити після збору попередника на 6-8 см. глиб. і заволочити, а через 3-4 тижні провести глибоку зяблеву оранку з одночасовим внесенням основного удобрення ґрунту, гною та мінеральних добрив.

Орати ґрунт треба глибоко, на черноземлях і торфовищах 20-25 см, а на інших ґрунтах не менше 18-20 см, запобігаючи вивертанню підзолного шару. Низинні ґрунти, що пізно звільняються від води та дуже стужавлюють, переорюються рано весною з одночасним внесенням під оранку органічних і мінеральних добрив. На підвищених місцях весняне переорювання та весняна оранка ґрунту не допускаються /заборонюються/. Зораний з осени ґрунт, рано весною, як тільки протряхнуть гребені ріллі необхідно заволочити, проводячи цю роботу впоперек гребенів або навкрест по діагоналі. Потім ґрунт культивується пружинним культиватором вздовж і впоперек на глибину не менше 10 см і негайно заборонується залізними боронами. В день садіння ґрунт треба закоткувати легким котком та намітити за допомогою маркера борозенки для садіння м"яти.

Маркерування краще перевести маркером з руловим керуванням, що здібний дати прогортання борозенок на 6-8 см завглибшки. При цьому парний рядок треба пройти маркером по простій лінії, що намічається за допомогою тичок /віхок/. Проводячи маркерування ґрунту не слід набагато випереджувати садільниць м"яти, щоб забезпечити висадку корневищ м"яти у вологий ґрунт.

Ширина міжрядь встановлюється 50 см, на підвищених місцях 45 см, а на дуже родючих низинних ґрунтах ширина міжрядь дається 55-60 см.

Садільний матеріял у вигляді корневищ заготовляють ще з осени в спеціяльно відведених для цього площ і закагатовують або зберігають у ґрунті на розсадниках до весни. Закагатованими корневищами можна почати садіння м"яти в той час, коли на весні корневища з розсадників треба ще викопувати. Розкривати кагати з корневищами треба поступово, в міру потреби; корневища треба старанно перебирати, відкидаючи всі непридатні для садіння /почорнілі, бурі, вкриті плямами, тощо/; водночас сортувати. Перебрані й відсортовані корневища до садіння треба захищати від впливу сонця, вітру та холоду, щоб вони не зав"яли або не поморозли підчас нічних приморозків. Для цього перебрані корневища вкрити землею, а також не лишати без захисту витягненими з землі, але ще неперебраними. Рано весною, водночас з початком польових робіт корневища з розсадників вибрати картоплекопачами або підорати плугом та витягнути пружинними культиваторами та боронами або ж, при невеликій кількості, викопати вилами.

Викопані з землі корневища очистити від всіх нежилих та непридатних для садіння частин і посортувати за товщиною - на більш та менш товсті.

Товстіші корневища мають більше поживних речовин і паростки дають дружніші, отже вони цінніші за тонкі.

Весною корневища заготовляють з розсадників за 3-4 дні до початку садіння. Чим свіжіший садильний матеріял, тим краще він проростає. Придатними до садіння корневищами вважаються ті корневища, що цілком здорові, соковиті, пружні, білого кольору і мають 100% схожости.

Крім посадки корневищами, м"яту садять також і розсадою, але посадка розсадою виконується весною ж, але тільки пізніше, ніж корневищами. Ця посадка дає гірші врожаї.

Парослі від корневищ - розсаду, коли вона проросте на 4-6 см заввишки беруть обережно, щоб не пошкодити корінців, і викопують ножем з розсадників.

Накопану розсаду в"яжуть у невеличкі /по 200-300 шт/ пучки, однакової кількости рослин кожен, та зразу ж корінці вмочують в розведену грязь і складають у холодку у вологі канавки, а зверху чимсь притінюють, щоб розсада не зв"яла.

Найкраще розсада приживає, коли вона свіжа, а тому не слід раніше, як за день, заготовляти її. Накопану розсаду приставляти на місця посадки обов"язково в кошиках або скринях, причому бажано, щоб на дні тари був шар землі, змочений до стану грязі. Зверху розсада повинна бути притінена матками абощо.

Найкращим основним способом розмноження м"яти є посадка корневищами суцільною ниткою, вкладаючи корневища м"яти на дно вологої борозенки на глибину 6-8 см і одразу ж загортаючи борозенку вологою землею за допомогою валка грабель і злегка ущипуючи ґрунт. Затоптану підчас садіння поверхню ґрунту треба розпушити м"ягкими борінками-райборінками того ж дня, слідкуючи, щоб зубці борін не витягали корневищ м"яти.

Садіння м"яти розсадою допускається: на ґрунтах, що пізніше весною просихають; при швидкому розмноженні сортової м"яти, при недостачі посадкового матеріялу-корневищ, при підсаджуванні зріджених сходів плантації м"яти та при закладці розсадника-маточника.

Перед посадкою м"яти розсадою обробляють ґрунт культиватором вдруге, боронують одразу ж, слідом за культиватором, прикотковують та маркують на віддалі 45-50 см борозенка від борозенки. Розсаду м"яти слід висаджувати в рядку на віддалі 15-20 см. Таким чином на 1 гектар висаджується не менше 100 тисяч шт., а на підвищених місцях не менше 130 тисяч штук рослин м"яти.

Висаджуючи розсаду у вологий ґрунт, треба щільно притискувати землю до корінців і стежити, щоб вони не задиралися догори, а зверху, навколо рослинки, притінювати сухою землею. Затоптану підчас садіння поверхню ґрунту в той самий день треба розпушити міжряддя планетом.

Через три-чотири дні засаджену плантацію перевіряють і на місцях, де рослини загинули, підсаджують нові.

Основним способом догляду за плантацією м"яти є розпушування ґрунту, що провадиться не менше 4-5 разів за вегетаційний період, та знищення бур"янів.

Розпушують ґрунт через кожні 1,5-2 декади, доки рядки м"яти не закриє її вегетативна зелена маса. Коли почнуть з"являтися бур"яни, провадять знищення їх кінним планетом в міжряддях та поправкою ручними сапками в рядках, знищуючи повністю всі бур"яни, включаючи кучеряву м"яту і драголюб.

Після випадання [illegible] дощів плантацію треба на другий день обов"язково підпушити планетом або сапками, щоб знищити шкоринку, яка перешкоджає доступу повітря в ґрунт. Розпушування провадиться на глибину 8-10 см.

Як відомо хліборобові, якість етерової олії залежить від чистоти м"яти та терміну збирання. Отже, найкращим терміном для збирання врожаю м"яти є час, коли її травостій на 50% квіткує.

Зібрана м"ята в цей час дає найвищий вихід етерової олії.

Збирають м"яту руками, косарками та жатками. Косити м"яту слід тоді, коли спаде роса; в противному разі м"ята підпарюється, чорніє, в наслідок чого втрачається етерова олія.

Не можна допускати перестоювання м"яти, бо це приводить до осипання листу та зменшення етерової олії. Свіжоскошену або пров"ялену протягом дня м"яту скачують в купки та звозять заздалегідь підготовлений біля приміщення сушки тік, де й висушують м"яту до такого стану, щоб листя легко було обмолотити, а стебло, щоб не було дуже пересушеним і не подрібнювалось на цурки, які потім тяжко відокремлювати від листу. В дощову погоду м"яту треба сховати в приміщенні /клуні, стодолі/. Висушену м"яту молотять ціпами. Обмолочений лист перетрушують вилами чи граблями до повного відокремлення листу від стебла. Коли ж лист повністю не обмолочується, м"яту треба трохи підсушити, а потім вдруге злегка ціпом домолотити. Всю роботу по обмолоту м"яти треба виконувати старано, щоб лист не був дуже подрібнений і чистий від органічних рештоток землі та різного бруду.

Добре зібраний урожай м"яти - дасть добрий прибуток селянинові. В минулому за кожний центнер якісного листя м"яти при здачі на м"ятний завод господар одержував по 260 карб. Отже, рахуючи урожай листу м"яти з I гектара - 10 центнерів господар-продуцент м"яти одержував 2600 карб.

Догляд за плантацією після збору врожаю, переорювання перехідної плантації, закладка розсадника-маточника, збереження корневищ м"яти в цьому числі журналу за браком місця не подаємо.

I.Н.

ЗНАЧЕННЯ МАЛИХ ГІДРОСПОРУД В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Багато наших людей звернуло увагу на те, що майже в кожному німецькому, австрійському чи чеському селах зустрічаємо установки, що працюють використовуючи енергію води. Тим більше цікаво, що часто вони стоять на таких маленьких протоках і рівчаках, що в декого викликають здивування. Спостерігаючи ближче, як просто влаштовані водяні млини і тартаки, у кожного виникає думка, а з нею жаль... " чому б і у нас на Україні їх не побудувати? Адже ж і ми маємо річки і навіть багато більші." Дійсно по грубому обчисленню Україна має понад дев'ять міл. КЛ. водної енергії, що дорівнює дванадцять міл. кінських сил. Але справа не тільки в цьому.

Для поширення гідросилових установок Німеччина, Австрія і Чехія мають сприятливіші умови. Вони мають більше опадів і менше випаровування, в той час як на Україні, в південних районах часто випаровування перевищує опади. Витікаючи з гірських місцевостей або з великих лісових балок потоки мають видаток води цілий рік, а у нас на Україні малі потоки й балки часто літом пересихають.

Гірські ріки й потоки мають крутіший спад і тому більшу швидкість, а більш водонепроникливе підґрунття забезпечує більший поверхневий стік. Та всеж, коли в цих європейських країнах вважають доцільним розбудову мережі водяних споруд лише для використання енергії, то ми на Україні маємо до утворення їх більший стимул і потреби, незалежно від характеру підприємства розбудова їх в селянських господарствах має велике значення для підвищення рентабельности селянських господарств.

Обводнення ж нашої землі, південних і східніх районів України, через часті засухи й суховії є одним з найголовніших завдань до підвищення нашого добробуту й с/г культури.

Утворення силових чи інших господарчих водних споруд веде за собою реґулювання з бігу води й використання її для зрошення, водопоїв, чи для розведення водоплавучої птиці і риби. Все це веде до утворення ставків і водосховищ. Хоч вони кожний зокрема й малі та коли їх в місцевости багато, то вони виконують функції для затримання марнотратного збігу води до моря, підвищують рівень ґрунтових вод. Випаровуючись в літню спеку - уволожнюють сухе повітря й сприяють хмарності й утворенню місцевих /т.зв. термічних/ дощів, протидіють випалюванню хлібів і суховіям. Уважні селяни помічали як благодійно впливають ставки на рослинність навкруги себе, особливо підчас заморозків і суховіїв. А тому розбудову таких дрібних споруд з ставками, потрібно вважати як одну із складових частин системи майбутніх великих міроприємств для збереження і підвищення урожаїв на Україні. Були колись у нас ставки, водяні млини і сукновальні. Недаром і в наших піснях співається:"І ставок і млинок і вишневенький садок"... Все це тоді мало глибокий зміст, бо підказано було життьовим досвідом глибокою народною мудрістю. Але всі ці надбання наших батьків зруйнували наїздники. Майже по всій Україні, а особливо на півдні, де вони найбільш потрібні, з тисячі ставків нічого не залишилося. В час земельної реформи 1921 року

замість того, щоб їх виділити і відбудувати - багато їх заорали. Правда побудували Дніпрогес на п'ятьсот п'ятьдесять тисяч КВ і декілька промислових водосховищ у Донбасі. Але це ніколи не перекриє комплексного значення всього водного господарства і тим більше для селян.

При відновленні нашої державности, селянином - індивідуально чи кооперативно все треба буде починати з початку. Хоч перед селянином хліборобом стоятиме перш за все тяжке завдання, - обробити своє поле, все ж він не повинен забувати про використання води в зазначених формах. Тому завданням кожного із нас, особливо наших агрономів та інженерів - є вивчення найліпших ій найдешевших зразків таких споруд у Німеччині. І все те, що може бути доцільним і у нас, щоб потім використати великі водні багатства на Україні, в своїх і загальних інтересах.

Пр. Н.

---oOo---

ВИМОГИ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР ДО КЛІМАТУ ТА ГРУНТУ

Зернові культури: пшениця, жито, ячмінь і другі, мають дуже багато сортів і через це вони дуже добре розвиваються та приносять селянину урожай в різноманітніших умовах кліматі та ґрунту. Вони є і в теплих країнах, і в помірних, і в холодних. Коли порівняти зернові хліби між собою, як вони ставляться до клімату та грунту, то між ними можна виявити значну різницю.

Озима пшениця поширена там, де зими не дуже суворі. В нас на Україні її сіють по всіх областях та повітах. Озима пшениця, в порівнянні з ярою через більш раннє достигання менше терпить від запалу. Вона найвимогливіша до грунту, тому найкраще родить на родючих, структурних, чистих від бур'янів чорноземах.

На всіх грунтах удобрення значно збільшує врожай озимої пшениці. Жито краще витримує зими, ніж пшениця, тому його сіють значно далі на північ. Крім того жито менше терпить від посухи та запалу. Жито менш вимогливе до грунту: воно добре родить і на піскуватих, і на осушених болотяних, і на підзолистих грунтах. Коріння жита далеко заходить в глиб, навіть інколи глибше чим два метри, що дає змогу використовувати рослиною воду та поживні речовини з нижніх слоїв грунту.

В лісостепу кліматичні та грунтові умови цілком сприяють зростанню як пшениці так і жита. Але пшениця як більш цінна культура, тому вона поступово витісняє жито.

Яра пшениця є дуже поширена культура. У нас на Україні її сіють майже скрізь. Сходи її легко витримують морози до шести ступнів. Від сходів до достигання, ярій пшениці в середньому потрібно вісімдесять п'ять - сто п'ять днів, а для твердих пшениць трохи більше - днів сто десять. Яра пшениця дуже вимоглива культура. Вона потребує найкращих грунтів, а також потребує удобрення. Особливо вимоглива тверда пшениця. Яра пшениця боїться посухи та запалу. Дощі для неї потрібні найбільше в травні та червні місяцях, тобто під час кущення та колосіння.

Ячмінь заходить на північ, найдальше від усіх злаків. Для його розвитку потрібно всього 80 - 100 днів, тому на півночі за коротке літо він цілком достигає. Ячмінь є досить посухостійка рослина. Не дуже боїться він і запалу, бо швидко достигає. Що ж до грунту, то ячмінь дуже вимогливий, на піщаних грунтах він не вдається. Удобрення найбільше потребує на початку розвитку бо в цей час ячмінь найбільше потребує поживних речовин.

Овес у нас на Україні лутше себе почуває в північних районах. Проти високих температур /спеки/ овес не стійкий, тому на півдні України він поступається місцем ячменеві. Вологу овес любить більше, ніж пшениця та ячмінь, родить і на найбідніших грунтах. Серед зернових хлібів це найменш вимоглива культура. У зоні лісостепу овес як і ячмінь, бодре родить.

Агроном Панько Рудий.

СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКА ОСВІТА.

Делеґатура Українського Технічно-Господарського Інституту /УТГІ/ відкриває в таборі Сомме-Казерне курси тваринництва та молочарства, що триватимуть 3 місяці.

На курси приймаються курсанти і курсантки віком від 16 років.

Навчання відбуватиметься ввечері.

Теоретичне навчання і вправи будуть проводити висококваліфіковані сили. Практичні вправи курсанти будуть відбувати в центральній молочарні у м.Ауґсбурзі та на зразкових тваринницько-молочарських фармах в його околицях. По закінченні курсів будуть видані курсантам посвідки.

Перші лекції будуть прочитані у вівторок 29 січня 1946 р. о 7-ій год. в приміщенні школи, ІУ бл.,71 кімната.

Запис нових курсантів продовжується в приміщенні курсів перед викладом лекцій.

Делегатура УТГІ.

КУТОК ГУМОРУ

ПОСТУПОВІСТЬ

Один старий молодець найняв собі ґаздиню, що в першому році говорила :"Ваші кури несуться добре". В другому році вона говорила:"Наші кури несуться добре". А в третьому році вона вже говорила:"Мої кури несуться добре".

ПИСЬМЕННИК

-Я живу з пера.
-Так? Що ж ви пишете?
-Листи до батька по грощі.

ОБЕРЕЖНИЙ

Друзі. Коли моя жінка починає співати, то я зараз же виходжу з кімнати.
-Чому?
-Щоб люди не подумали що я її б'ю.

ОЩАДНА

-Ти думаєш, що багато заощадиш, коли будеш сама варити?
-Певно! Від коли я сама варю, то мій чоловік їсть на половину менше.

ЩО ЦІКАВІШЕ

Коли македонський король Филип став загрожувати самостійності Греції, тоді відомий бесідник Демостен своїми огнистими словами намагався навернути греків до оборони перед наїздником. Але грецька суспільність вже тоді так збайдужіла до загальних справ, що її більше цікавили театр ніж оборона рідного краю. Позіхаючи слухали промови Демостена, а потім байдуже йшли до дому або до театру.

Одного разу Демостен зачав промову цікавою байкою.
-Був раз один купець, що зібрався в далеку дорогу й для подорожі найняв собі осла. Але в дорозі сонце так припікало, що купець не їхав на ослі, а йшов дорогою, криючись у його тіні.
Почувши що Демостен починає говорити щось для них забавне, слухачі стали близше підходити до промовця. А він говорив далі.
-Купець вернувся додому, повернув осла його власникові, але заплатити не хотів. "Я не сидів на ослі і тому не мушу платити"!
-Сказав він власникові.
І в тім місці Демостен нагло урвав своє оповідання.
-Цікаво, цікаво- кричав натовп. - Що далі сталося з ослом?
-О, нужденники! То вас історія осла більше цікавить, як доля рідного краю ?
Заговорив у гніві Демостен.

З М І С Т.

_"_"_"_"_"_"_"_"_"_

Український селянин

орган української спілки
селян-емігрантів

№ 2

Березень 1946

ОБЛАСНИЙ З'ЇЗД СЕЛЯН-ЕМІГРАНТІВ.

В днях 23 і 24 лютого 1946 року в місті Ауґсбурзі, в таборі "Сомме-Касерне" відбувся обласний з'їзд спілок українських селян-емігрантів у Швабії.

Об'єднання селян-емігрантів у фахову селянську спілку зустріло в таборах Швабії загальну підтримку української громадскости. Селянство, що серед нової еміграції становить значну більшість, організовано виявляє свою здатність обстоювати себе і бути поважним чинником в сконсолідованій праці для добра всієї нашої спільноти.

На з'їзд прибуло 28 делегатів від 936 членів спілок українських селян-емігрантів у Ауґсбургу та Ульму і їх околиць. Багато гостей, представників громадських організацій і установ брали участь в роботі З'їзду.

З'їзд, горяче прийнявши привітання представників громадських організацій і установ, їх щирі побажання плодотворної праці, - приступив до обговорення питань порядку денного:

1. Завдання спілок українських селян-емігрантів.
2. Прийняття типового статуту спілки.
3. Вибори обласної Управи.
4. Ріжні.

Прослухавши і обговоривши ґрунтовну доповідь п.Д. про завдання спілок українських селян-емігрантів, З'їзд виніс постанову, в якій відмічає своєчасність та конечну потребу об'єднання українських селян-емігрантів в селянську спілку, щоб в співпраці з громадськими організаціями виконати такі основні завдання:

1) фізично і морально зберегти себе на чужині;
2) охоронити від чужинецького впливу всі здорові морально-культурні надбання і традиції українського селянства в інтересах цілого народу;
3) гідно репрезентувати перед світом самобутність духовости, культури і історичних традицій цілого українського народу;
4) виховувати і постійно підвищувати культурно-національний рівень, щоб виховати з українських селян-емігрантів державно-думаюче селянство;
5) набувати і підвищувати фахові знання українського селянства за кордоном.

Для координації роботи спілок українських селян-емігрантів З'їзд ухвалив створити Обласне Об'єднання спілок українських селян-емігрантів у Швабії і обрати Обласну Управу, зосередивши в її руках керівництво роботою спілки українських селян-емігрантів та репрезентування перед українськими і зовнішніми чинниками в обороні правних інтересів українських селян-емігрантів.

З'їзд визнав необхідним, по проведенні організації україн-

ських селянських спілок і в інших областях Німеччини, - створити Міжобласне або Центральне Об'єднання спілок українських селян емігрантів в Німеччині.

Друге питання - прийняття типового статуту спілки українських селян-емігрантів розглянуто і обговорено по кожному розділу. Обговорення пропозицій делегатів і гостей З'їзду носили жвавий, але однозгідний характер. З'їзд, внісши незначні зміни й додатки до окремих розділів проекту, - типовий статут спілки затвердив.

Статут Обласного Об'єднання, що покладається в основу роботи Обласної Управи об'єднаних спілок українських селян-емігрантів у Швабії, затверджений майже без змін.

Відбулися вибори органу керівництва. До Обласної Управи обрано 5 членів і 2 кандидатів з кращих, випробуваних працівників у організіції низових організацій. До Ревізійної Комісії обрано 3 членів і I кандидата. До Організаційного Бюро по скликанню Міжобласного З'їзду від спілок українських селян-емігрантів у Швабії обрано 4 представникіз.

Бажаємо спілкам українських селян-емігрантів успішно працювати на користь українських селян-емігрантів і всієї української громадскости.

I.C.

---oOo---oOo---

ВИСТУП проф. В. ШАЯНА.

Причиною катастроф Української Держави було нерозвязане селянське питання.

Українські князі не зуміли втягнути селянство в активну працю в державному житті, а зокрема - не змобілізували його для оборони держави перед наступом східних орд.

І це провалило Українську Державу. Спроба Хмельницького завести династичну монархію зі всіма її клясократичними закріпощеннями довела до бунту козацтва і до знову провалу молодої Української Козацької Держави.

Надії селянства на землю від Української Держави 1917-1918 р вибили селянам шомполами карательні загони. Селяни не могли дати належної відсічі більшовикам, бо... сподівалися від них землі, якої не дала їм українська держава.

Висновок: Селянське питання в Українській Народній Державі мусить розвязати сам селянин.

Селянство мусить стати свідомим підметом і творцем своєї долі в Державі а отже і долі цілої Держави.

Воно мусить піднестися до висоти лицарів, борців і оборонців Української Народної Держави, носіїв її традицій.

Воно мусить виплекати ідеали нового лицарства української землі і українського духа. (Бурхливі оплески)

Загартоване досвідом свойого мучеництва, українське селянство дозріває до здійснення свого призначення.

З другого боку, кожний український політичний центр чи уряд мусить памятати, що йому не вільно знову провалити Українську Державу на зле розвязаному селянському питанню. (Бурхливі оплески)

Українська Спілка Селян станула на вірний шлях творення своєї власної долі.

Вона станула на вірний шлях творчої співпраці на демократич-

них основах з усіма чинниками, що стоять на становищі захисту інтересів українців і борні за Українську Народню Державу.

На цьому шляху доведеться Спілці відіграти важливу ролю в ділі справжнього об'єднання всіх українських сил для найсвятіших для нас ідеалів.

Несіть високо прапор своєї стапової гідности і своєї національної чести.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

ЛЕСЯ УКРАЇНКА.

"І все таки до тебе думка лине,
Мій занепащений, нещасний краю.
Як я тебе згадаю,
У грудях серце з туги, з жалю гине.

Леся Українка.

Сімдесят пять років тому в місті Звягелі на Волині народилася Лариса Петрівна Косач, що пізніше стала відомою українською поеткою під прибраним призвищем Лесі Українки, зайнявши в українській літературі перше місце після Шевченка. Під безпосереднім впливом і доглядом своєї матері, відомої української письменниці Олени Пчілки, Леся виховувалася в українському національному дусі. Життя на селі, товаришування з селянськими дітьми, грунтовне вивчення української літератури і народньої поезії виробили демократичний світогляд у майбутньої поетки. Письменницьке оточення, висока літературна освіта, вивчення европейських мов (Леся Українка знала одинадцять мов), ознайомлення з найкращими творами світової літератури, здебільшого - в першотворах, - прискорили розвиток природньої літературної обдарованости Лесі Українки. І вже на 12 році життя з'являються в друку перші твори молодої поетки. Але тяжка хвороба-туберкульоза, що спочатку до руки прикинулась, а далі й на ногу перейшла, на багато років (від 1882 до 1891 р.) засудила Лесю на тяжкі фізичні й моральні страждання. Проте Леся Українка уперто бореться з своєю хворобою, вона багато читає, вчиться і пише свої мужні, бадьорі, надзвичайно сильні поезії:

"Так. Я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Буду жити. Геть думи сумні."

Року 1894 Леся Українка їде з Болгарію до свого дядька - славнозвісного вченого і політичного діяча - М.П.Драгоманова. Тут Леся пильно вчиться, використовуючи багату дядькову бібліотеку, а ще більше - його керівництво, його живу науку. Поетка прагне до активної революційної діяльности, але знову повертається страшна невблагана хвороба. Часті виїзди до Криму й особливо берлинська операція на деякий час спиняють хворобу, але ненадовго

1901 року туберкульоза перекинулась на легені, і з цього часу йшла уперта боротьба з смертю. Що зими Леся мусить зиїжджати - то в Крим, то на Кавказ, то в Італію, віддаляючи неминучий кінець що чекав на неї. Не зважаючи на тяжку хворобу, поетка пише все нові, все грандіозніші твори, до того ж - бере і активну участь і в громадській праці. Останнє 8-ліття її життя і творчости - це, як каже М.Грушевський, було "немов якийсь титанічний хід по велетенських уступах, не рушених людською ногою..." В розцвіті своїх творчих сил, не сказавши ще свого останнього слова, померла геніальна поетка 1-го серпня 1913 року.

Леся Українка залишила нам велику і надзвичайно цінну літературну спадщину: поезії, поеми, оповідання, новелі, повісти, драматичні твори, літературно-критичні статті, публіцистичні статті і т.д. Основною центральною темою всієї її творчости була Україна, українське життя, боротьба за волю рідного народу.

"До тебе, моя Україно, наша бездольная мати,
Струна моя перша озветься....

- писала Леся Українка в одному зі своїх віршів. І перша струна і остання - були присвячені Україні. Палким протестом проти насильства, проти неволі, проти деспотизму перенята вся творчість славетної поетки українського народу. Соціальне, національне і політичне поневолення українського народу, що конав під важким чоботом російської імперіалістичної держави, з великою силою і майстерністю показала Леся Українка в своїх поетичних творах, здебільшого - в символичній формі:

"Наші батьки вже лягли підмурівком
Там, де стоять нечестиві храми,
Нільські багна загачено трупом
Наших безщасних дідів."

"Нільські багна" - це багна північної Росії, загачені трупами замучених синів поневоленої України.

Сміливі, хоробрі борці за волю народню або гинули в нерівній боротьбі, або знаходили смутну долю:

"Вигнання, муки, нерозривні пута,
Дочасну смерть у дикій самотині."

Любов до Рідного Краю породжує палку ненависть проти його ворогів:

"Згадати тільки всі тяжкії муки,
Що завдали борцям за правду вороги,
Кому ж не стиснуться раптово руки
Від помсти лютої жаги ? "

У своїх поезіях, поемах та в драматичних творах Леся Українка в яскраво-художніх образах показує боротьбу народу за волю. Дуже часто для висловлення своїх думок поетка бере сюжети не з українського життя, а з життя первісних християн, греків, римлян, гебреїв і т.д. Але в цих творах Леся Українка в символичній формі пише про Україну, порушуючи найпекучіші проблеми українського життя. Леся Українка за порадою М.П.Драгоманова пише поему "Роберт Брюс" з історії боротьби шотландського народу за свою волю. На цьому історичному прикладі поетка показує, як по-

винен український нарід боротися за своє визволення. Шість раз шотландці зазнавали поразки, але на сьомий раз перемогли і збудували свою селянську демократичну державу на засадах народоправства, свободи людини і свободи народу. Ніякі невдачі ні поразки не повинні припинити боротьбу за волю України, а, навпаки, повинні загартувати борців - така провідна думка поеми. Леся Українка була проти будьяких компромісів, угод, - вона визнавала тільки активну чинну боротьбу. Особливо яскраво висловила вона думку про конечність боротьби "мушкетом та шаблею", а не тільки "пером та щирим словом" в поемі "Бояриня". Недужа тілом і надзвичайно сильна своїм бойовим мужнім духом, поетка особливо велике значіння надавала своєму могутньому поетичному слову, що було єдиною зброєю в руках хворої поетки:

"Слово. Моя ти єдиная зброє.
Ми не повинні загинуть обоє,
Може в руках невідомих братів
Станеш ти кращим мечем на катів."

Окрім громадсько-політичних тем, в багато-гранній творчості великої поетки були і інші теми, інші мотиви. Теми кохання, теми природи, мотиви особистої лірики, теми філософські та інші були також з великим мистецьким хистом висвітлені в творах Лесі Українки.

Найвидатніший твір Лесі Українки - це драматична поема "Лісова пісня". Як правдиво зазначає М.Драй-Хмара, в цьому творі відбилося духове життя Лесі Українки, її інтелект, глибока ніжність її психики, сильний поетичний порив, весь лябиринт її душі, життя і думок". З нечуваною ліричною силою поетка втілила в цьому творі свою мрію про краще людське життя, показала значіння ідеалу в людському житті й долю його серед болота щоденного існування.

Леся Українка вірила в те, що прийде час, коли

"згине зло, укриване віками.
В честь волі нової хвалу співець заграє
На вільних струнах, вільними руками."

І в своєму останньому передсмертному творі ("Казка про Велета") Леся Українка висловила свою тверду віру і непохитне переконання, що поневолений нарід-велетень повстане проти своїх гнобителів:

"Розправить руки грізні
І вмить розірве на собі
Усі дроти залізні."

І в цій рішучій останній боротьбі могутнє поетичне слово великої поетки, її мужні заклики будуть перетворені на бойові гасла, її зброя-слово в руках "невідомих братів" стане "кращим мечем на катів". Непохитна воля, незломний дух і бойовий геройічний чин непримиренних "месників дужих" зруйнують твердині тиранів і здобудуть волю своєму народові. Передбачаючи неминучий прихід цих геройічних часів, Леся Українка, немов пророчиця Кассандра, віщувала:

"В моїх очах я бачу зброї полиск,
В моїх речах я чую зброї брязкіт."

П.ОКСАНЕНКО.

М. ОРЕСТ.

Я з тугою взяв заручини -
І перстень її тяжкий,
Мені неухильно вручений,
Тяжить на душі німій.

Лиш часом, як промінь місяця,
Позичений в сонця, блідий,
Радості давні світяться
В ночі великій моїй.

ІВАН БОГУН.

27 лютого 1664 року під Новгород-Сіверським на Чернігівщині поляки замордували козацького полковника Івана Богуна, що своєю лицарською відвагою та воєнним хистом полководця багато завдав Польщі кривазо-нищівних поразок. Слава воєнних подвигів Івана Богуна, найвидатнішого соратника гетьмана Богдана Хмельницького, гриміла не тільки в Україні, а й далеко поза її межами.

Іван Богун походив з козацького роду села Бубнова на Київщині. Про молодість і освіту Івана Богуна відомостей не збереглося, але імовірно, здобув високу освіту, бо Хмельницький часто посилав його в посольства. А військових знань міг набути в Січі, яка була тоді військовою школою для кожного молодика.

Першу історичну згадку про Богуна зустрічаємо підчас облоги Збаража 1649 року. Козацький літопис згадує, що Богун тоді був ранений, а по вилікуванні, Хмельницький послав його разом з брацлавським славно-звісним полковником Данилом Нечаєм охороняти західних кордонів, визначених Зборівським договором. Війна скінчилась, але польські прикордонні загони часто вривались за Буг і спустошували край, грабуючи та вбиваючи населення. Богун, осівши в місті Винниці на Поділлі, за короткий час не тільки припинив польські напади, а разом з Нечаєм відкинули поляків далеко за установлені кордони.

Після того поляки впродовж 2-х років не насмілювались нападати на Україну. А тим часом Богун перетворив Винницю в сильно укріплену твердиню, а свій полк - в поважну військову силу. Він запровадив в свойому полку зразкову дисципліну, муштру і тактичні заняття, яких доти не було не тільки в козацькому війську, а і в багатьох европейських арміях. І коли поляки в січні 1651 року з великими силами напали на українські землі, то скоро переконались в наслідках невтомної енергії і воєнного хисту Богуна. Здобувши містечко Красне, в обороні якого загинув лицарський

побратим Богуна - Данило Нечай, поляки хотіли і Богуна у Винниці заскочити зненацька. Та це їм не удалось. Богун заздалегідь приготовив місто до оборони. Виступивши з своєю кіннотою в поле назустріч полякам, Богун заманив їх в засідку, багато знищив ворожих сил і вернувся назад за мійські мури й укріплення. Поляки мусили розпочати облогу Винниці. Та це не принесло їм сподіваних наслідків, бо в передбачливого Богуна було доволі поживи й пороху. Понад два місяці тривала облога. Спроби штурмом здобути місто були безуспішні. Поляки мерзли в степу під мурами, гинули від нічних "вилазок", наскоків Богуна з хоробрими козаками і так знесились, здеморалізувались, що втекли з під Винниці при першій чутці про наближення козацької підмоги. Богун зі своїми козаками переслідував польське військо, гнався, винищуючи його аж у Польській Землі.

Настала весна 1651 року. Україна і поляки готувались до вирішального бою. Польща зібрала біля 400.000 "посполитого рушення", а Україна - 200.000 козаків та велику силу татар, яких Хмельницький запросив як союзників. Дві величезні армії зударились під містечком Берестечком 9.7.1651 року. Польську - очолював король Ян-Казимир, а українську - гетьман Б.Хмельницький. Битву під Берестечком почав Богун. Він їшов в авангарді козацької армії на чолі 30.000 козацької кінноти. Перші два дні бився з поляками Богун і татари. За ці два дні перемога була на стороні козаків; поляки мусіли сховатися до табору, втративши всі пасовища. А на третій день у найгрізнішій битві, татари зрадили і, залишаючи поле бою, насильно захопили з собою Хмельницького. Це вирішило вислід бою і дальнішу долю України. Козацьке військо охопила страшна паніка. У відсутність так раптово гетьмана тільки Богуну, завдяки його енергії і відвазі, удалось врятувати козацьке військо від повного розгрому. За одну ніч Богун зладнав греблі через болота, які оточували козацький табір, і вирвав з оточення більшу частину козацького війська.

По Берестецькій поразці спротив польській армії, що посувалась на Україну, знову чинив Богун, непохитний сторонник Хмельницького і в ці тяжкі дні для України. Хоч не великі сили, а стримували ворога в кожному місті і містечку. Фастів і Білу Церкву так укріпив Богун своїми козаками, що поляки не змогли їх здобути і погодилися на заключення так званої "Білоцерковської угоди", обкроївши Україну до одного воєвідства, а козацький реєстр - зменшивши до 20.000 козаків.

Підписати таку угоду Богун відмовився. А скоро відкрилась Богуну можливість помститись полякам і за Берестечко і за Білоцерківську угоду. 1652 року Богун взяв участь у поході Тимоша Хмельницького на Волощину. Поляки хотіли перешкодити цьому походові і польське військо під містечком Башлі загородило їм дорогу. Богун прийняв бій і так геніяльно скерував ним, що від 20.000 польської армії не залишилось нікого, хто міг би принести до Польщі вістку про розгром. І в Волощині Богун здобував одну перемогу за другою. Похід заломився тільки тоді, коли Богун в бою коло річки Яловці недалеко Букарешту дістав серйозні ранення і не міг далі брати участи в боях.

1653 року приборкати Україну вирушив коронний гетьман Чарнецький на чолі 12.000 армії. Польське військо чинило над населенням нечувані морди. Хмельницький спішно вислав проти Чарнець

кого Богуна на чолі 4.000 козаків. Після вдалих маневрувань досягнув Богун того, що армія Чарнецького під Монастирiськами була повністю розгромлена, а ранений Чарнецький, славнозвісний польський полководець, ледве сам утік, врятований своїми недобитками. Пізніше зустрічаємо Богуна під Жванцем (на Дністрі, близько Камінця-Подільського), як посла від Хмельницького до короля.

Настає 1654 рік з так званою Переяславською угодою і присягою козацького війська московському цареві. Від присяги Богун відмовився і, нехтуючи неласкою, подавсь у Винницю, де знову заходивсь пильнувати західнього кордону. Король, знаючи про його ставлення до Москви, наваживсь намовити Богуна на свій бік. Обіцяв булаву з своїх рук, коли він піде проти Хмельницького. Та Богун був не з тих, і королівський лист переслав Хмельницькому. "Преславний полковник, знаменитий козак і добрий вояк", як називає Богуна козацький літописець Величко, не поділяв жадної політики союзів з ворогами, а в боротьбі за незалежність України, як лицарь-вояк, покладався лише на її власні сили. А прагнення багатьох старшин до шляхетських гербів або московських соболів Богун з призирством засуджував. Він та ще Данило Нечай були горді з свого козацького стану. Лицарство козацьке було для них вище і шляхетства і боярства. Тому-то Богун не заплямував себе жадною нагородою за службу ворогові, ані надавчою грамотою, ані ніякими польськими гербами. І коли поляки переконались, що Богуна не можна купити, перетягнути на свій бік, то з цілою армією вирушили на Брацлавщину, щоб зрівняти з землею Богунове гніздо.

В героїчній обороні Немирова і Буші загинули майже всі мешканці. Не сила було Богуну з одним своїм полком в кілька тисяч козаків боронитись проти 40.000 польської армії. Тому наваживсь опустити Брацлав, спаливши його, а з козаками відступив до Умані і там тримав оборону, чекаючи на підмогу. Хмельницький поспішив на поміч Богуну. Та на підмогу полякам прибуло 100.000 орда татар. Тоді поляки, залишивши частину війська для облоги Богуна з Умані, рушили разом з татарами назустріч війську Хмельницького. На "Дрижиполях" біля Ставищ зударилися обидві армії. Поляки мали численну перевагу. І саме в критичний мент бою, неждано-негадано, з'явивсь Богун з своїми козаками і врізався в побоїще. Продертися з одним своїм полком крізь польську облогу в Умані, залишивши там для оборони тільки жменьку козаків, пробитись крізь польсько-татарські полчища, щоб стати поруч Хмельницького, такий подвиг під силу Богуну. Прийнявши команду над усіма козацьким табором, в якому налічувалось до 100.000 возів, Богун, укриваючи козацьку піхоту і кінноту за рухомою твердинею (возами), успішно відбиває всі ворожі наступи і зломи, і довів ворога, якого доїдали люті морози та пошести, до того, що примушені були кинути облогу й утікати. Та полякам не пощастило втекти від Богуна. Козаки гнались і торощили так, що мало хто дістався до Польщі. Татари також не повернулись до Криму, бо козаки і їх догнали.

По смерті Хмельницького Богун не втручався в старшинські чвари, розумів їх згубність для України. Геніальний полководець умів шаблями і гарматами прокладати шлях своєму ідеалові самостійної України. І тому в братовбивчій війні участи не брав, не приєднавсь ні до якого ворожого табору, залишаючись хоч і бездіяльним, але вірним своїм поглядам. Небезпечного і для поляків і для москалів Богуна вдалося згубити полякам. 1661 року поляки

підступом захопили Богуна і посадили в Магдебурську кріпость на Поморі, де тримали до 1663 року. На домагання правобережного гетьмана П.Тетері король випустив Богуна на волю. Сподівались використати воєнний хист і славу Богуна у війні Польщі з Москвою, Тетері з Брюховецьким. Богун хоч і погодився приняти командування над козацьким допомоговим корпусом, хоч і виступив вперше в свойому житті, під чужим Україні прапором, як союзник, але мав намір прислужитись визволенню України. І коли поляки при облозі міста Глухова довідались про зносини його з оборонцями, розгадали його смілий, грандіозний план розгрому польського війська в зєднанні з козацькими військами Брюховецького, то тільки своєчасність цієї розгадки врятувала польську армію вкупі з королем від цілковитого знищення. Богуна арештували і воєнний суд спішно засудив його на кару смерти. Присуд виконали 27-го лютого 1664 року під Новгород-Сіверськом.

Так закінчив життя найвидатніший полководець України, найбільший герой і найкращий лицар з козацьких часів. Слава його подвигів у боротьбі за Україну, за її незалежність докотилась з України через Польщу і до Франції і до Англії і до інших країн всієї Европи.

"Львина відвага, рухливість вужа, хитрість лиса і легкодушність вітру тремтіли в кожній жилі Богуна. Вольність, простір, степ і війна були його стихією. Мало його обходило, коли й де, щоб лише довшим безділлям навязано його. Геній війни зродив цього козака, якому не було рівного в цілій Україні." Так характеризує Богуна польський історик Кубаля. Що й говорити, коли й вороги не могли не визнати лицарських чеснот Богуна. А український нарід, свято зберігаючи в думах і піснях память про Богуна і його подвиги в обороні України, прагне бути гідними нащадками його бойових традицій. Чарівна воєнна слава Богуна повчає нас, як маємо жити й діяти, щоб ожила воля й слава України.-

I.CO.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

СМЕРТЬ ЕМІҐРАНТА.

Умирає на чужині
Старий еміґрант;
Не побачив України
Вільної - без ґрат.

Він потухлими очима
У простір дививсь;
Вже не бачив свого сина,
Що над ним схиливсь.

І останніми думками
В далечінь сягав,
Своє щире привітання
Україні слав.

Син стрункий - що та тополя -
На батька дививсь, -
Крає серце зла недоля,
Тяжко зажуривсь.

- Скільки мук, образ страждання,
Батько мій прийняв;
Хоч би своє побажання
Останнє сказав.

Батьку любий, батьку милий.
Я ось тут - твій син.
Дай наказ мені останній:
Я тут є - один. -

Підвелися важкі вії,
Очі заблищали,
Зорем тмяним повели,
На синові стали.

- Сину мій, єдиний сину.
Тяжко умирати,
Не бачивши України,
Без рідної хати.

Хоч би грудочку земельки
Рідненької мати,
До грудей би пригорнути
- легше б умирати.

Тяжко було залишатись,
На знущання, сину,
А ще тяжче умирати
Їхать на чужину.

Краще було б загинути
У рідному краю,
Сину мій - єдиний сину,
Я заповідаю:

Вертай туди, в Україну,
Скоріше вертайся,
Бий ворога до загину,
Живцем не здавайся.

Ми боронимо вічну правду,
Нам і Бог поможе,
Упадемо - слава буде,
А може... Дай, Боже.

Сонце правди нам засяє.
Тоді в Україну,
Перенесеш кістки мої,
Дорогий мій сину.-

Замовк батько - його очі
На віки закрились.
І день то був сумніш ночі
Й дерева журились....

Бібербах, 22.ХП.45.

Ф.КАРПЕНКО.

Т. Г. ШЕВЧЕНКО.

Минуло 85 років з дня смерти геніяльного поета, борця за волю України Т.Г.Шевченка. Український народ високо шанує свого Великого Сина й шануватиме його "доки сонце в небі сяє, доки живуть люди".

Вогненним словом свого поетичного генія й всім своїм страд - ницьким життям Шевченко проклав українському народу шлях до волі, ідейно наснажив його до боротьби за державно-національне визволення і заповів грядучим поколінням завершити боротьбу торжеством перемоги. Значення Шевченка безмірно велике, рівного якому Україна досі не знала і не знає, бо він творець і надхненник української нації " без хлопа і без пана."

Вийшов Шевченко з лона самої нації, з народніх мас закріпаченого селянства. Він зазнав на собі, на власній спині весь тягар нужденного й безправного життя українського народу, поневоленого "на нашій, -не своїй землі." Цю органічність звязку відмічає Шевченко в автобіографії так: "Історія мого життя є частиною історії моєї Батьківщини."Раннє дитинство в злиднях кріпацької родини, сирітство, зла мачуха, наука у дяка, "я пас ягнята за селом", непризнаний хист до малярства і панський челядник-козачок, а далі етапний шлях на Московщину, проміряний босими ногами. Тут доля змилостивилась над Шевченком і підмайстер маляра-ремісника, викуплений добрими людьми з кріпацької неволі на 25 році життя, придїлився до Академії Художеств.

Шевченко наполегливо вчився малярству і різним наукам. А по закінченні Академії /1845 р./поет став не тільки видатним малярем і гравером, а й видатним мислителем свого часу. Він володів польською і французькою мовами, досконало знав історію України, всесвітню історію, літературу та філософію й здобувсь на верхівя передової тодішньої думки.

Світогляд, ідеологія Шевченка формувалась в нерозривному звязку його культурно-освітнього розвитку з власним житьовим досвідом і уболіванням за долею свого народу, закутого в кайдани. На далекій чужині, серед хоч і прихильних, та чужих, здебільшого, людей Шевченко не відцурався Рідного Краю і його "мужицької" мови, а сміло виступив з рідним словом на боротьбу за волю України.

Вже в ранніх піснях-поезіях, виданих 1840 року під назвою "Кобзар" /"Думки", "Перебендя", "Катерина", "Тополя", "Тарасова ніч", "Іван Підкова", "Нащо мені чорні брови", "До Основяненка"/і поемі "Гайдамаки" /1842 р./Шевченко виявляє свою національно-державну свідомость, побудовану на протиставленні славного минулого України та її сучасного тяжкого стану.

Поетична думка Шевченка звертається до минулих часів козаччини, гетьманщини й Січі Запорозької, що була найкращим виявом волелюбних змагань українського народу. Оспівуючи "що ділялось в Україні, за що погибала, за що слава козацькая на всім світі стала", поет сумує, що тепер Україна, "обідрана, сиротою понад Дніпром плаче", Ворог /Москва/ все поглинув, все полягло, лишилась лише колишня слава - запорука майбутнього відродження України. Але "слава не поляже!" Певний цього, поет бере на себе завдання - в своїх піснях зберегти повчальну славу дідів, щоб нові покоління знали, "чия правда, чия кривда, і чиї ми діти".

Щоправда, історично минулі події у ранніх поезіях Шевченка /"Тарасова ніч", "Іван Підкова", "Гамалія" і т.ін./ не позбавлені

ідеалізації, некритичного замилування, властивого й народній творчості й загальним поглядам його сучасників/ Гоголь, Гребінка, Куліш, Костомаров/. Та проте в цих поезіях пробивається головне, образ національно-державної окремішности України і прагнення розкрити очі, збудити сили нації та вдихнути історичне життя в завмерлий національний організм. Тим-то російська критика зустріла "Кобзаря" а особливо "Гайдамаків" однодушним глумом і шовіністичним сичанням, відчувши в його творчости реальну небезпеку для цілости Російської Імперії. Славнозвісний ліберальний російський критик Бєлінський, "Неістовий Вісаріон", хоч і противник самодержавства, але переконаний імперіяліст і предтеча сучасного московського великодержавного імперіялізму, тому то він поставивсь до Шевченка чи не з найбільшою, нічим не замаскованою національно-зоологічною ненавістю й лютим глузуванням.

Критика, "брехнею підбита", тільки зміцнила переконання Шевченка. В листі до Г. Тарновського він писав: "Спасибі Вам і за ласкаве слово про дітей моїх "Гайдамаків".... Може й там над ними сміються так, як тут Москалі. Зовуть мене ентузіястом, сірічь дурнем. Бог їм звидить! Нехай я буду й мужицький поет, аби тільки поет, то мені більш нічого і не треба. Нехай собака лає, вітер рознесе".

З непривітної чужини Шевченко линув думками на рідну, безталанну Україну, незабутню з вражінь дитячих і юнацьких літ, підсилених набутим знанням її історії, народніх пісень та дум. А коли весною 1943 року довелось прибути на Україну, то перед всевидячими очима Шевченка обнажилась вся тодішня жахлива українська дійсність, незрівняна ні з якою уявою, хіба з пеклом /"У тій хатині, у раю я бачив пекло"/ В творах 1843 - 1845 р.р. циклю "Три літа", що обіймає 31 окремих творів найрізноманітнішої форми, жанру й змісту, Шевченко яскраво зображує соціяльно-правні відносини на Україні, страждання й муки уярмленого народу й розкриває причини пекельного того лиха. Глибоко вражена душа поета, з дозрілим вже тоді, сформованим світоглядом революційного борця й мислителя, родить "думи прокляті", що "рвуться душу запалити, серце розірвати". Пройнятий народніми болями, гнівом і ненавистю, Шевченко виступає з палкою обороною загарбаних прав народу. Поет доводить загарбникам, благає, "будьте люди", "схаменіться недолюдки", й застерігає: - "Бо лихо вам буде, розкуються незабаром заковані люди". Кара народньої помсти нависла над тими, хто сплюндрував, занапастив милу Укнаїну, хто запродав степи українські "жидові, німоті", а її синів кинув гинути " на чужині", на чужій роботі". Й над тими, що "кайданами міняються, правдою торгують, і Господа зневажають, - людей запрягають в тяжкії ярма", та "латану свитину з каліки знімають".

У Шевченка відтоді зростає ще більша ненавість до основного винуватця безталання України - до Московщини, яка одурила вільних козаків, здеморалізувала козацьку старшину, запровадила на Україні свій деспотичний царський лад й кинула український нарід на поталу рабству, злидням й духовій темноті. В листі до Я. Кухаренка писав Шевченко: "Був я уторік на Україні, був у Межигорського Спаса і на Хортиці, скрізь був і все плакав: сплюндрували нашу Україну катової віри Німота з Москалями, - бодай вони переказилися!"

Та й "свої діти гірше ляха її розпинають!" І Шевченко, надивившись на каїнову роботу "правнуків поганих", усвідомив, що поруч з москалями в недолі українського народу немало завинили і свої таки українці, "славні прадіди великі", честолюбці - старшини й усобники-гетьмани. Він з призирством згадує те "сміття" й ту "грязь" й обурюється проти всіх, що зрадили й зраджують свій народ. Попередньої ідеалізації козаччини й гетьманщини не стало.

Шевченко позбавився її. Одначе, нарікаючи на Б.Хмельницького за необачний союз з Москвою, осуджуючи роздирателів-гетьманів і зрадників - старшин, подібних Галагану й Кочубею, він з пошаною визначає /"Заступила чорна хмара", "Іржавець", "Великий льох"/ боротьбу Дорошенка, Полуботька і Мазепи за збереження української державности. І на козаків у Шевченка залишивсь той же основний його погляд, як на кращих синів українського народу, оборонців ідеалів свободи та рівности.

До того, вже в творах з циклю "Три літа" на історично-політичні теми, як "Розрита могила", "Чигирин", "Холодний яр", "Сон", "Кавказ", "І мертвим і живим", "Великий льох", Шевченко звертає більше уваги не на минуле, а на сучасне й майбутнє України. На цей час його національно-державна свідомість доходить свого завершення в геніяльно простому й яскраво виразному твердженню:

"В своїй хаті - своя правда,
І сила, і воля!"

Шевченко - співець, виразник дум і прагнень українського народу, підноситься на Провідника народу, що пробуджується й творить державно мислячу націю. Усвідомлюючи марність надій на здобуття перемоги мирним шляхом, Шевченко підносить прапор боротьби за волю України й кличе український нарід на боротьбу, криваву, боротьбу революційну за "свою правду". Костомаров, згадуючи про вступ Шевченка до Кирило-Методієвського Братства і його ролю в спрямуванні діяльности Братства, порівнює Шевченка з світильником Божим, що "розідрав завісу" тодішньої дійсности.

Безкомпромісовість, сміливість поглядів революційного борця лякала багатьох його ліберальних сучасників. М.Маркевич писав Шевченку: "А як чорт підтиче тебе гетьманувать та на старшин гукать з мазепинською булавою, тоді, Тарасе, не плач: московською дужою рукою ..... поб'ють, ще й плакать не дадуть..."

Та Шевченко перший саме з тих, небагатьох тоді, що долю власної особи віддають без вагань на вівтар служення народу. Йому "однаково,.... чи хто згадає, чи забуде....," що "за Україну його замучили колись". "Та не однаково...., як Україну злії люди присплять, лукаві, і в огні її, окраденую, збудять".

Для нього Україна - понад все! Зображуючи суспільно-політичний та державно-правний лад Російської Імперії і безправне в ній становище загарбаної, обкраденої України /"Сон", "Кавказ"/ Шевченко вказує єдиний вихід - боротьба України за відокремлення від загребущої Москви з її деспотами-царями її загарбницьким людом. І в боротьбі нема на кого надіятись, тільки на власні сили. /"....та помага, - як і оті гори"/. Україні треба виховати своїх дітей, здатних на ворога стати. /"Годуй діток: жива правда у Господа Бога!"/

Успіх визвольної боротьби вимагає одностайности чину. Невдачі попередніх змагань у розбраті, роз'єднанности сил. /"Якби були одностайне стали,..... не плакала б Матір Божа в Криму за Україну."/

"Огонь новий з Холодного Яру", нова гайдамаччина з всенародною участю - запорука перемоги.

"Борітеся - поборете:
Вам Бог помагає !
За вас правда, за вас слава
І воля святая !"

Шевченко заповідає: "Поховайте, та вставайте, кайдани порвіте, і вражою, злою кров'ю волю окропіте." І, висловлюючи певність, що "настане час великий небесної кари", що "встане Україна, роз-

віє тьму неволі, світ правди засвітить і помоляться на волі невольничі діти", - Шевченко називає цей день всенародного повстання Днем Радости. /"Бо в день радости над вами розпадеться кара..."/ Він вірить в силу народа, у вільнолюбний дух синів козацьких, який ніколи не мирився й ніколи не змириться з таким деспотичним ладом, що доводить до цього стану: " Нема сімї, немає хати, немає брата ні сестри, щоб не заплакані ходили, не катувалися в тюрьмі, або в далекій стороні".

Ця непохитність віри в перемогу правди на землі ніколи не покидала Шевченка і надавала йому сил з гідністю революційного борця триматись в найтяжчі хвилини життя і на допиті жандармерії і на засланні, залишаючись на все життя поборником ідеї національно - державного відродження України. "Караюсь, мучусь, але не каюсь!". І в роки чорної реакції, до кінця своїх днів Шевченко жив думкою про майбутню долю України, про те:

"Коли ми діждимось Вашінгтона
З новим і праведним законом ?"

Він вірив, був певен в "напреложности свого пророцтва" і в нас вселив цю віру й певність:

"А діждемось таки колись !"

С-ко.

жжжжжжжжжжжж

Леся Українка

НА РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА.

Колись нашу рідну хату
Темрява вкривала,
А чужа сусідська хата
Світлами сіяла

Багатіла чужа хата,
Лиха там не знали
Туди й наші українці
Дари доношали

Та минав ти, наш Кобзарю,
Чужії пороги,
Орав свою вбогу ниву
Рідні перелоги.

Гомоніла твоя кобза
Гучною струною,
В кожнім серці відбивалась
Чистою луною.

Спочиваєш ти, наш батьку,
Тихо в домовині,
Та збудила твоя пісня
Думки на Вкраїні.

Хай же промінь твоїх думок
Поміж нами сяє, -
"Огню іскра великого"
На вік не згасає

Щоб між нами не вгасало
Проміння величне
Ти "поставив на сторожі"
Слово твоє вічне.

Ми, як ти, минати будем
Чужії пороги
Орать будем свої ниви,
Рідні перелоги.

жжжжжжжжжжжжжжжжж
жжжжжжжжжж
жжж
ж

ГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ МОЛОЧАРСТВА.

-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-"-

Зустрілись ми на чужині з давнім приятелем Олексієм. Колись працювали в "Сільському Господарі" таки в нашому селі: я - по пасічництву, він - по молочарству.

Розговорились як давні приятелі, про минуле, згадали рідне село, гірке поневіряння на чужині, а далі зайшла мова й про господарку. Олексію пощастило більше мого. Хоч зазнав початку голоду і холоду і праці надмірної, а дякувати випадкові - нарешті попав такі сторони і між таких людей, що про своє любе молочарство багато від них довідавсь, бачив і навіт навчивсь. Як нагадав я Олексію молочарство, то він радо поділивсь зі мною своїм багатим досвідом, розповів багато нового для мене в цій галузі.

"Ви правду казали, дорогий мій земляче, - говорив Олексій, - що корова і молоко - це дуже важні складники господарсько-людського життя і, коли хочете послухати, я вам наглядно, циферно доведу це."

Молочного скоту в цілому передвоєнному світі було яких 120 міліонів голів корів. Це дуже велика сила, і вас напевно цікавить, - вів далі Олексій, - скільки то молока ця велика сила корів дасть за одну добу. Знайте ж і запамятайте: рівно 500 міліонів літрів, пів-міліярда. Сотні тисяч молочарських підприємст працюють над переробкою цього сирівцю на ріжного роду молочарські вироби, меншої або довшої тривалости. Взяти хоч би й наш Маслосоюз - нашу кооперативну гордість. Маслосоюз не тільки збільшував дохід господарям від корови, а й давав працю тисячам робітників і ріжних фахівців, що також має не абияке суспільне значення. Молоко у світовому масштабі - це вже нині поважна сила в народньому господарстві, що для своєї перерібки потребує добрих і великих молочарень, фабрик ріжного роду молочарського приладдя, так залізного як і деревляного, а навіть повстала вже багата молочарська література. Країни Заходу ~~/////~~ ~~/////~~ високо поставили у себе молочарську справу. Правда, і ми до війни мали вже досить корів, завели молочні породи і мали з молочарства великі прибутки. А тепер наша країна, яка текла колись молоком і медом, доведена до того, що корова і навіть курка належать нині до рідких звірят. Отже нам доведеться багато попрацювати і навчитись кращих взірців світу, щоб наладити свою народо-господарку. А молочарство займе в ній одно з перших місць. Його дохідність треба кожному знати, і не просто знати, а з цифровими данними в руках.

Уявім собі, що денний вихід молока в світі люди звезли в одно місце, в одну велику долину або величезний басейн і це молоко рурою випускали, то на одну секнду припало б яких 6.000 літрів виходу молока. А коли б ми тих 6.000 літрів молока зараз та ки продали лише по 10 сотиків чи пфенігів, то повстав би такий тала нцюг гроша, що приносив би нам 600 марок на секунду!

Молочарство - дуже поважна річ. Я чув, що в деяких таборах наші фахівці організовують і ведуть фахові курси молочарства,

включаючи в них і курс зоотехнії і курс раціональної годівлі молочного скоту. Це - правильно, бо треба знати не тільки способи перерібки молока, а і - як одержувати його більше.

В Швеції, Данії, Голяндії годують корів з розрахунком в руці, перевіряючи: що вони зїдять і що вони дадуть, скільки молока і якого молока ? Бо буває дуже часто, що гарна з виду корова не пла тить молоком і за зїджений корм; і - замість користи - приносить господареві втрату. Наведу вам цікаві статистичні дані з продукції скотарства в Німеччині, з якими довелося мені познайомитись. 1936 року Німеччина мала 17.195.309 штук рогатого скота, а самих корів - 10.066.117 штук. Продукція молока тих корів, беручи перевіч від однієї корови 2.350 літрів, річно виносила пов ажну цифру - 23.656.549.950 літрів, а продаючи без перерібки це молоко лише по 20 сотиків (пфенігів), одержимо поважну грошеву суму 4.731.309.990 марок. А перерібка молока-сирівцю - ще подвоїть цю суму. Недаром німецькі селяни називають молоко білим золотом. В порівнянні з иншими галузями господарства Німеччини, то вартість молока, проданого в ріжних видах за один рік, перевищує вартість річного добутку сирівця вугілля разом з залізною рудою.

Коли розглядати прибутковість корови в порівнянні до видатків на її годівлю, то згодована паша при продукції молока приносить втричі більше користи, ніж вгодовання свині.

Молочарство нині - це вже промисел, а добре вартісна в продукції молока корова - це машина, - машина, котру треба докладно пізнати, щоб з допомогою науки і раціональної годівлі відібрати з неї скільки молока, скільки вона, відповідно годована, плекана і добре обходжена, - дати може.

Молочарсько-годівельні курси відкриють нам дорогу до пізнання певних секретів доброї молочарської господарки. Використаймо час перебування на еміграції на науку, бо наука - це багацтво, це фаховість, що на кожному куточку земної кулі творить людині полегкість в праці і завойовує їй добре життьове становище. Набуваючи фахові знання і фахово працю провадючи, ми підносимо тим честь свого краю українського народу, а самими собі здобуваємо моральну і матеріяльну користь.-

КУШИНСЬКИЙ ВАСИЛЬ.

Ґ Р У Н Т .

Ґрунтом називаємо верхній пухкий шар землі (земної кори), який змінився під впливом взаємної дії таких грунтотворчих факторів: повітря, температури, води й ріжних організмів (вищих - рослин та тварин), а також мікро-організмів.

Грунт - яко природньо історичне тіло - не є незмінне, а навпаки - він живе своїм життям, що проявляється в безупинних кількосних та якісних змінах, які його складають, а головне в тому, що в ньому невпинно накопичуються та розкладаються органичні речовини.

На певних стадіях розвитку людства грунт стає підставою хліборобства, товарництва та лісового господарства і набуває нових властивостей, в наслідок агро-техничної дії людини, а саме:

удобрення, обробітку, сівозміни та інше. Головною ознакою грунту є його родючість, що залежить від хемічного складу та фізичних властивостей, а також змінюється під впливом агро-технічних прийомів людини.

Грунт має в собі багато рослинних решток, що надають йому темного кольору. Ясніший шар землі, що лежить під ним, називається під-грунтям; підгрунтя повільно переходить у материю породу, що з неї повстали грунт і підгрунтя. Верхній шар грунту складається з мінеральних і органичних часток: I) глини, 2) піску, 3) камінців ріжної величини, 4) грунтової води, 5) грунтового повітря, 6) органичних речовин, 7) живих органимзмів.

Мінеральна частина здебільша складається від 65 до 95 % ваги грунту. Органичні речовини складають здебільша від 2 % до 5 % ваги грунту, а решту ваги складає вода. Мінеральна частина грунту являє собою механичну сумісь пісчаних часток та глинястих і залежно від того, що переважає, грунти поділяють на: I) пісчані, 2) супісчані, 3) суглинясті і 4) глинясті. Пісчані мають понад 90 % піску від загальної ваги часток, складаються з порівнююче грубих зернят, переважно бідних на складники рослинної поживи. Супісчані грунти мають в собі понад 50 % піску, суглинясті - до 30 % піску, глинясті в своїй основній масі складаються з дрібних мулястих-пилуватих часток, що легко розкладаються і збільшують багацтво грунту на поживу. Мулясто-пилувата частина грунту - здатня легко збиватися в одноцільну масу, що за посухи зсихається і утруднює обробіток.

Органична частина - перегній, або гумус є надто важливою складовою частиною грунту.

Перегній уявляє собою безформенну темно-кольорову масу, що забарвлює грунт в темний кольор - чорний, темно-сірий, світло-сірий або сірий. Утворюється перегній при розкладі грунтовими бактеріями та грибами органічних решток рослин: коріння, листу, поживних залишок, вносимих у грунт органичних добрів - гною, торфу, зелених добрів та инш., при фізичній взаємодії та хемичних сполуках з мінеральними речовинами грунту.

Поруч з утворенням перегною при розкладі органічних решток мікро-органимзмами в грунті утворюється значна частина простих мінеральних зєднань - води, вуглецевого квасу мінеральних солей, що є поживою для рослин та інших сполук. Від механичного складу і кількости органичних речовин у грунті у великій мірі залежать його фізичні властивости, хемичні властивости і увесь хід біологічних процесів, що в ньому відбуваються.

Від згаданих вище властивостей і залежить основна ознака грунту - його родючість - здатність давати більший чи менший врожай, при певній затраті для цього хліборобом праці та інших засобів.

Зупинимось коротко на головніших фізичних властивостях грунту.

I) Водопроникливість - здатність грунту пропускати через себе воду - вона не є однакова у всіх грунтах, а саме: легкі грунти - пісчані і супіски, а також добре оброблені пухкі - з зернистою і горошкуватою будовою чорноземні грунти добре пропускають в себе воду. Грунти важкі суглинясті, глинясті розпилені й стужовілі - погано оброблені погано пропускають в себе воду.

2) Вологоємність грунту - здатність його збирати і затримувати в собі воду. Ця властивість не однакова з ріжних групах. Легкі грунти, а особливо пісчані вільно пропускають через себе снігову і дощову воду, вона вільно спливає вниз по широких каналь-

цях поміж зернами піску. Коли верства піску є глибока, то майже вся вода втікає так далеко, що рослини з неї не можуть користати навіть і в тих випадках, коли на глибині I - I½ метр. піоок підложеий глиною, як водозатримуючим шаром, положення рослин не є добрим, бо вода звідтам не може підноситися тими широкими канальцями, виповненими повітрям.

Важкі ґрунти - суглинки і глинясті, навпаки, повільніше пропускають через себе воду і вона при нерівности рельєфу частково збігає в знижені місця на полі, в долини,балки, яри то-що, але та частина води, що збірається грунтом добре в ньому затримується в дрібненьких щілинах-порах. В важких грунтах вода підгрунтових шарів може завдяки тоненьким капілярам підніматися до верхнього орного шару. За позного насичення водою вона витискає повітря з грунту, в наслідок чого корінню рослин та грунтовим бактеріям не вистарчає кисню для повного їх розвитку і діяльности. Мокра земля є тут також тяжка для обробітку, як і суха.

Повітряна прониклизість грунту - здатність його пропускати повітря - аерироватість , а також вилучати шкідливі гази грунту в повітря, в атмосферу. В легких грунтах повітря добре проникає завдяки їх грубозернистости. Тому такі ґрунти мають в собі досить повітря й добрий газообмін їх з атмосферою. Важкі грунти глинясті здатні злягатись, стужавлюватись і за такого щільного укладу їх дрібних пиловатих часток ці грути бідні на повітря. Теплові властивости грунту також неоднакові в залежности від його механичного складу як відомо з практики. Пісчані ґрунти завдяки їх добрій повітря-проникливости скоро нагріваються, але і скоро охоложуються. Через це вони не називаються тепловими. Грунти чорноземі пухкі, добре оброблені краще нагріваються і добре затримують тепло. Глинясті грунти через їх малу повітряно-проникливість та велику вологоємність є грунтами холодними. Отже фізичні ознаки грунту не завжди й скрізь однакові, а це має практичне значіння для господаря, який плекає сільсько-господарські рослини, бо вони по ріжному ставляться до фізичних властивостей ґрунту. Такі культури як картопля, арахіс (земляний горох), городні культури вимагають піхких легких, але досить поживних ґрунтів. Тимофіївка, пше ниця ростуть досить добре на оброблених глинястих грунтах.

Велике значення має для господаря знання фізичних властивостей грунту і з погляду його обробітку, погноїння та догляду за сільсько-господарськими рослинами.-

I.Н.

СІВОЗМІНА у КУЛЬТУРНИХ НАРОДІВ.

-:

При теперішній високій культурі не можна обійтися без запровадження правильної сівозміни в сільському господарстві. Правильна сівозміна не є тільки послідовне вирощування різних сільсько-господарських рослин чи чергування культур, повязана з розміщенням їх на терені того чи иншого господарства, як де-хто собі думає. Правильна сівозміна є великий фактор підвищення врожайности.

Під правильною сівозміною потрібно розуміти приміненння ці-

лого комплексу агротехнічних міроприємств, що переводиться на тлі правильного чергування сільсько-господарських культур; маючи на увазі інтереси національно-державні, при високій інтенсивності праці та низькій собівартості. При вкладанні культур в полях сівозміни, співвідношення і чергування культур в ній визначається загально-державними інтересами, досягненням агрономичної науки , сільсько-господарської техніки (хемізації, механізації), та рентабельности данної культури. Отже - як бачимо, застосування правильної сівозміни в сільському господарстві можливе тільки в державі такого народу, де немає різнобіжности інтересів між державою та виробником хліба. Де немає смерда.

В противному, практика сільсько-господарського виробництва вказує нам щось инше. Без правильної сівозміни, при наявности всіх инших добрих факторів розвитку сільсько-господарських культур, не можна добитись високої врожайности. Ми знаємо, що при посіві колосових хлібів підряд декілько років на одному і тому ж місці приводить до збур'янення грунту, до розвитку ріжних грибкових хвороб, до розмноження шкідників, до збіднення грунту, що в кінці все це веде до пониження врожайности.

Теж саме спостерігаємо при посіві на одному і тому ж місці підряд декілька років одніеї і тієї ж культури разом з другими сільсько-господарськими рослинами, як льон, буряки, соняшники та инш. з тією тільки ріжницею, що одні культури в більшій, а другі в меншій мірі. Отже - як правило - всі сільсько-господарські культури не миряться з тим, щоб їх декілька років підряд культивували на одному і тому ж місці. А тому потребують певної зміни місця, чергуючись між собою. На сьогодні агрономічна наука дала дуже багато виробнику хліба, створивши наукове обгрунтовання основ сівозміни.-

А.Р.

З Е М Л Я.

Земля - планета нашої сонячної системи, третя в черги щодо віддалі від сонця. Середня відстань землі від сонця рівняється 149,5 міл.кілометр. Земля - це куля сплощена на бігунах, - ротаційний еліпсоїд. За новітнім обчисленням рівниковий промінь землі рівняється 6.378.4 кілом., половина оборотової осі - рівняється 6.356.9 км. Обвід рівника рівняється 40.076.625 м. 1^0 обводу землі рівняється кругло 111 км. Поверхня землі рівняється - 510.082.000 км. За нинішнім знанням з тих 510 міл.км. в квадраті 360 міл.км. в квадраті припадає на море (71 %), а 149 міл.км. в квадраті - на сушу (29 %), - так, що простір суші до простору моря на земній кулі відноситься як 1:2.4. Найбільша висота на суходолі 8.882 метр. Найбільша глибина моря - 10.793 метр. Середня висота суходолів - 820 метр., середня глубина морів - 3.700 мт. Обєм землі - 1,083.260.000.000 км. в кубі. За новим обчисленням Крігар-Менцеля земля в 5.52 разів тяжча від водяної кулі тієї самої величини. Вага землі - 6 квадриліонів кг. Про стан нутра землі можна говортити тільки здогадно, бо найбільша глибина, до якої люди докопалися, рівняється ледве 1/8000 проміння землі, але температура лав і води гарячих джерел дозволяють приймати дуже високі температури внутрі землі.

Соняшне тепло проникає у глиб кори землі на 20 метр. (у тропах до 6 метр.), за тією глибиною йде смуга постійної температури, а за нею далі до нутра землі температура з глибиною зростає, хоч і не скрізь однаково. Тверда кора землі, або так звана літосфера складається з матеріалів, що їх з.т. -2.6 - 2.8,а що середня густота цілої землі є 5.5, то густота самого нутра мусить бути вища від середньої густоти, відсіль теж і назва для ядра землі - барисфера.

Думки вчених про матеріальний склад нутра землі дуже поділені. Одні (Віхерт) уважають, що нутро землі - металева куля завгрубшки на 10.000 км., а густотаю 8, оточена скельним плащем на 1.500 км. завгрубшки з густотою 3. Цей плащ складається з 100 - 200 км грубої твердої кори і з 1300 - 1400 км. грубої магматичної смуги. Температура ядра землі повинна мати 3000 - 4000 ступнів. Доказом на такий склад нутра землі має бути переношування землетрусних хвиль, які у глибині 1500 км. на гло міняють свою швидкість. На думку Арренія, нуто землі складаєтьс я з ядра 12000 км. завгрубшки, зложеного з газів, які все ж при тамошніх відношеннях тиснення заховуються так, як ціпкі тіла. Тверда кора землі 40 км. завгрубшки і спочиває на 100-200 км. грубій магмовій смузі. Не бракує в нинішній науці і такої думки, що ядро землі зовсім ціпке та тверде.

Найпопулярніший погляд такий, що наша земля складається з таких смуг: 1) ціпкоїназверхньої поволоки - твердої кори, 2) смуги пластичних тіл, 3) смуги густо-пливної магми, 4) смуги дійсних речовин, 5) смуги звичайних газів, щ 6) смуги газів у позакритичному стані, 7) смуги одно-атомних газів, що саме творять ядро землі. Ця гіпотеза погоджується найкраще з найбільше поширеною, так званою небулярною теорією про повстання землі.-

Л.Л.

ОСНОВНІ МОМЕНТИ

З Е М Е Л Ь Н О І   Р Е Ф О Р М И

в Р Е С П У Б Л И К А Н С Ь К О Ї   П О Л Ь Щ І

в 1921 - 1939 р.

Як відомо, після першої світової війни, майже по всій Европі перводилися земельні реформи. Теж саме відбувалося і в республіканській Польщі, хоч і йшло своїм особливим шляхом.

Реформа почалася, як звичайно, обліком усіх маєтностей. Для народностей не-польських приватна власність на землю була обмежена до 180 га. Але,хто сіяв буряки для цукроварень зверх 30 га,

мав збільшену норму на шостикратне збільшення площі засіву буряків. Так наприклад, коли хто сіяв 35 га буряків, себто на 5 га більше норми, той мав вже норму I80 та /5х6/ рівне 2I0 га.

Щож до поляків, власність яких походила з давніх часів, норма була далеко більша, а саме, була вже 300 га на одного члена родини.

При обмеженні приватної власности, садибна земля, садівництво та площі під фабриками і ріжними підприємствами в норму не включалося, т.що фактично, виходячи з того, що багатії мали далеко більші площі під садибами, садами і ріжними підприємствами закон республіки тим самим упривельйовував багатіїв. Під увагу бралося також провадження під державним наглядом насінних та товарницьких господарств.

За відібрані землі від великих власників платилося останнім від 20 до 500 злотих за гектар. Виплата провадилась по заставним листам, для чого був утворений державний земельний /рольний/ банк

Землі зверх встановленої норми частково парцелювалися урядово, частково самими власниками на участки /для малорольних/ як додаток від I до I8 га на особу, і на участки "самодільні" від 4 до I8 га на особу зі складанням купчої на куплену землю у нотаря. Та з цієї реформи селяне мало скористали. З площі маєтків наприклад 500-700 га для військових парцелювалося від 460 до650 га, в той час, як для місцевих селян всього 40 - 50 га, від пів - гектара до одного гектара на селянина, який посідав власної землі від одного до трьох га. Зрозуміло, що з такою добавкою селянин на такій малій площі й надалі не жив, а лише деяк животів ...

Отже землі переважно парцелювалися між військовими від I0 до 25 га на рядового жовніра й до 50 га на старшину, місцевим же селянам виділялася лише невеличка частина і то не скрізь, хоч і звалася ця реформа "узупелнення малорольних".

Як дбала республіканська Польща про селян, ще видніше з дальшого... Військові осадники були звільнені від платні і крім того їм була видана одноразова допомога на збудування й урухомлення господарки в розмірі від 5000 до I5000 злотих й крім того безкоштовний ліс для забудови. Викупна ж плата для селян аж I800 злотих за один гектар, причому зразу ж половину - 900 злотих з виплатою на протязі 35 років. Покриття частини "стовпа" й опроцентування осягало I80 злотих на рік, в той час, як приватна аренда була лише 50 злотих за га на рік. Зрозуміло, що від такої республікансько-земельної реформи багато селян просто відмовлялось...

Другою формою реформи / подібною до Столипинської/, яка звалася "комасація", було скасування "черезполосиці" й виходу селян "на отруба". Бачучи, як про них дбає республіканський уряд, зпочатко селяне йшли на неї дуже неохотно, і тільки починаючи з I926 року, пересвідчившись в її доцільности на зразках тих хоробріших одиниць, що зразу пішли на неї, самі вже потім прохали про неї уряд... "Комасація" провадилася за попереднім встановленням вартости /так званих односток/ ріжних категорій земель /грунту/ в обсягу цілого села. Після такої оцінки їх провадився обмін розкиданих в ріжних місцях грунтів власника, на більшу чи на меншу кількість грунту в одному куску в залежности від якости їх. При цій "комасації" виявилося цікаве явище.- Слабші господарі мали тенденцію обміняти гірші грунти на меншу кількість кращих грунтів, а міцніші господарі навпаки - мовляв " я й з гіршою зроблю кращу, проте буду мати більше землі"...

Комасація, з огляду навіть на брак технічної фахової сили, з I935 по I939 р. мала великий успіх переважно на сході, слабший в центральній Польщі і зовсім слабий в Галичині, де населення не

спріяло їй...

Аґроном Ф і Н.

Від Редакції. Земельна реформа Польщі для України не може бути взірцем, і стаття про цю реформу подається лише для ознайомлення з нею читачів.

НА УКРАЇНІ ВОДИ ВСЕ МАЛІЄ.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

В попередньому числі "Український Селянин" ми вказували,чому затримання води в ставках і водосховищах має корисне значення для сільського господарства України. Значення це ще більше зростає, коли взяти на увагу,що води у нас все малів. І старшими людьми і фахівцями давно вже спостережено,що ріки з часом міліють,а за історичними данними деякі з них і зовсім з поверхні землі зникають. Пригадати хочби історичні річки: Альту,Либедь і безліч вже висохших річок,що колись впадали до Хадусібеєвського,Куяльницького та Тилігульського лиманів на півдні України. Або ж часті спостереження при глибинних земляних роботах старих підземних річищ з останками мостів через них /напр. в Кременчуці і інш./,що були раніше на поверхні. Причину цього явища пояснювали різно,найчастіше ж тим,що знищуються ліси.

Щоправда,після виходу капітальної праці відомого гідролога Лотоцького,який провів надзвичайно грунтовні спостереження рівня грунтової води в лісових і суміжних польових смуґах,виявилось,що рівні грунтової води під лісом завжди були нижчі,ніж на суміжному полі. Деякі вчені /акад.Окопов/ спочатку були припустили помилку, вважаючи ліс як неґативний фактор щодо поповнення річок. Та помилка ця була скоро виправлена,й думка,що - води малів,бо винищуються ліси,- залишалася й надалі.

Треба сказати,що такий погляд є правдивий лише почасти,бо з часом,визнаючи позитивне значення лісів по іншим міркуванням,вчені фахівці доводять /проф.Ю.В.Трифилів/,що не тому води малів,що лісів малів,а навпаки. Тому ліси й пересуваються на північ,що для їх росту вологи не хватає. Отже цим твердженням ще більше підкреслюється,що води таки малів. І знову повстає питання,чому ? Відсутність на наших теренах достатніх метеорологічних грунтових і інших спостережень з давніх часів не дозволяє ще вирішити це питання певно, й тому спонукує звертатись до гіпотез. Одною з них є цікава й оригінальна гіпотеза гірничого інженера Коняєва,висловлена в його праці "Урал і біблія" - 1924 р. За цією гіпотезою основною причиною обміління річок є невпинне висихання шарів підгрунтя,насичених здавна водою,починаючи ще з доісторичних часів,від потопу. Це обміління,звичайно в значній мірі затримується щорічним поповненням опадами з атмосфери,розтягуючи його на довший час.

Ґрафічно це явище можна було б показати так:

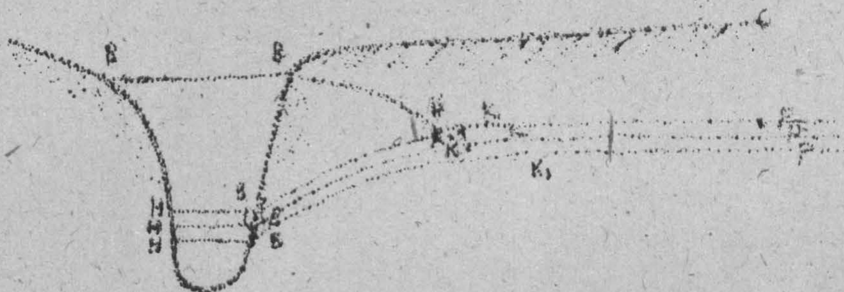

В - В високий рівень води в річках підчас повені.
Н - В низький рівень води в кінці літа.
К - Р, К - Р,К - Р - рівні води,що поступово знижуються щороку.
В - К, В - К,В - К - криві депресії насичення рікою ґрунтів з весни.
К - В, К - В,К -В - криві депресії щорічного висихання ґрунтів влітку.

З цього схематичного нарису видно,що коли б рівень ґрунтової води знизився близько до рівня дна річища,живлення річки ґрунтовою водою припиняється. Коли ж вона не має другого джерела,як , напр. потік з таючого снігу,вона вже перестає існувати. Від неї залишається лише суха балка,що має воду лише по весні або після дощів.

Спинившись на причині встановленої поступової обмалі води - ми це зробили не з простої зацікавлености. Виявивши певну причину обмалі,найліпше булоб боротися з нею - це просто усунути причину її й все. Наприклад,коли б причина була тільки в лісах - насаджувати їх.Але,якщо прийняти за причину,вказану автором гіпотези - усунути її,як стихійне явище,не можливо. Можливо лише в певній мірі затримувати її й частково компенсувати.З практичних засобів до цього найближчими є все таки збереження так званих охоронних лісів,насаджування й плекання їх,поширення,як визнано раніш,мережі ставків і водосховищ,зменшення випаровування шляхом захисних лісових смуг,штучне зрошування і інші,вже другорядні заходи. Не зупиняючись на зазначених міроприємствах,все ж вважаєм потрібним пояснити,що ліси хоч і забірають ґрунтову воду,вони її багато транспорують,випаровують через листя в повітря і тим звогчують його. Ліси конденсують воду з більш нагрітого повітря,що є над полем при пересуненні його над лісом. Тому в тору,в глибині лісу ч часто маємо росу. Головно ж ліси затримують весною розтавання снігу і тим запобігають раптовому великому марнотратному збігу весняної води до моря,розтягуючи поповнення річок весняною водою на довший час.

Щодо побудови ставків,то раніше ніж говорити де,коли й як їх будувати і щоб зрозуміліше було це питання,необхідно декілька слів сказати про походження води. Головніші з її видів це а/атмосферні - дощ,сніг,роса та інші і б/ґрунтові,про які ми вже говорили як старовинні запаси,що кожного року поповнюються знов таки за рахунок атмосферних опадів.

З другорядних видів є т.зв.ювенільні,що піднімаються із надр землі - конденсаційні,капілярні і інші. Але оскільки ці останні в утворенню ставків не відограють значної ролі,то на них зупинятись не будемо,а перейдемо до способу утворення ставків.

Проф. Н.

жжжжжжжжжжжж

ЕКСКУРСІЯ НА МОЛОЧАРНЮ.

На старість літ я учнем став і ходжу на молочарський курс. Надумав фах набути. Недавно відбулась на курсах лекція "Достава і відбірка молока", а по тому, на другий день улаштували екскурсію на місцеву молочарню. Адміністрація й працівники місцевої молочарні прийняли нас, курсантів, дуже чемно і радо давали пояснення.

Молочарня - це фабрика, обслуговувана модерними машинами і електрикою. Всі процеси роботи виконують машини, а люди лише керують, коли молоко доставити, чи то вилляти, коли скінчити якусь роботу т.щ. Нас вражала організованість, чітка злагодженість у перебігові виробничих процесів. Спостерегаємо звичайну відбірку молока і любо дивитись, як молоко з авта в банці /бедоні/ їде "Ролльбаном" до середини, виливається на електричну вагу, а звідти, через спеціяльне сито відпливає рурами до збірника. З цього збірного басейну молоко знов рурами розходиться в різні місця до різних збірників, т.з. танків, щоб тут дочекатись свого призначення, пройти переробку.

Найбільш цікавим для мене був процес машинового чищення молока, підогрівання чи-то пастерізації на спеціяльній, вельми складній і досить великій машині. Потім молоко поступає на сепаратор для її відтовщення. Чудовий сепаратор фірми "Ляваль", що робить 5-7 тисяч оборотів на хвилину, перепускає за I год. 5.000 літрів молока.

Перероблене або худе молоко /перегін/ дійсно не має в собі майже зовсім товщу, як це показало лабораторне дослідження. Відібрана сметанка, чиста й ароматна. Її також пастеризується, а потім спеціяльно охолоджується і заквашується спеціяльним молочним квашенням такщо ніяких шкідливих бактерій там вже нема, і коли вона дозріє, то з цієї сметани виходить чудове масло та доброго смаку маслянка. Я куштував одне й друге і можу сказати, що виріб першоякісний, з якого вирібники заслужено гордяться.

Наш інструктор обіцяв, коли ми старанно будемо вчитись, прагнутимемо сумлінно опанувати справу молочарства, то він доможеться показати нам ще одну взірцеву молочарню і сироварню. Як бачимо, молочарські курси дадуть повну змогу набути цінний фах, поєднуючи теоретичне навчання з практичним освоєнням фаху.

Курсант СЕМКО Г.

жжжжжжжжжжжжжжж
жжжжжжжжжжжжжж
жжжжжжжжжжжж
жжжжжжжжжж
жжжжжжжж
жжжжжж
жжж
ж

ЗМІСТ.

-:-:-:-:-:-:-:-

Український Селянин

№3

Квітень 1946 р.

Видає українська спілка селян-еміґрантів

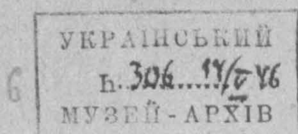

УТКРАЇНСЬКИЙ СЕЛЯНИН

Ч. 3

ТРАВЕНЬ 1946

ЗМІСТ

ВОСКРЕСЕННЯ.

Серед великих християнських свят, свято Воскресення Христового є, сказати б, основним, центральним, найбільш урочистим, історично-реальним і в той же час глибоко-символічним, найбільш трагічним в свому історичному обоснуванні і найбільш радісним по свому значінню.

А його значіння, це - перемога життя над смертю, правди над неправдою, світла над теміннню, радости над смутком, добра над злом, віри над невірою, надії над зневірою, духа над матерією, ідеалістично-релігійного світогляду над буденно-практичним і матеріалістичним І тому все, що живе розумним, вищим духовим життям, все правдиве, ясне, радісне, добре, віруюче, все в цей день святкує празників празник і торжество всіх торжеств. І тому в Україні, в цій сонячній країні від природи шляхетного й лицарського люду, що з-посеред себе воздвигнув такі дві постаті, як Григорія Сковороду й Тараса Шевченка, натхненного апостола правди і ґеніяльного поета правди, тому то в Україні це свято завжди було серед всіх інших свят винятковим і єдиним.

Свято Різдва Христового, теж одно з найбільших християнських свят, має інший характер, сказати б, релігійно-романтичний, особливо в наших фолькольорних барвах. З народженням Христа прийшла у світ нова Божественна Правда, її майбутнє ще покрите завісою невідомого, тайною. Тієї Правди не хочуть слухати й бачити. Нечестивий і не - справедливий світ через сильних світа цього, сильних земною владою, хотів би знищити Її при самому Її народженні. Про ту Правду віщували пророки. Ті, що одразу пізнали в Христі Месію, жахалися трагічного майбутнього, що чекало Носія навищої Любови. Сам Христос, що мав два єства, дві природи - божеську й людську, тією людською природою жахається наближення страждань і в Гетсиманському Садку каже до апостола Петра: "сумна душа моя аж до смерти, "а потім благає: "Отче мій, коли можна, нехай мине мене чаша ця /доля ця, терпіння/. Але тут же перемагає в ньому розуміння того, для чого покликала його Вища Божественна Воля і Він додає:" Однак же нехай буде не так, як Я хочу, а як хочеш Ти". Після цієї молотви Юда своїм зрадливим поцілунком, як умовленим знаком, віддає Христа в руки ворогів на страждання.

Для чого ж Божественна Воля вибрала для Христа саме такі жахливі людські муки?

Передусім для того, щоб вони були зрозумілі людині, щоб людина реально відчувала ту найвищу для людської природи Христа ціну викупу, яку він, як Спаситель, заплатив за визволення людини, за її спасіння.

А потім для того, щоб людина ніколи не забувала значіння страждань, як найвищої ціни за найвищі осягнення; щоб научилась розуміти, що страждання мають таку колосальну духову силу, що навіть, коли вони спричинюють смерть фізичної істоти, їх духова вартість живе, як реальна діюча сила в інших і, помножуючись в тих інших істотах, конденсуючись в них, стає непереможною, більше того, сама перемагає чи дає духові данні для перемоги тієї думки чи ідеї, в якій концентрується.

Силою цієї надзвичайної духової вартости невимовних фізичних мук Христа, Він перемагає силу смерти і воскресає!

Так через страждання прийшов до воскресення Христос, через страждання приходить до оновлення своїх сил людина, через страждання приходить до зміцнення, зконденсування своїх сил народ, через страждання

ж доходить останній до відродження, національного воскресення. Страждання Полуботка й Кальнишевського, Шевченка й Косинки, Липківського й Чехівського страждання на Соловках і в Березі, страждання і кров Базару й Крут, Петлюри й Коновальця, то не є собі випадки, які десь губляться, розпорошуються в інших подіях, припадають порохом історії і зникають безслідно. То є цемент, без якого наша тяжка історія розпалась би на неповязані фрагменти, перестала б бути цілістю й сама собою, то є та духова сила, що вяже нас з Ігорем і Святославом, Хмельницьким і Мазепою, з запорожцями, гайдамаками й січовими стрільцями, та сила, яка зростає на наших очах в таку духову потугу, яку вже знає цілий світ, яка вже стала непереможною і яка незабаром переможе сама.

Чим темніша ніч, тим яскравіші зорі, чим тяжчі страждання, тим ближче воскресення, вічною правдою, вічною силою і вічним прообразом якого є Христос.

Н. КИБАЛЮК.

ДО УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН - ЕМІГРАНТІВ.

Селяни на Україні - це верства суспільства найбільш чис ленна, найбільш працездатна, але - нажаль - чи не найбільш неорганізована.

І якщо українське селянство терпіло невимовне лихо, якщо селянством крутив і повертав на всі боки кожен, хто тільки хотів, якщо загинули мільйони кращого селянства на Україні і гине ще й тепер, -то це все є наслідком нашої неорганізованости, відсутности єдности, байдужости до загальної справи, це все те, що "моя хата зкраю - я нічого не знаю".

І ось тепер, опинившись на еміграції, ми хоч тут повинні взятись за розум.

Повинні зєднатись в одно ціле та з одною думкою нерозривно прагнути до єдиної мети.

Щоб захистити право людини, щоб з нами рахувались, щоб до нашого голосу прислухались, щоб увесь світ зрозумів нас і відчув наше горе, - ми мусимо якнайтісніше обєднатися, а обєднавшись - захищати права свої.

Хто не ворог для себе, хто доброзичить своєму краю і народу, хто не хоче бути відірваним і затоптаним в чужому натовпі, той мусить обєднатись, мусить думати-піклуватись за долю усіх нас, мусить думати про те, як допомогти в роботі нашого обєднання.

Часто буває, що наш селянин, спотворений останніми матеріалістичними настановленнями, - ставить запитання: а що це мені дасть ?

Ось це і є великою хибою в нашій роботі і в наших стосунках

Треба рішуче це засудити та, як непотрібне і зле, відкинути геть.

Користь від організації нашої єдности не можна помацати руками; іноді зразу і не побачити цієї користі, більше того - на ділянці цієї роботи ми будемо зустрічати і насмішки, і заперечення і навіть вороже ставлення.

Але, не зважаючи ні на що, треба твердо і рішуче йти до своєї мети і цим боронити нашу правду.

І - лише побачивши нашу рішучу єдність, упертість в роботі, ворог перестане відкрито нападати на нас, але не перестане все ж таки шкодити, але для цього ми мусимо бути завжди готові.

Ось чому селянські спілки ставлять собі за перше завдання:

I. органiзовано зберегти себе на еміграції фізично та зрости ідейно;
2. пристосуватися до життя на еміграції шляхом тимчасової перекваліфікації;
3. зберегти селянство від розпорошення по всюдах та захистити його права в щоденній праці;
4. репрезентувати перед законними чинниками селянство, як трудову продукційну частину української людности.

О т ж е - В С І до Української Спілки Селян-Емігрантів.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

х х х

Життям міщух, а серцем селянин,
сижу й чекаю великодних дзвонів.
Навколо ніч, я сам один,
ущухло місто, відцвіли неони.

А крізь прочинене вікно
повзе весняна вогкість ночі
і щось забуте ожило,
бентежить серце, вабить очі...

Село і церковця й священик,
парчі рефлекси золоті,
екстаз молитви, люд хрещений,
дівочі очі молоді ...

Медяний дух від полумя свічок,
паникадило з кроплями кришталю,
жива пастель шовкових хусточок
і терпкий запах свіжого перкалю ...

Я знаю, дзвони не прилинуть
до мене з рідної Волині ...
А серце далі без упину
чогось шука в світанку синім.

Н.КИБАЛЮК.

7 КВІТНЯ 1917 РОКУ.

В історії визвольних змагань України день 7 квітня 1917 року вдихнув життя в завмерлий національний організм, задушений і століттями гноблений московським загарбником, започаткував творення української держави й боротьбу за її незалежність.

В березні 1917 року вибухла революція в Росії, а 7.IУ.1917 року українське організоване громадянство Києва створило з представників громадських і партійних організацій керівний орган в обороні інтересів українського народу УКРАЇНСЬКУ ЦЕНТРАЛЬНУ РАДУ. Головою Центральної Ради був обраний видатний громадський діяч, заслужений професор М.Грушевський.

Звістки про події в Києві, про створення Центральної Ради блискавично облетіли Україну, викликали всюди великий запал і незабаром з усіх усюд України починають напливати депутації до Центральної Ради, як до українського Уряду. Це склонило Центральну Ради до створення центрального органу, що мав би право говорити й діяти від імени України не лише морально, а й правно /юридично/.

Для здійснення цього 19.IУ.1917 року був скликаний Перший Всеукраїнський Конгрес, що накреслив основи національно-державного будівництва, визнавши Центральну Раду найвищою владою України.

Авторитет Центральної Ради зростав з кожним днем. Програма дій Центральної Ради поширювалась в політичнім і економічнім напрямі.

Процес національно-державного будівництва розвивався швидкими темпами. 5.У.17 року відбувся Перший Український Військовий Зїзд, що зайнявся, крім військових питань, політичними й економічними справами. Військовий Зїзд підтвердив постанови Конгресу і, визнавши Центральну Раду єдиним органом, правомочним вирішати всі українські справи, одобрив її діяльність.

Російське времение правительство поставилось до Центральної Ради вороже і відмовлялось признати українських домагань автономії. Саме тоді, 10-15 червня 1917 року відбувався в Києві Перший Всеукраїнський Селянський Зїзд. Зїзд доповнив Центральну Раду своїми представниками й доручив її негайно домогтися від російського правительства сповнення всіх українських вимог.

По закінченні Всеукраїнського Селянського Зїзду Сесія /4/ Центральної Ради постановила, всупереч спірному ставленню російського правительства, негайно приступити до закладання підвалин автономного ладу на Україні. В тім саме часі, 17.УІ.17 року скликано ІІ Всеукраїнський Військовий Зїзд, заборонений російським воєнним міністром Керенським. ІІ Військовий Зїзд рішуче обстояв домагання Центральної Ради та вибрав Раду військових депутатів, що в цілости увійшли в склад Центральної Ради.

Коли закінчились наради Військового Зїзду, 23 червня 1917 року Центральна Рада видала І Універсал. Навівши всі домагання, відхилені російським правительством, Українська Центральна Рада в першому Універсалі оповістила: "Віднині самі будемо творити наше життя". Так Українська Центральна Рада, не зважаючи на опір російського правительства і спираючись на український народ, почала творити основи національно-державного будівництва.

І Універсал Центральної Ради прийнято по всій Україні з великим захопленням, як вияв волі українського народу до національно - державної окремішности.

Прийнявши на себе обовязки верховної влади на Україні,Центральна Рада 28 липня 1917 року постановила реорганізуватися та утворити український кабінет міністрів під назвою Генерального Секретаріяту. Так створився народоправний орган верховної влади на Україні УКРАЇНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ - ЦЕНТРАЛЬНА РАДА з виконавчим органом Генеральним Секретаріятом.

Започаткувавши своє існування 7.IУ.17 року,Українська Центральна Рада очолювала визвольну боротьбу України в роки визвольних змагань,доки волніння й прагнення українського народу не були знову придушені сильним і нахабним заграбником.

Івс.

29 КВІТНЯ 1918 РОКУ.

Дня 29 квітня 1918 року німецька окупаційна влада на Україні силою зброї розігнала засідання Української Центральної Ради,арештувала її міністрів і своїм брутальним втручанням у внутрішні справи України розвязала існування Української Центральної Ради.

На другий день,29 квітня 1918 року З"їзд союзу українських хліборобів,що відбувався тоді в Києві,проголосив нащадка давнього гетьманського роду генерала Павла Скоропадського гетьманом усієї України.

Того ж дня,29 квітня 1918 року відбулась і друга,не менш знаменна подія: Чорноморська Фльота підняла українські прапори.

Гетьман П.Скоропадський,ставши у керма Української Держави, за 8 місяців свого правління в умовах німецької окупації значно скріпив міжнародні звязки України. Але запроваджена ним господарська розбудова України натрапила на спротив революційних кіл українського народу і повстання 14.XI.1918 року закінчилось переходом влади до Директорії.

На еміграції гетьман П.Скоропадський очолив "Союз Хліборобів - Державників",що обстоює відбудову Української Гетьманської Держави, а в роки останньої війни гетьман багато працював для захисту українських робітників і взагалі української еміграції від утисків з боку гітлеровської влади.

26 квітня 1945 року гетьман П.Скоропадський трагічно загинув від поранення підчас повітряного налету на Плятлінг /Баварія/. Тіло небіжчика похоронено на кладбищі м.Меттена. В річницю смерти гетьмана П.Скоропадського його память відмічають часописи української еміграції в Європі і за океаном.

Д.І.

-:-:-:-:-:-

Ю.Б.

ж ж ж

- На поклад вийди ! Струнко стань ! -
Приймає фльота рапорт.
Напнулись. Крикнув капітан:
- Підняти вгору прапор ! -

Рвонулися у ранню синь
На кораблях бандери,
У чорноморську далечінь
Мов крила,розпростерлись.

Струснулись крейсери
Пройшли дредновти,торпедовці,
Гармати жерла піднесли,
Мов кли,залізні,вовчі.

Прорвала сальва небеса,
Кругом заграло море,
Зірвався вал,устав,
Досяг по обрій неозорний.

А там заграв,заклекотів,
Поплив,немов нестямний,
Ніс моря звільненого спів
Далекими світами.

Там,де морська глибінь
Сховала велич слави,
Сьогодні вгору піднялись
Бандери золотаві.

Яка краса! Велична мить!
Нікому вже не служим.
У небо сальвами гримить
Народу голос дужий.

-:-:-:-:-:-
:-:-:-:

ДУХ ДЕМОКРАТІЇ.

Жан Жак Руссо, знаменитий французький політичний мислитель 18 віку, писав, що демократія - це найкращий режим не так для людей, як для янголів. Цими словами він висловив думку, що для демократичного ладу треба інших, ліпших характерів, ніж можуть бути під режимами абсолютичними, деспотичними, тиранськими.

Справді, що відрізняє демократичну людину - вільного громадянина від "підданого", слуги й холопа єдиновладного монарха? Насамперед демократична людина має свою громадську й особисту гідність, котру обороняє за всяких обставин, не жалуючи ні свого майна, ні життя.

Поняття вільного громадянина - це витвір західноевропейської культури. Східний світ цього не знав. Грецька "елевтерія", римська "лібертас" - це слова для означення свободи, вольности. Ці слова були чужі для підданних, рабів східніх деспотів. Цікаво, що царська Московщина так і не дійшла до пошани людської гідности підданних володаря "всея Россії". Цар Павло I сказав одного разу: "У мене той тільки і вельможа, на кого Я дивлюся, і лише до того часу, доки Я на нього дивлюся".

Значить, людина сама по собі ціни не має, все залежить від волі /чи примхи/ монарха - деспота.

Европейська демократія в своєму розвитку має вже тисячелітню давність. Головна її прикмета - це дух терпимости, толеранції. Був час, коли люде різних християнських релігій не шанували чужої віри, вважали, що члена іншої церкви треба силою повернути на свою віру. Люті, кріваві війни за "кращу віру" пустошили цілу Европу. Але помалу, з розвитком культури люди прийшли до думки, що "силування до раю" до добра не доводить. Так прийшло до релігійної толеранції, насамперед в Сполучених Штатах Америки, а пізніше і в европейських країнах. "Кожний спасає свою душу на свій лад", - казав пруський король Фридрих II.

Демократія вимагає від людей і політичної толеранції. Справжній демократ уміє гідно обороняти свої погляди на громадські справи, але він ставиться терпимо до чужих переконань. Демократ визнає рішення більшости, хоч би те рішення було йому дуже неприємне. Словом, демократія визнає вільне обговорення громадських справ /дискусію/ і не боїться критики та опозиції. Демократичні права не падають з неба. Ці права треба обороняти щодня і на кожнім кроці: проти незаконної поведінки інших громадян, проти зловживань державних службовців, проти безправних вчинків уряду. Там, де проти незаконних діл виступають широкі маси громадянства, диктатура і сваволя не може легко запанувати. Але біда тому народові, в якім переважають безхребетні "гнучкошиєнки": ці "покірні телята" присмоктуються до кожного режиму, аби їм було добре.

Боротьба за демократію йшла в деяких країнах протягом століть. Наприклад, в Англії на початку тільки шляхта та заможні міщани мали голос у державних справах, могли вибирати своїх послів у парламент. Але згодом ці права були розширені на всіх громадян. Цих прав їм ніхто не дарував, громадяни мусили самі вибороти ці права. Заінтересовані люди збиралися на віча, вимагали для себе політичного права, оборонці загального права писали в газетах, говорили в парламенті промови, посилали петиції /домагання/ до уряду, словом, діяли, протестували, домагалися і досягали того, що хотіли. Там же, де люди

"тихомирні"й терплячі може загніздитися всяке зло. Про таких,що байдужими очима дивляться на несправедливість,кривду та безправства й мовчать,Т.Шевченко писав:

"А ми дивилися й мовчали
Та мовчки чухали чуби...
Німії,подлії раби!"

Отже,памятаймо:демократія - це активність,це оборона свободи людських та громадських прав при всіх обставинах та на всякім місці Демократію і рабський дух не можна сполучити. Щоб була демократія, то треба,щоб дух вільности і чуття власної гідности розвинулись і запанували в громадянстві.

І.КОНОВЧЕНКО.

ЮР С-КО.

ПЕТРО КОНАШЕВИЧ - САГАЙДАЧНИЙ.

/ 324 - х річчя з дня смерти /.

20 квітня 1622 року помер в Києві гетьман війська запорозького Петро Конашевич-Сагайдачний,в наслідок тяжкого поранення,що одержав в Хотинській битві 1621 року. Біографічні данні про цього гетьмана наша історія має дуже бідні.Дослідниками української історії ще й досі не встановлено його року народження. Відомо тільки те,що він походив із одного з сіл в околицях Самбору.Десь в роках 80-90 16 ст він ходив до Острозької школи,а в роках 1592-1600 Сагайдачний служив у київського судді Івана Акасака. Але в наслідок взаємних непорозумінь,він залишив працю у судді і пішов до козаків у Запорозьку Січ.

Правдоподібно,що на Запоріжжя Петро Конашевич прибув 1600 року. Козаки на Запоріжжі дали йому призвище Сагайдачного. Слід звернути увагу на той стан,що існував на Запоріжжі. Україна була під гнетом Польщі. А після Солоницького розгрому Лободи і Наливайка,козаччина була майже цілком скапітулювала. Але в міру зросту завойовницької політики,польський уряд все більш починав втягувати козаків у свої військові походи,а це в свою чергу скріплювало силу козаків. Так приміром, 1601 року на польській стороні приймало участь у Ливонській війні 4.000 козаків,а вже в 1604-5 р.р. у війні з Москвою приймало участь понад 10.000,і в 1609-1612 р.р. в польсько-московській війні на смоленському напрямку вже було понад 30.000 козаків.

Але такий стан тривав недовго. По закінченню війни з Москвою, Польща намагається приборкати козацький рух на Україні,тому,що козаки й далі "своєволили". Окрім допомоги військовою силою Польщі, козаки також приносили й велику шкоду тим,що робили постійні напади на турецькі володіння,зокрема на кримських татар. 1606 року козаки здобувають Варну,через два роки попадають на Перекоп під проводом Михайла Наймановича. Восени 1609 року козаки нападають на наддунайські володіння Туреччини,а вже в 1616 році під проводом Петра Сагайдачного козаки здобувають турецьке місто Кафу. В лівонській і московській війнах Сагайдачний приймав участь бувши полковником,і лише був тимчасово гетьманом. в 1613 році,про що говориться в кур-

ському літописі за 1613 р.

До 1616 року Сагайдачний не мав великого впливу серед козацтва. Ставши гетьманом війська запорозького від 1616 року по 1617 р.Сагайдачний здобуває невольничий базар м.Кафи. Це не був просто напад з метою грабунку турків,а це була планова атака на магометанство,щоб визволити невільників-християнських бранців. Поляки не доцінювали цього вищого ідейного чиннику козаччини,за це оцінили це належно в Західній Европі. Із архівних документів найдених у Франції,стверджується,що Сагайдачний належав до заснованої восени 1617 року "Ліги християнської милиції". Ця "Ліга християнської милиції" ставила своїм завданням знищення Туреччини і відновлення Візантийської Християнської Імперії. Кандидатом на цісаря Візантії був князь де Невер,нащадок династії Палеологів /по лінії матері/. Через посланців цього князя було досягнено договору із запорозькими козаками 1618 року. Згідно з цією умовою Сагайдачний зобовязався виставити 60 тисяч козаків для боротьби з Туреччиною,а також підняти всіх християн грецького обряду проти турецького султана. Козаки присягнули іменем всього війська також вступити в лігу християнської милиції. Ліга християнської милиції придбала собі подібного союзника в особі Сагайдачного,котрий спалив велику силу сел і міст біля самого Царгороду. Це був відважний гетьман,сильний розумом, український патріот,що проводив високу ідею оборони християнства від турків,без огляду на польсько-турецький мир. Козаччина,очолена Сагайдачним,хоч і в короткому часі гетманування - проявила самостійницько-національні змагання,котрі були суперечні інтересам Польщі. Маючи на увазі інтереси України,1617 року він змушений був підписати зобовязання перед Польщею,що козаки не будуть робити нападів на сусідні держави. Але це було зроблене тільки на папері. Напади козаків не припинялися,навпаки,козаки навіть насмілилися напасти на Царгород,знищивши до 5 тисяч турків і захопили багато полонених.

Туреччина не могла зразу помститися Сагайдачному,тому що була звязана війною з Персами 1616-1620 р.р.,а польський уряд не міг за це карати,тому що потребував допомоги козацького війська у війні з Москвою. Літом 1618 року Сагайдачний із козаками ходив на допомогу полякам у війні з Москвою. Москалі його трактують як чужоземця,литовського гетьмана. По закінченню війни з Москвою,Сагайдачний повернувся у Київ і проводив у життя свої далеко йдучі пляни в відродженні України. В часі свого гетманування Сагайдачний зробив велике діло,зорганізувавши з Козаччини українське національне військо,і разом з усім військом запорозьким вписався до Київського Богоявленського Братства,відновлюючи православну єрархію,яка внаслідок переходу частини владик на унію,значно підупала. Таким заходом Сагайдачний спрямував українське козацтво служінню українській нації в її культурних і церковних справах.

В 1620 році зимою Сагайдачний запросив єрусалимського Патріарха Теофана,що тоді перебував в Москві. Теофан прибув на Україну і протягом зими й літа висвятив всю єрархію,почавши від Митрополита /Йова Борецького/ а скінчивши на всіх епископах тих катедр,що були зайняті уніятами. Такими заходами,проведеними Сагайдачним - козацтву було надано виразний характер оборонців віри православної, надавши козацтву форму національного війська. І не диво,що в роках 1617-20 гетьманом стояв Бородавка,а числився Сагайдачний. Після Цецорського погрому,поляки при посередництві Патріарха Теофана намовили козаків на війну з Туреччиною. Йшло про затвердження нової єрархії. На пораді 15.VI 1621 року,в Сухій Діброві вирішили посла-

ти послів /куди входив і Сагайдачний/ до польського Сойму,щоб він ствердив домагання козаків. Але козаки не дочекалися вдоволення вимог і вирушили під Хотин під проводом гетьмана Бородавки.

У вересні 1621 року Сагайдачний прибув під Хотин,де й був обраний гетьманом замість Бородавки. На всю Европу вславилося козацьке військо у бою з Турками під Хотином 1621 року. Помилково приписують перемогу в Хотинському бої полякам. В дійсности всі наступи турків були направлені на козаків і українське військо на своїх плечах несло тягар оборони. Українські козаки стояли окремим табором в сусідстві з польським,збудувавши собі сильні укріплення. Весь гнів і злоба турків зверталися на козацькі окопи. Але козаки були майстрами в будові укріплень і турки ніяк не могли їх здобути. За те козаки відплачували туркам безнастанними наступами. Особливо безстрашні нічні напади провадили козаки. Вони вдиралися до середини турецьких укріплень,підпалювали їх шатра і забірали дорогоцінну здобич. Козаки під проводом Сагайдачного здобули велику пермогу в Хотинському бою. Але Хотинські бої нічого крім слави не дали козакам;положення їх під владою Польщі не тільки не поправилось,але ще погіршилось. Польща обіцянок не виконала. Сагайдачний так і не дочекався сповнення Польщею обіцянок і помер 20.IУ 1622 року в Київі в наслідок поранень,які одержав в Хотинському бою. Сагайдачний заклав міцні основи до збудовання гетманської держави Богдана Хмельницького,котрий повернув зброю проти ворогів України за права української нації.

-:-:-:-:-:-:-:-:-

З ЖИТТЯ ГІРСЬКОГО СЕЛА НА МОРАВІЇ.

/Персональні враження/.

Мені доводилось перебувати в одному моравському гірському селі,куди влітку втікав з закурених димом фабричних міст для відпочинку.

Був там аж три літа: два,- коли була чехословацька республика,одне,коли село по німецькій окупації дісталось до Судет,себто до Німеччини. Отже мав час,щоб спостерігати це чуже життя.

Село маленьке й,як кажуть чехи,"западаков",глухий закуток. Від залізничної станції далеко,аж 10 км.,що при густій залізничній мережі ЧСР рідко зустрічається. Найближча пошта 6 км. і то лісами під гору. Пошту довозять кіньми. До найближчого містечка 8 кілометрів,щоправда,як і до пошти теж мурованим шляхом,по шосе,але з гори на гору,з верха на верх.

Саме село в горах на висоті 600 метрів над рівнем моря. Поля й сіножаті внизу,в долині. Збоку села в 1-1 1/2 кілометрах височиться гора на 900 метрів вся вкрита лісом,місцями поваленим буревіями. Хмари часом чіпають за ту гору,йдоуть долиною понад селом,і село тоді видається острівцем над білим морем непроглядного туману.

В долині на віддалі 5 км. сусіднє село,якого й не видно,а за тою широкою долиною знову виростають гори,чим далі,то вищі. Там на самому крайнебі у ясні після дощу дні чи свіжі ранки чорніє в синяві "Прадід" - гора у 1600 метрів,кордон землі моравської,бо з другого боку,північно-західнього,він вже зветься "Гросфатер".

Рядом з моравським селом,в якихось 2-х кільометрах знаходиться велике й заможне німецьке село. Це село на чеській території має свою

"німецьку"пошту,а з нашого сільця листоноша,до речі в спідниці,марширує аж за 6 км.,але до чеської пошти.

Моравське гірське село малоземельне. Трохи орної землі,та й та бідна,架кameniста,багато каменю. Навкруги самі ліси та гори. Ліси панські чи церковні. В селі також обмаль води. Криниці,тесані глибоко у каменю,влітку висихають,і по воду доводиться спускатися далеко в долину. Бог зна,чому там люде ті живуть ? А живуть,та ще й добре.

З тої землі не виживеш,хоч ходять біля неї старано. Більшість селян мають по клаптику поля,тільки пара господарів володіє чималими, досконало обробленними угіддями. Бідніші,вірніш малоземельні господарі мають собі спільного мотора,що гонить і спільну молотарку,і тягне плуга та виконує й інші господарські роботи. Мотор і та "техніка" - власність ... /кого б ви думали?/ ... робітничого руханкового товариства,що обєднує тих з селян,які мають мало поля.Чому та "бєдпота" - зветься робітнича, зрозумієте далі.

Підем до якоїсь хати: перше,що побачите у сінях,це вирівняну солому. Тут підчас жнив солому дуже бережуть,щоб була рівна. У хаті сидить собі людина,переважно старшого віку,боса й плете з тої соломи довгу стрічку,плете руками,а ногою натягає,зачепивши її за великий палець,відхилений як у малпи. Стрічку змотують у великі клубки й відносять на фабрику,ось у те сусідне німецьке село. Фабрика фарбує соломяні стрічки у різні кольори і повертає виробнику. А там,у його родині на деревяних формах з тих стрічок плетуться строкаті кошики і наші таки широкополі брилі,що діди на баштанах та дядьки носили влітку. Готові вироби здають знову на фабрику,де дістають зарплатню від штуки. А потім мандрують ті вироби у далекий світ,бо в Чехах їх не побачиш. До війни посилали їх,повірте,аж у Австралію та Африку на втіху муринам,що за ці строкаті вироби моравських селян платять дорогоцінною слоновою кістю,чи там красним пером,чи продуктами тропічного лісу,здобуваючи які,людина ризикує життям. Скільки на цій марудній праці моравського селянина заробітку? Фабрика нт має,залізничний працьовник має,посередник у Льондоні має,корабельне товариство має. Та хто тільки не має,ну й селянин живе з цього.

У тому селі було колись ткали полотна та напівлняні напівпаперові матерії,з тої бавовни,що довозилась з Америки. У декого в хаті ще й досі залишився примітивний ткацький станок,на якому у зимові чи дощові дні ще стукає ногою жінка й кладе нитку повз нитку у добру штуку полотна чи іншої матерії,не гіршої,а то й кращої за фабричну,що виробляють в 40 кільометрах у місті Простейові.механічними станками,які з скаженою силою жене електрика.

Завмерла ткацька штука,але близкість Простейова дала інший заробіток. Віддавна зберігається тут кравецька традиція,що 8-ма хата,то й кравець. Вони дістають на фабриці в Простейові замовлення та матерію, а дома шиють одяг по вказаному взірцю та розміру. Пошите йде знову на фабрику,а звідтам до Праги,Відня,а то й далі.

На цьому заробляє не сам робітник. Тут,на місці можна купити,звичайно по знайомству, пристойний плащ за 200 корон,а в Празі чи у Простейові за той же плащ треба заплатити 400,а то й дорожче. Кравецька праця не тяжка й дохідна,але мають її не всі.Решта селян шукають собі іншого заробітку.

Ще до раннього світанку виходять з села гурт за гуртом чоловіки й зникають у тумані долиною між лісистими горами. Пройшовши біля 4-х кілометрів,перед ними засвітят розтопленим шклом повітрянопроводні вікна гути,що вже понад 100 років курить тут високим димарем. Робітники ніччю працюють над виготовленням скла,а перед світанком приходить оце зміна,що стане до остигаючої в печах біловогненної скляної маси й видмухує з неї всілякі речі,від примітивних до найскладніших. Довкола гутного заводу скупчилися хати тих найкваліфікованійших ро -

бітників,що виготовляють шкло,отже працюють ніччю й тих,що вирізують на шклі ті гарні малюнки,якими вславилось чеське шкло. Ці робітники теж мають клаптики власного поля,не поривають з сільським господарством,але разом з тим міцно тримаються заводської праці, передаючи свої знання,кваліфікацію майже по середньовічному з покоління в покоління.

Ті робітники,що ранком доходять з околишніх сел,до полудня закінчують свою працю й повертаються додому,а по обіді стають до своєї сільсько-господарської праці. Як же тут бути без технічної допомоги,без співпраці з іншими селянами.

Тепер зрозуміємо,чому на селі є "Робітниче Руханкове Товариство",бо за тамтешніх умов трудно провести грань між робітником та селянином. Характерне одне,питоме лише людям з землі,з тої "грouди",як кажуть чехи,- привязаність до тої землі,до свого місця,де людина народилась,де її коріння,до своєї вузької батьківщини й через неї до ширшої батьківщини - Держави.

Такі люде йдуть за заробітком на фабрику,але їх інтереси обходять те інтернаціональне,той міжнародній ринок збуту,що вбирає всі їх вироби,які продаються там ген у Австралії,а лише зв'язані з тим,щоб вижити на своїй землі. Хоч вони за ту частину грошей,що достануть з продажу їх виробів у Австралії чи-то за інші додаткові заробітки купують мадярське борошно,але тим вони тримають у себе свою чеську землю.

Всі ці робітники-селяни,чи то селяне - робітники,ріжуть по живому теорії Маркса про те,що пролетарій не має батьківщини. Правда вони не пролетарії,бо мають "засоби виробництва",ось ту землю й тому "куркулі" або "протиреволюційний,протипоступовий елемент". Але вони не годні з тієї землі вижити й є найактивніший елемент і то не тільки в селі. Життя часто руйнує доктрину й тут це маємо. Ще запит: чому ж вони зєднані не якимось економічним тілом,не партією,а руханковим товариством? Це є специфічне явище цього району, бо зєднані там люди мають світогляди,що не криються з партією,мають ріжноманітні професійні дорібки,отже гуртуються коло найближчої їм,як робітникам і дрібним селянам,партійної програми,але не в партії. Не дивлячись на повну трудову нагрузку,це мале село зуміло впорядкуватись цівілізовано. Перший раз як завітали ми туди, а то було невдовзі після того,як ЧСР стала самостійною ,то по хатах світилося нафтовими лямпами,а коли ми хотіли якось пополоскатися в воді,то мусили зробити собі "калабаньку" на маленькому струмочку,що починався з маленького багнища,так 150 метрів нижче села. Другий,так по 10 роках існування ЧСР,то вже світила скрізь, навіть в стайнях електрика,що добігала зза багатьох кільвометрів, а на потічку була купальня - бетоновий басейн для плавання,вже був проект проведення водопроводу до середини села і т.д. Відчувалася своя держава,яка регулювала законами частину прибутку,що мав діставтися селянинові-робітникові.

Востаннє були и там,коли село дісталося до Німеччини,до Судет. Була то катастрофа,бо кордон відрізав від Простейова,від гути,а з огляду на війну до Австралії стало дальше ніж до місяця,так що фабрика в сусідньому німецькому селі перестала працювати; але в своїй привязаности до землі село не піддалося: нивки опрацьовані так,що краще й тяжко,як на зарібок пішли люде до лісів на працю, використовуючи збільшену вимогу лісорозрібку: і лише в порядку примусу виїхала частина кваліфікованої молоді до Німеччини. Село з бідою перебудувалося так,щоб все ж не залишити свойого грунту, своєї землі.

Розмір замітки не дає можливости змальювати деталі цього своєрідного життя,але гадаємо,що те що ми переказалине буде нецікаво.

В.П.

С Е Л Я Н И Н   Т А   А Г Р О Н О М

Як давно існує на землі сільське господарство, так давно ведуться в ньому досвіди, на основі яких виникла наука про природу та сільське господарство, виникло багато високих та середніх сільсько-господарських закладів, наукових, дослідницьких інституцій та лябрфаторій. Все це дало в поміч селянинові й сільському господарству велику кількість висококваліфікованих спеціялістів сільського господарства – агрономів.

Роля агронома – передати селянинові всі наукові досягнення й науковий досвід про сільське господарство, щоб праця селянина стала продуктивнішою, а його господарство організованішим, прибутковішим. Тепер вже всі переконались, що сільське господарство як також виробництво, потребує кваліфікованого, знаючого господаря.

Абихто господарем не буде. А без агрономічної допомоги господарювати тепер не можна. Агрономічна наука – міжнародня наука. Агроном на любій точці земної кулі залишається агрономом. Сільский господар і агроном завжди і всюди знайдуть собі працю в сільському господарстві. Селянин і агроном пов'язані між собою загальною працею. Їх праця приносить суспільству найнеобхідніше – їжу для населення й сировину для промисловости, праця селянина й агронома заслуговує на пошану всієї суспільности. Та на жаль, не всі розуміють це, або вірніше, не хочуть визнати цього. Для декого селянин залишається й тепер коли не смердом або хлопом, то чимось нижчим за інші суспільні верстви. Такої думки про селянство ті паразитичні елементи суспільства, що живуть коштом праці селянина. Цій недооцінці ролі селянства ми повинні протиставити свою організованість , об'єднаність. Селянство співпрацюючи з агрономами і своєю інтелігенцією, підносить свій культурний і фаховий рівень, здобуває загальне визнання, а організовуючись, створюючи свої об'єднання, спілки, ще більше підносить своє значення в суспільному житті. Це в однаковій мірі стосується життя селянства і на еміграції. В організованости сила для добра загалу.

Агроном С.

З Е М Е Л Ь Н А   Р Е Ф О Р М А   В   Л А Т В І Ї   Й   Е С Т О Н І Ї

В попередньому числі вже були подані деякі відомості про невдалу земельну реформу в Польщі. В цій статті ми хочемо познайомити селянство з аграрною реформою в Латвії і Естонії. На великий жаль, в наших сучасних умовах ми не маємо належних друкованих матеріялів. Земельна реформа в Латвії і Естонії почалася ще в роки революційного піднесення, з великим впливом на цю справу найлівіших елементів. [illegible] , при проведенні її Латвійці і Естонці виявили більшу державну дозрілість й рахувалися з голосами більш досвідчених й поміркованих громадян. Це видно і просто з самої реформи й побічно з того факту, що вони як і Фіни утримали свою державність. Спочатку установлено було передати землю в тимчасове користування, але в скорому часі всі забажали одержати землю тільки у власність. Виходячи з загальної державної доцільности, цебто можливости більш високої сільсько-господарської культури, більшої рентабельности, землю

поділено уникаючи карлуватих господарств. В більшості розмір наділів був 10-12 г. на господарство. Пригородні господарства одержали один г., при селах 2г. і навіть в самих містах /як садиби/ були проведені наділи по 0,25 - 0,30 г. на двір. Очевидно, що при такому вирішенні справи бралася на увагу і цінність наділу і можливість в пригородних умовах запроваджувати тільки інтенсивне господарство з більшим затрудненням робочих рук. В залежності від характеру і якості землі були припущені господарства також розміром до 30 і більше г. Як правило землею наділено без права поділу менших господарств. Більші господарства можуть бути поділені між спадкоємцями/сини, дочки і ін./, але все ж з таким розпахунком, щоб утворені наслідком цього нові господарства були не менші 10 - 12г. Спадкоємці, що не одержують землі, мають право на одержання їх законної частки компенсацією грошима чи іншим майном. Ті з господарів, що одержували землю зверх того, що мали до реформи, повинні були викупити надбавку по встановленим твердим цінам терміном на 40 років. Багато селян сплатило все ж одержану землю добровільно в перші роки, вважаючи вигіднішим для себе не платити відсотків й не мати з виплатою мороки. Землю наділялося з правом продажу, але продати дозволялося лише ввесь наділ, щоб не дробились господарства. В першу чергу землею наділялися учасники визвольних змагань, інваліди, а також ті що мали інвентар для господарства. Ті що не одержували з цієї категорії:- інваліди, борці за незалежність - одержували замість землі компенсацію грошима. значна кількість робітників, що мали право на землю, одержали замість землі компенсацію грошима.

Селянські землі не підлягали парцеляції зовсім й залишалися у володінні старих господарів незалежно від скількості землі яку вони посідали. Під парцеляцію пішли лише землі баронів і поміщиків, але кожному залишалася його фабрика чи якесь інше підприємство і один маєток з усіма будовами, а коло нього ще 30г. землі. За землю, що пішла під парцеляцію в Латвії власникам не платили, в Естонії ж вони були оплачені по твердим цінам.

Для всіх операцій звязаних з виплатою, продажем, переходом у спадок і ін. державою встановлені були спеціяльні суди комісії, банки і ін. Проведена реформа сприяла сконсолідованости громадянства задовільного рівня матеріяльного добробуту і загального прогресу.

Н.С.

ДЕЩО ПРО МОЛОЧАРСТВО

Як відомо в наших предків та й взагалі в українців у великій шанобі, завжди було і є сало.
Що ж торкається молока і молочних продуктів, то цьому виду харчів завжди приділялась остання увага. Тоді, коли молоко є один з найпоживніших, а в той же час й найдешевших харчів. Так за даними Кеніга при купівлі за одну марку м'яса набуваємо 500 поживних одиниць, а у свіжому молоці 1725. Або по даним Цунца платили за 3.000 кальорій у м'ясі середньої якості 2,72 марки, за 3.000 кал. у яйцях 2,16 марки, у голяндському сирі за 1,54 марки, у маслі 0,91 марки і в молоці 0,90 марки. Отже виходить, що вартість тепловоі енергії молока найнижча, бо молоко втричі дешевше за м'ясо. Якщо ми цих доводів не можемо заадресувати до наших предків, то для теперішнього і приідешніх поколінь ці доводи є переконливим фактом. Молоко є продукт, що містить у собі всі поживні речовини,

конче потрібні для підтримування життя й нормального росту молодого організму, а також з'являється дуже важливим харчовим продуктом для дорослої людини.

Нам тепер стає зрозуміло чому американським воякам надсилається молоко навіть з-за океану. Напевне вони давно зрозуміли його вагу. Недооцінка значення молока виходила з того, що молочарська наука, як така прийшла на наші землі значно пізніше атсаме на початку XX ст., тоді як на Заході вона набула прав громадянства в 60-70рр. XIXст. Як відомо розвиток молочарства на Заході підніс на високий рівень загальний добробут таких країн як Голяндії, Швайцарії Німеччина а особливо Данії. У Німеччині молочарство стало одною з найважніших галузей прибутку, підпорою й силою народного господарства. Це можна ствердити такими даними проф. Кірхнера за час перед першою світовою війни, коли річна продукція молока Німеччина становила 23 міліярди літрів, в загальній вартости 2,8 міліярдів марок, тим часом як продукція жита - досягала 1,44 міліярдів марок, а зібраної картоплі ~~ждин~~ 1,29 міліярд марок. Розвиток молочарства має позитивний вплив на піднесення сільського господарства, як рільництва, свинарства, а також дає сировину для розвитку шкіряної й інших галузей промисловости. Щоб піднести молочарство на належну височінь потрібно мати відповідні кадри фахівців. Бо не ходить про те щоб уміти добирати відповідні породи молочної худоби, уміти доглядать її, добирати відповідні по якости і кількости харчі, взагалі поліпшувати продуктивність молочної худоби всіма існуючими засобами, удосконалюючи їх. Молочарска наука не кінчається на тому, щоб зібрати лише найбільше молока /це є дуже важна річ/ але треба ще уміти переробити те молоко в найліпший спосіб на молочні продукти.

Чи слідує нам тут на чужих землях ставити такі питання як молочарство? Так. Слід. Ми не можемо вгадати нашої долі на завтра. Але ми можемо не тільки угадати, а з певністю сказати, що знання по молочарству де б ми не були, куди б нас доля чи недоля закинула, людина з цим знанням завжди знайде собі притулок і дасть в житті собі раду. До того робота по молочарству при теперішній його техніці не вважається за фізично тяжку, тому ця робота під спроу дівчатам і жінкам. Отже будучи на чужині, ми повинні використати всі можливости що до підготовки себе в галузі молочарства. На цю справу треба дивитись не з того боку, що вона дасть нам сьогодні, але що вона дасть нам завтра, у майбутньому.

П.Т.

ОБСТЕЖЕННЯ Й ВИБІР МІСЦЯ ПІД СТАВКИ

Ставки утворюються : а/ збиранням грунтової води б/ запруженням проточної:снігової й дощової води в/запруженням разом з проточною грунтової води,щот виходить на поверхню.
Утворення ставків завжди вимагає ретельного господарчого обгрунтування попереднiхтехнічних вислідів й складання проекту й плану побудови. Побудова великих ставків і звязаної з цим побудови великих і коштовних гребель , вимагає складних і великих гідрологічних і гідрогеологічних топографічних й економічних вишуків,що часто забирають багато часу і витрат. Зрозуміло,що під ставки селянського типу,булоб недоцільно та й не підсилу провадити такі детальні вишуки,вартість яких перевищувалаб вартість самої побудови.

Для таких невеликих ставків можливо обмежитися лише обстеженнями меншого обсягу. Характер обережень й дальшого планування деяк залежить від того за яким способом маємо на меті утворювати ставок. Коли ідеться про утворення ставка збиранням лише грунтової води в мокрих місцях ,то це осягається викопуванням котлована.

Далі шляхом попередніх спостережень за декілько років необхідно встановити вкільки під час найбільшої повені чи зливи /в цьому вузькому перекрої ав, чи сд/ проходило води. В даному разі необхідно крім своїх спостережень скористатися спостереженнями старих людей. Необхідно спочатку прослідкувати до якого місця вода підіймалася. Це дуже важливо знати, бо як правило будуючи потім греблю, необхідно також забезпечити після наповнення ставка вільний прохід найбільшоїе води обходним рівчаком чи водозливом через греблю, чи отором греблі, щоб вона не пішла через верхті не зруйнувала греблю. В селянських умовах це можна зробити просто: під час великої зливи чи повені треба намітити на березі до якого місця підіймається вода /крім того розпитати старих людей чи не підіймалася вона колище вище і коли підіймалася то до якого місця, щоб потім урахувати при розрахунках./ Далі поставте вздовж берега там де балка має примірно однакову ширину й глибину на віддалі ста метрів дві тички. Приготовити якійсь поплавок /нпр. пляшку з піском, але так щоб вона не зовсім втонула, а було ще видно корок./ Відійти вище верхньої тички метрів за десять й кинути її у воду, держучи в руках годинника з секундами. Коли пляшка доплиле до верхньої тички, замітити по годиннику скільки було секунд і йти далі аж поки пляшка не допливе /не порівняється/ до другої тички. Замітити скільки часу плила пляшка від одної до другої тички. Коли тепер поділити сто метрів на кількість секунд за які пляшка доплила від верхньої до другої тички, то будемо знати швидкість води. Приміром пляшка плила 127 сек., то 100/127 = 0,79 метр/сек. Цебто 79/100 метра за 1 сек. Знаючи швидкість води залишається ще обрахувати яким вона йшла перекроєм. Мал. 2

Перекроєм /живе січення/ зветься поперечна площа води якою вона йшла. Вона може бути приблизно обрахована як площа трикутника що дорівнює /20.0,5= 5мтр.²/ Знаючи швидкість і перекрій можемо знати скільки води проходить за одну секунду, а саме: 0,79 . 5 = 3,95м³/сек. Коли б ще знати скільки часу йшла вода таким перекроєм і з такою швидкістю, можна обрахувати скільки пройшло всього води. Припустимо що під час зливи вода таким перекроєм ішла 30 хв. тобто 1800сек. Тоді всього пройшло води 3,95 .1800 = 7110 м³. Коли ще знати скільки води ставок може вмістити, то далі можна знати скільки треба води пропустити через отвір і за який час. А знаючи це можна вже знати якої величини треба зробити отвір щоб вода не пішла через греблю й не зруйнувала її. Нпр. ставок може вмістити лише 5000 м³, тоді через отвір треба перепустити 7110 м³. - 5000м³ = 2110м³. Коли його тримати з початкуі аж до кінця зливи й проходу води відкритим, а саме 30 хв. то що однієї секунди він повинен перепускати води 2110м³:1800=1,25м³/сек.

Ми намітили лише схему обстежень. Уточняти їх можливо шляхом повторних вимірів швидкості води, більш ретельним виміром площі живого січення і більш точним підрахуванням часу за який води проходить різними січеннями і ін. Вибираючи місце під ставок важно також прослідкувати де на бальці є більший спад. Побудова ставка в такому місці буде вигіднійша бо можна його мати глибшим незаливаючи великої площі землі мілкою водою. При виборі місця під ставки з греблею, грунтові дослідження геологічні є важливіші ніж при побудові копаних ставків. Треба вибрати по можливості так місце, де б підгрунтя дна і ~~стінки~~ обочини не пропускало води. Таким підгрунтям є глинисті і суглинисті підгрунтя. Дослідження ці під селянські ставки можна провадити лише закладкою пурфів. Та бувають випадки нпр. на півдні /Одещина, Херсонщина/ де підгрунтя в більшості є водопроникливе, потреба ж там в ставках найбільша. Там

котлован збирається по всій його переферії й з дна грунтова вода, наповнює його й тим самим утворює ставок. Такі ставки називаються копаними хоч і проста їх побудова, все ж і вона вимагає попередніх господарчих узгляднень і крім того відповідних місцевих умов. Щодо господарчих узгляднень то всюди відносяться такі: потреба значної кількости води для зрощення чи поливу садків і огородів, потреба для плаваючої птиці, потреба десь в степу для водопою, мочення льому і т.і. Щодо місцевих умов, то утворення їх перш за все вимагає наявности низького місця - мокрої пойми, долини чи балки - де вода доходить до поверхні і у всякім разі стоїть близько до неї. Найкраще це буває коло річної пойми де було б недоцільно для невеликого ставка робити велику греблю. Коли після уважного розсуду враховуючи свої господарчі потреби і місцеві можливости приходять до висновку, що утворення саме копаного ставка буде найдоцільнішим, то виникає за цим потреба вибрати найкраще для нього місце.

Вибір місця в більшості диктується тим, щоб ставок був би по можливості блище і зручніше до використання. Технічні вимоги полягають в тому, щоб найліпше була забезпечена в ньому вода і щоб він не замулювався і взагалі не псувався. Що до забезпечення копаного ставка водою, то вже поверхневий огляд місця дає вказівки де буде ліпше, бо там де вода длище до поверхні й там де її більше на це вказує колір і характер рослинности. На більш мокрих місцях рослинність в суху частину року буває свіжіша і зеленіша, а то ще й по характеру болотяна. Крім поверхневого огляду, корисно для порівнання заложити ще так звані шурфви - ямипо рівню води в них можна вирішити де місце краще. Дуже корисно, звичайно, копати ставок там де є вихід на поверхню ключів. Крім цих так званих гидрологічних вишуків важливо також урахувати й топографію місця.мПід час весняної повені та при зливах, всім перерізом балки йде вода. Вода несе по дну багато розмитого грунту - піску, глини /твердий розход/ які проходячи черех ставок, обовязково там буде осідати як у відстольнику /збільшується переріст потоку при тому ж розході - через що зменшується скількість води/. Наслідком цього ставок може бути цілком засипаний /заілений/. Отже щоб уникнути заілювання, треба його розмістититак, щоб він був збоку головної течії, за більш високим виступом берега балки, мимо якого вода проходила б збоку. Правда і в такому випадку вода заходячи до ставка знизу буде там робити повільний рух і відкладати опади, та з цим теж можливо можна боротися другими способами, про які будемо говорити в розділі про розбудову. По вже згаданим шурфвам дуже важливо також визначити і характер грунту, що є важним як з боку коштовности роботи, так і живлення водою ставка. Хоч в більшості поверхневі грунти на таких низинах однакові, все ж може статися, що в одному місці колись була глибша низина, та з часом була занесена глиною, що є нірше і для стоку грунтової води і для роботи. Щодо ставків які утворюються запруженням води /однаково чи вона тільки снігова й дощева чи разом з ключевою/ й особливо коли ставок утворюється для використання енергії води - попереді вишуки вже складніші. Знов таки перш за все місце ставка намічається виходячи з господарських міркувань. Встановивши приблизно район його розположення далі уточняють його місце, керуючися технічними міркуваннями. Найдоцільніше вибрати його місце на широкому, але перед вузлким місцем балки де часто бувають найкрутіші береги. При такому розположенні ставок буде найбільший /зеркало/, а гребля найменша. При цьому звичайно треба мати на у увазі, чи зручно вттакому місці провадити роботу і чи є близько підходящий грунт для насипу /малюнок 1/.

вне, вибираючи місце, свідомо йдуть на те, що значна частина води буде витрачена через фільтрацію. Та з часом й там дно заілюється й витрата води через фільтрацію значно зменшується, особливо, коли вода несе розмиті глинясті грунти.

Н. С.

ЧИ МОЖЕ РОСТИ ЛІС НА ПІВДНІ УКРАЇНИ?

В південній степовій частині України де маються надзвичайно несприятливі грунтово-кліматичні умови, урожайність сільсько-господарських культур буває дуже мінлива і залежить головним чином від сприятливих, або несприятливих років. Різні агрономічні міроприємства ці негативні явища зменшують, а особливо дає добрі наслідки смужне лісонасадження яке поліпшує мікрокліматичні умови, як це було досліджено в останні роки. Лісові смуги затримують сніг, зменшують силу вітрів та зменшують випаровування міжполосних просторів, а тим самим збільшують урожайність с/г культур, особливо на прилісних просторах.

Це підтверджується багато/річними досвідами та великим зібраним фактичним матеріялом різних наукових закладів, чому смужне лісорозведення може підняти урожайність с/г культур. Наукові відомості про вимерзання і поганий ріст насаджень у степу говорять за те, що причина цьому в основному полягає в недостачі вологи і наявности шкідливих солей у грунті. Тим більш треба вважати, що приморський район це менш придатний, або зовсім непридатний. Але в роботах останніх років є відомості про те, що смужне лісорозведення можливе і в більш несприятливих кліматичних умовах, але ці насадження менш довгорічні і гірш ростуть ніж у північній частині сухого степу, бо в цьому районі надзвичайно розвинена мікрокомплексність грунтів та мікрорельєфу, яка вливає на ріст насаджень.

При обслідуванні росту деревесних насаджень були з'ясовані всебічно головні причини, що впливають на ріст насаджень: способи садіння, догляд за насадженнями, наявність шкідливих солей у грунті на корнедосяжній глибині, характер розтапування корневої системи, типи чергування порід в смугах і ін. Всі ці зібрані матеріяли, а також закладені досвіди смужного лісорозведення підтверджують, що в цих виключно несприятливих ~~клімах~~ грунтово - кліматичних умовах, таке лісорозведення може бути, але при певному підборі порід на відповідних грунтах, про яке буде сказано нижче.

Кліматичні особливості цього району показують надзвичайно велике відхилення в окремі місяці й роки від середніх даних. Дощі в літній час в степу випадають часто не рівномірно /середні річні від 317 мм. до 225мм./ і крім того у вигляді злив, при чому добова кількість опадів доходить іноді до60мм. Дані температури повітря також доходять до значних відхилень. Середня річна температура не висока +9,9 ступня. Максимальна температура припадає на місяць липень 36,5 ступня а мінімальна на лютий -32,3ступня. Переходячи від даних температури до вітрів відмічаємо, що в цьому районі панують вітри протягом року північно - східні, а в осени та влітку переважають південно-західні, при чому вітри бувають значної сили /середня місячна швидкість до 4м. на сек./, а бувають випадки коли швидкість вітру досягає 10-15м. на сек. і видувають весною посіви та викликають чорні бурі. Ці відомості показують, що тут не сприятливі кліматичні умови взагалі і зокрема для лісонасадження. Насадженням ~~xxxxxx~~ поле захисних смуг у значній мірі можна послабити негативний вплив клімату, зокрема в дуже посушливі роки. В цьому районі можуть рости головним чином породи посухостійкі й солестійкі. Гідрологічні умови району також впливають на ріст насаджень позитивно в тих ~~xxxxxxx~~ випадках коли на глибині 2-3м. є заховані грунти і корнева система дерев проникши туди має більшу кількість корневих волосків ніж у вищих і нищих нашаруваннях грунту.

Але в цьому районі ґрунтові води досить глибоко і корінева система не може глибоко проникати з причин сильного засолення материнських порід і недостанньої зволоженности. Велику эфективність в рості полезахистних смуг дає їх зрошення артезіанськими водами, які прискорюють швидкість росту в декілька разів, але тільки в тому разі, коли ці води не є дуже засолені легко розчиняємими солями.

Ґрунтові умови мають величезний вплив на характер розвитку лісових насаджень. Через те, що мікрорельєф сильно розвинений і складається з незначних розмірами понижень і підвищень, а також через сухість клімату, тут є і більша комплексність ґрунтів, що можна бачити навіть по різному офарблвнню шару ґрунту на оранці. В цьому районі майже всі ґрунти солонцюваті, мають неґативні фізичні властивости, які несприятливо впливають на ріст лісонасаджень.

В цьому районі до складу ґрунтового комплексу входять такі основні ґрунтові різности: I/каштанові ґрунти /слабо-середньо - сильно солонцюваті/, 2/солонці, 3/солоді, 4/солончаки, 5/лукові осолоділі ґрунти. По лісопридатности їх можна розподілити на три ґрупи: I/ Лісопридатні ґрунти для посухостійких і солестійких деревно-чигарникових порід - каштанові ґрунти, солоді і лукові ґрунти, 2/менш лісопридатні ґрунти - солонці і 3/ зовсім не лісопридатні ґрунти коркові солонці і пухлі солончаки.

На зазначеному комплексі ґрунтів ростуть такі породи: I/ на лукових солончаках і солодях добре ростуть: біла акація, гледичія, берест, ясен, тополя туркестанська, тополя пірамідальна, софора японська, лох, тамарис, айлант, шовковиця абрикоса; на каштанових ґрунтах задовільно ростуть: біла акація гледичія, айлант, лох вузьколистий, тамарикс, аморфа, жовта акація, золотиста смородина, абрикоса, смородина; 3/ на солонцях менш задовільно ростуть: біла акація, гледичия, айлант, лох, тамарикс, аморфа, абрикоса, шовковиця.

Для прискорення росту полезахистних смуг на солонцях і дуже солонцюватих каштанових ґрунтах треба поліпшувати фізичні властивости ґрунтів, які в сильній мірі неґативно впливають на ріст насаджень. Поліпшити фізичні властивости цих ґрунтів можна хемічним впливом на ґрунти /внесення ґіпсу, черепашняка, сульфитамонія і инших добрів/., а особливо при зрошенні цих полос.

В заключення можна сказати, що незадовільний ріст насаджень у цих умовах залежать не тільки від головних умов - нестачі вологи і засолености ґрунтів, а від неправильного підбору порід, від неправильного догляду за насадженнями, недоброякісности посадкового матеріялу, неправильного садіння і т.п. При додержанні всіх цих вказівок, тут можна утворити полезахисні смуги, які цілком можуть виправдати своє призначення.

ЧI.
/Фюсен/.

-:-:-:-:-:-:-:-
-:-:-:-:-
-:-:-:-:-

ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ СПІЛКИ.

Обласна Управа Українських Спілок Селян-Еміґрантів широко розгорнула роботу серед членів спілки. Кількість членів неустанно зростає. "В єданнї сила !" - така основна засада спілки. Селянство на еміґрації, гуртуючись в спілку поборює давню інертність селянських мас до громадського життя.

Досвід минулого повчає, що неорґанізованність, неодностайність народніх мас у великій мірі спричинилась до поразок у визвольних змаганнях України в 1917-20 р.р. Національно-політичні, соціяльно-економічні моменти у визвольній боротьбі вимагають усвідомлення їх нерозривної єдности. Тільки в своїй суверенній, ні від кого незалежній Соборній Державі Український Народ зможе дійти повного визволення від пут національно-політичного і соціяльно-економічного рабства.

Потрапивши на вудку солодких обіцянок загарбника, українське селянство усвідомило тепер всю згубність своєї непідготованности й неорґанізованого виступу в обороні інтересів українського народу.

Поруч із зростом обєднання селянства в спілку, Обласна Управа приділяє немешну увагу і національно-політичному вихованню своїх членів та фаховій освіті. Для селянства за пляном культкомісії в погодженні з Культурно-Освітньою Референтурою Табору проводиться читання лекцій ідейно-виховного значення та працюють фахові курси молочарства, городництва, пасішництва тощо. Ми свідомі, що "В науці - наша міць!".

Селянство, навчене досвідом посіяного ворогом розбратуклясовою диференціяцією на куркулів і підкуркульників, середняків і бідняків, тепер боронить себе від нової загрози розбрату, що сіється ворогом в спробах внести незгоду між українцями православного і греко-католицького обрядів або "східняками" і "західняками".

Ми орґанізовано оберігаємо себе, щоб не потрапити в наставлене перед нами павутиння згубної партійної і ґрупової боротьби. Стаємо на власні ноги, міцніємо, виявленням чого є поява нашого селянського орґану "Український Селянин". Передові демократичні кола української громадскости підтримали порадами і своєю участю вихід у світ селянської думки. Та знайшлись і вороги журналу, що простягли до нього свої злодійські руки. Весь готовий до виходу наклад журналу № 2 таємничо викрадено в ніч на 21.III. 46.року. Цим ворог нас не застрашив, а тільки ствердив, що ми стоїмо на вірному шляху, і підсилив наше прагнення до спільноти. Селянський журнал, а може для декого "мужицький", таки вийшов і далі буде виходити. Селянство ще тіснійше згромаджується в своїй спільці, підвищує свою національно-політичну свідомість і поглиблює свої фахові знання. При цьому вжиті заходи, щоб викрадення журналу більш не повториться, а може й ворог його, рано чи пізно, буде викритий.

Охоплення спілкою селян, що живуть поза табором вимагає від Обласної Управи заснування окремих осередків в місцях скупчення членів Спілки і в місцях переселення до других або новостворених таборах. Культурно-Освітня й виховна робота вимагає ще більшої конкретизації пляну цієї роботи відповідно до умов кожної конкретної місцевости. Також не використані всі можливости набуття таких фахів, як тракториста, різних ремесел тощо.

А наявність значної частини селянської молоді, що й досі не охоплена працею в Спортовому Т-ві й "Пласту" потоебує переведення серед неї окремої роботи, шляхом орґанізації при спільці секції молоді. Працю з молоддю, що досі була поза увагою діяльности Спілки, треба так поставити, щоб досягнути ідейного і морального наснаження її і включити цю молодь до активного громадського життя, в ряди орґанізованої української молоді. Ще не все зроблено, але спілка прямує до виконання своїх завдань.

З.Д.

Український Селянин

№4

Серпень 1946 р.

Видає Українська спілка селян-емігрантів

УКРАЇНСЬКИЙ СЕЛЯНИН.

ч. 4.

СЕРПЕНЬ 1946 РОКУ.

"""

З М І С Т :

""""""""""""""

ДО МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Недавно закінчилась в Парижі II конференція міністрів закордонних справ США, Англії, Франції та СССР. Наслідки цієї конференції на-багато успішніші, як попередньої. Значна частина питань у виготовленні проектів мирових договорів знайшли своє вирішення.

Найголовніші такі рішення: Тріест передається в міжнародне управління. Додеканезькі острови віддаються Греції, італійські міста - Тенда, Бріґа, Монт Ценіс та деякі прикордонні смуги в Західніх Альпах переходять до Франції. Австрійські претенсії на Південний Тіроль - відхилено. Італія повинна сплатити СССР відшкодування в розмірі 100 мільйонів долярів. Крім того, Італія позбавляється своїх колоній в Африці, а фльоту обмежується до 41 корабля. Від Румунії Басарабія передається СССР, Трансильванія - Угорщині. Болгарська повітряна фльота обмежується до 150 літаків, морська фльота до 7000 корабельного тоннажу. СССР зобов"язаний вивести своє військо з Болгарії за 90 днів після підписання мирного договору. В такий же реченець союзне військо залишить Італію після підписання з нею мирного договору.

Залишились не розв"язаними питання інтернаціоналізації судноплавства Дунаю, питання відшкодувань балканських держав, німецька та австрійська проблеми і деякі дрібніші.

Міністри 4-х великодержав ухвалили скликати загальну мирову конференцію на 29 липня ц. р. з участю 21-ої держави. На мировій конференції остаточно будуть розв"язані всі питання мирових договорів.

Копії проектів мирових договорів, вироблених на II Паризькій конференції, вже вручені всім державам-учасникам мирової конференції.

Представникам 21-ої нації надається право піддати ревізії ті чи інші пункти договорів.

Питання мирових договорів з Німеччиною та Австрією потребують попереднього узгіднення і тому їх розгляд відкладено до осени. Коли на мировій конференції по укладенню договорів з Італією, Угорщиною, Румунією, Болгарією та Фінляндією дійде до згоди, то це полегшить справу укладення договорів і з Німеччиною та Австрією.

Чи дійдуть до згоди і чи не виникнуть нові розходження, покаже найближчий час.

Весь світ готується до цієї мирової конференції і сподівається, що вона розрядить атмосферу загальної непевности та недовір"я між союзниками. Коли ж ці сподівання мирова конференція не виправдає, протиріччя між союзниками можуть зайти до загрозливого стану.

З хвилюванням всі чекають на першу вістку з Залі Засідань Мирової Конференції. Від початку й до її закінчення кожен старанно вивчатиме перебіг дискусій по кожному питанню, бо від вислідів Мирової Конференції в великій мірі залежатиме -

\- майбутнє всього людства.

С. Петлюра і Петлюрівщина.

Минуло 20 років з дня 25 травня 1926 року, коли запеклий ворог України обірвав життя найкращого її сина, бандитською рукою свого наймита вбив у Парижі Голову Уряду Української Народньої Республіки і Головного Отамана її війська Симона Петлюру.

На брукові чужого міста пролилась кров Того, хто був найвищим втіленням незламної волі всього українського народу до Самостійного, Незалежного життя в своїй Соборній Народоправній Державі.

Політична діяльність С. Петлюри виявила його великий організаторський талант, здібности та досвід народнього Трибуна, що в поєднанні з жервенною приреченістю себе національно-визвольній боротьбі України висунули його на чільне місце Провідника в творенні Української Державности.

Син Полтавського візника, український соціял-демократ і відомий журналіст Симон Петлюра завжди був нерозривно зв"язаний з широкими масами українського народу, якому він віддав увесь свій хист, уміння й сили та життя в боротьбі за його національне й соціяльне визволення.

С. Петлюра як державний муж зміг піднятись вище тодішніх партійно-групових суперечностей, завжди згубних для нас, і спрямував свою діяльність в національно-державних інтересах всієї української нації.

Як організатор Української Армії, ставши мужньо і одверто на чолі збройної боротьби українського народу за національно-державну незалежність, він в тяжкий загрожений час без найменших вагань взяв вручений йому Прапор Української Народньої Республіки і ніс його до кінця свого життя, непохитно виконуючи цей високий обов"язок з почуттям відповідальности і повинности перед народом.

Непохитно-чесний в своїх переконаннях, він не схибив з них ні в тяжкі хвилини громадянської війни на Україні, ні на еміґрації. Протягом трьох років демократична Україна на чолі з С. Петлюрою змагалася з большевицькою Москвою. Військо У.Н.Р. під керівництвом Головного Отамана показували чудеса хоробрости, героїзму, вірности й відданости українській справі, не раз перемагаючи вдесятеро сильнішого ворога. Та протистояти навалі переважаючих сил підступного противника-загарбника не було змоги і С. Петлюра з

Урядом та військом У.Н.Р. змушений був залишити рідну землю.

Одначе, демократична Україна ніколи не скапітулювала перед більшовицькою Росією. В той час, як на самій Україні провадились повстання проти окупаційної більшовицької влади, Уряд У.Н.Р. на чолі з Петлюрою невпинно працював над пропагандою української справи перед всім культурним світом. І тільки бандитський постріл ворога, що розраховував вбивством Провідника Українського Народу умертвити і очолюваний ним національно-державний визвольний рух, припинив діяльність С. Петлюри.

Але, обірвавши життя ідейного натхненника і Провідника, ворогові не вдалось вбити ані спинити очолюваного ним могутнього руху.

Діяльність С. Петлюри перейняв на себе залишений ним Уряд У.Н.Р. на чолі з Наступником Андрієм Лівицьким і національно-державний визвольний рух, керований Урядом У.Н.Р. і до сьогодні зміцнювався і далі в нерозривному звязку з іменем С. Петлюри, що стало в устах друзів і ворогів українського народу синонімом української визвольної боротьби.

В імені "Петлюра" втілився вічно живий волелюбний козацький дух боротьби українського народу за свою незалежну державу, подібно як в історичному минулому знаходив своє виявлення в історичних постатях Хмельницького та Мазепи. С. Петлюра та його бойові сподвижники петлюрівці, сколихнули, пробудили мільйони, ідейно наснажили їх до боротьби та до національно-державного чину, що набув назви " Петлюрівщина ". Петлюрівський рух, Петлюрівщина зросла в могутню національну силу, яка для Червоного Кремля була й залишилась найбільш небезпечним проявом "місцевого націоналізму", нещадно поборюваного в першу чергу на Україні, як і серед інших поневолених народів СССР, крівавим терором НКВД. Винищуючи всі прояви українського національно-державного визвольного руху, московські можновладці виявляли завжди і всюди, на всіх слідствах, на всіх політичних показових процесах, що ці рухи нерозривно зв"язані з ім"ям Петлюри.

Большевицька пропаганда намагалась відвернути серце України від Петлюри очорнюванням його імени і його справи, але це не дало жадних наслідків, як не помогла царській Росії анатема, кинена на

Гетьмана Івана Мазепу. Так само і кривавий терор: масові розстріли, нищення спеціяльно штучним голодом 1933 року, масові заслання в конц-табори на примусові праці - всі заходи ворога задушити український народ, фізично знищити Петлюрівщину не принесли Москві бажаних наслідків. Національно-визвольний рух не припинявся, залишаючись діючим і тоді, коли лились потоки святої крови катованих незчисленних українських патріотів.

Бо Петлюрівщина підтримувалась тим, що за кордоном, на еміграції, як це добре знали і друзі і вороги, знаходиться штаб Петлюрівщини - Уряд У.Н.Р., що стежучи за життям і боротьбою народу з окупантом в поневоленій Батьківщині, не поминав жодної нагоди, щоб властиво освітити і поінформувати демократичний світ про наші національні втрати чи досягнення.

Почалась друга світова війна, що змела було з України московського загарбника, а на його місце привела нового, ще лютішого - - гітлерівську Німеччину з її нацизмом та гестапо. І Уряд У.Н.Р., задеклярувавши перед світом свою прихильність по боці Англії, Франції та Польщі, спрямовував український народ на боротьбу з німецьким загарбником, що прийшов не визволити Україну, а ще лютішим кривавим терором планомірно знищити народ фізично і голодом та мордуванням у таборах військово-полонених та конц-таборах і масовими розстрілами, спалюючи цілі місцевости та вбиваючи в них все населення без винятку навіть дітей і жінок. Такому "звільненню" націю "юберменшів" собі "життєвого" простору" на Сході поставили спротив українські громадські організації посиленням національно-державного визвольного руху, спинити якого виявився безсилим і найжорстокіший кривавий терор проти самостійництва, відомого і німцям під назвою Петлюрівщини. Вся Україна вкрилась загонами повстанців проти німецької окупації, весь український народ прийняв участь в цій боротьбі, чим прислужився перемозі демократичного світу над гітлерівською Німеччиною.

А Але слідом за розбитим німецьким військом прийшли, повернулись на Україну давні окупанти - московські большевики з якими боролася й бореться Україна з 1917 року. Знову запанував большевицький терор над уцілілими від німецького терору і патріоти масами рятували своє життя за межами Батьківщини, шукаючи захисту й притулку у великих демократій Світу.

І ось тепер, коли Москва загарбала в свою неволю всі терени українських земель, коли на чужині поруч старої еміґрації опинилась і нова еміґрація, представники винищуваного московським окупантом національно-державного визвольного руху з усіх східних і західних земель України, повстало завдання - спільними, об"єднаними силами, без огляду на ріжниці політичних переконань, або походження з тих або інших Земель України одностайно боронити суверенних прав Соборної Української Держави.

Консолідація всіх українських активнодіючих державно-творчих сил навколо традиційних прапорів Української Народньої Республіки, на яких вписане невмируще ім"я Симона Петлюри, узгіднить зусилля всіх національних чинників на рідних землях та на міжнародній арені, що прискорить залитій кров"ю Україні визволення з-під московсько-большевицької окупації і відновлення Суверенних прав Соборної Української Держави.

Д. С.

Моїй Україні.

Лиш спогади одні...
А вже років немало
Пройшло з тих пір. І вдалині
Їх біле покривало.

О, Україно дорога,
Давно я був з тобою,
Шляхи завіяла пурга,
Засипала добою.

Розквітне літо і сади,
Зазолотіють ниви,
До тебе ладен я іти
Хоч крізь вогні і зливи

1946 р.

Микола Скеля.

До згоди й єднання.

"Обніміте, брати мої,
Найменшого брата, -
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати."
Т. Шевченко.

У дружбі, в пошані, сини України,
Прямуйте до згоди й єднання.
Вже досить роздорів та сварок невпинних, -
Хай щире наступить братання!
Невже нам до брата повага немила?
Навіщо ненависні чвари,
Мов кривда погана серця полонила,
Чи чванство плекаєм бездарне?
Не смієм образи даремно чинити
І марно пройматись злобою:
Адже бо одної ми матері діти,
Адже ми брати між собою.
Згадаймо вітчизну нещасну і рідну,
Що зганьблена катом віками,
Та будьмо любови правдивої гідні, -
З"єднаймось дружньо серцями.
Не мусимо спори нікчемні розводить,
Як край у неволі конає.
Лиш ворог старається сіять незгоду
І зрадник цьому потурає.
Ще гримне останнього змагу хвилина:
Ми чином освятимо славу, -
Згуртовані в битву рішальну поринем
За власну Соборну Державу.

Хай символом сяє нам стяг жовто-синій,
Роздори, безладдя - то згуба.
За будучність станьмо у цілі єдиній,
За велич державну тризуба.

Нас ворог ніколи зломати не зможе,
Як єдність правдива настане;
Тож будьмо братами і Бог допоможе
Мету осягнути жадану.

Остап Гроза.

Шлях політичного еміґранта.

Я - політичний еміґрант і з цим не ховаюсь. Поїхав не тому, що спалив сусідові хату або вкрав коні, а тому, що мого батька з мозолями на руках більшими ніж горіхи, що спав не роздягаючись і до сходу сонця ставав до праці та їв черствий хліб з цибулею, щоб заощадити гроші на ремамент, і за ці провини його вислано на Сибір будувати соціялізм і заслуговувати довір"я диктатури пролетаріяту.

Я поїхав тому, що мого брата, який в 1917-20р. під прапором Головного Отамана Симона Петлюри зі зброєю в руках став на захист Української Держави від Московських Наїздників, за це його зв"язали і забрали до ГПУ, звідки він не повернувся.

Я поїхав тому, що мою матір, 84 річну бабусю, сиву, беззубу, згорблену, що дала Україні 9 дітей - патріотів, та на своїх плечах за 75 років праці перенесла тисячі непосильних життевих тягарів і своїми руками нагодувала тисячі більшовицьких ледарів. Наймити НКВД перед новим роком при жахливому морозі, безсилу і напів сліпу, викинули з дідівської ще хати на сніг без одежі й хліба з забороною будь- кому прийняти її до хати, де вона на четвертий день віддала Богові душу.

Я поїхав тому, що протягом 25 років панування на Україні большевицького режиму лягав спати з думкою,-"прийдуть чи не прийдуть?", а йдучи на працю прощався з дітьми, бо не знав чи вернусь. І так було не тільки зо мною, а зо всіма чоловіками й жінками, з дівчатами й хлопцями зі старшими й малими, навіть з каліками. Всі жили у вічній тривозі й непевності, бо для

арешту не треба було якоїсь провини.

Для цього вистачала речі своїм ім"ям. Так, наприклад, що примушували на зборах підписатися на позику / займ/ 6-ої п"ятирічки не на двохтижневу зарплатню, як офіційно повідомлялось в газеті, а на двохмісячну,- щоб"догнать і перегнать" і за ваше лише зауваження про офіційні джера як вже вас обвинувачували, арештовували і засилали будувати Біломорканал.

Досить було необачно висловитись, що ваш передовий колгосп ім.Кагановича видав пересічно на I трудодень 225 грам зернових і що це м а л о, бо врожай був дуже гарний, але все забрано на державні поставки та на "добровільну" жертву на фонд РККА так, що колгоспникам і ч о г о н е з і с т а л о с я, і за це вас обвинувачено, посадженота заслано будувати Волго-Дон-Канал.

Коли ви сьогодні назвали Єжова катом, вас ждав розстріл, коли- ж ви завтра будете виправдовувати Єжова, бо мовляв треба ж було боротися зі шкідництвом, вас теж чекає розстріл як його однодумця, бо Єжов уже в неласці невідомо де подівся, а ви про це ще не довідалися.

Штучно зроблений голод I931-33р. забрав у могилу 7міліонів Українців. Чистка українського населення від так-званого чужо-клясового елементу, а фактично найздоровших і національно-свідомих українців,- знищила у підвалах ЧК, ГПУ, НКВДідесятки міліонів українців загнано на Сибір, Колиму, Соловки,Караганду.

Сотні тисяч з них більш непокірливих загинули в страшних муках на тортурах. ці тортури були настільки різноманітні, що довелосяб списати цілі томи, щоб хоч приблизно дати про них уяву.

Вся праця була побудована на хижацькій державній експлоатації. Зарплати вам не вистачало навіть на картоплю та чорний хліб.Молоде покоління не уявляло собі, що може бути білий хліб. Стахановські методи роботи дощенту виснажували здоров"я робітника і в той же час з туберкульозними легенями він мусів славити "найулюбленішого, найяснішого, найгеніяльнішого -",бо коли не так, то його нищили.

Пригноблене на протязі 25 річного тоталітарного /большевицького/ режиму населення України шукало рятунку в другій світовій війні.

Перебуваючи за залізною стіною та не знаючи правдивих плянів Німеччини, українські вояки міліонами здавались німцям у полон.

Але швидко прийшло розчарування. Виявилося, що на зміну одному катові прийшов другий, тільки іншою фарбою розмальований.

Тоді Український Народ виступив збройно проти обох загарбників-окупантів: московського й німецького. Тисячі людей пішли в партизани, що й сьогодні провадять боротьбу з жорстоким ворогом.

Значна ж частина українського люду з рештками дрантивого майна, що залишилося ще після "заможнього ,щасливого і радісного" підсовєтського життя з слабкими дітьми й немічними жінками потягнулася валками на Захід, прагнучи, як мрії опинитися в умовах іншого життя, того, яке сьогодні називаємо демократичним. Тисячі їх було роздавлено московсько-большевицькими танками, що прорвали фронт та наздогнали втікачів, або загинули на праці "ост-арбайтерами", а то й в концнетраційних таборах. Ті, що залишилися живими і потрапили під захист англо-американців, то з полегшенням зітхнули. Вони свого досягли і нарешті відпочили після 25 літнього жаху, який переходить людську уяву і перевершує найбільшу тиранію, що її знає історія людства.

Так разом з сотнями тисяч збігців я став політичним еміґрантом. Я не втрачаю надії побачити Батьківщину, звільненою від московсько-большевицького загарбника. Національно-державний визвольний рух в Україні не припинився і не припиниться, доки український народ не здобуде перемоги. І цій перемозі наша еміґрація повинна служити всіма засобами, сконсолідувавши, об"єднавши свої активнодіючі сили навколо одного Національно-Державного Центру.

Таким Центром для всіх нас, без огляду на різниці переконань і походження, є Уряд УНР.

Я визнаю і підтримую Законний, конституційно обраний волею цілого Українського Народу Уряд УНР, що в роки збройної боротьби за Українську Державність очолював Симон Петлюра, що репрезентував на чужині і сьогодні репрезентує нас перед демократичним світом. Прапор УНР це прапор, піднятий Головою Уряду і Головним Атаманом Симоном Петлюрою.

Отже, консолідуймось, об"єднуймось навколо прапору УНР, що веде нас до здобуття суверенних прав Української Соборної Народоправної Держави. І недалекий той час, коли у світі запанує демократична ідея за торжество якої на Україні боровся і життя віддав Провідник Українського Народу Симон Петлюра.

Політ-еміґрант З. Д.

О.З.

- " " -

Не знать відкіль- вкрадливим вітерцем,
Що десь гуляв по царині широкій,
Прилине згадка...Вдарить у лице
Т еплом недобрим, і розвіє спокій.

Отак буває, всупереч порі,
Як лист опав, щоб гнить в ярах незримо -
Надійде повінь і знесе з дворів
Запас добра, збережений на зиму...

ВЕЧІР.

З дзвіниці дзвін ударив і поплив
Понад садами, що рясніли млою
Туди, де місяць вигнувся дугою
Із гречкою у полі гомонів.
Зза лісу до далекої криниці
Погукували сови із дубів,
На шляху,яким проходили телиці,
Відгоняючи хвостами комарів.
Побіля клунь і хвірток зупинялись,
Щоб господині вийшли зустрічать.
І кажани над ними розкружлялись
Спід стріх злетівши потемнілих хат.
І за дзвіницею губилися в темряві,
Де дзвін підносивсь до вечірньої зорі.
В звучаннях розливався в сонних травах,
І прокидалися, гули густі бори.

Ю. Буряківець.

СМУТНІ РОКОВИНИ.
/ Думки про бій під Полтавою /.

29 Червня старого стилю / за новим стилем 9 липня / 1709 року під Полтавою, на Українській Землі вирішилась доля України: московське військо під проводом царя Петра розбило армію шведського короля Карла Дванадцятого та українське військо гетьмана Івана Мазепи. Перемога поставила Московську державу на перше місце на СходіЄвропи.
Швеція, що майже сто літ грала провідну ролю в політиці північної та середньої Європи, стала після Полтави малою державою: цар Петро поставив собі завдання - "Малу Росію взяти в руки".
В якім стані перебувала Україна перед 1709 роком?
Хоч Москва і Польща договором в Андрусові 1667 року постановили розділити між собою Українську Землю по лінії Дніпра, однак український

народ не хотів миритися з цим поділом. Коли почалася війна Московщини в союзі з Польщею проти Шведів в початку I8 віку, то Мазепа вмів добитися того, щоб прилучити до своєї лівобережної Гетьманщинії Правобічну Україну. Мазепа мусів дуже стерегтися, щоб не попасти в руки московських катів, як це сталося з його попередником гетьманом Самойловичем і Многогрішним. Тому свої думки, плани й наміри він мусів ховати, тільки найближчим своїм людям напр.ґенеральному писареві / Орликові / міг він відкривати своє серце.

Щоб не було з боку московського ніякого підозріння що-до його вірности, Мазепа мусів посилати своє військо на поміч Москві, куди тільки бажав цар Петро.

Навіть проти Донських козаків, давніх союзників України в боротьбі проти московської самовлади, мусів помагати Мазепа царєві / I706року повстання отамана Булавіна /.

I708 року шведська армія рушила була на Московщину, але несподівано повернула на Україну. Тепер треба було негайно рішатись. І старий гетьман Мазепа / він тоді мав 76 літ / вийшов із своєї столиці Батурина з невеликим військом до шведського короля.

Це військо було, як грім з ясного неба для московського царя. Цар Петро знав, що народня маса на Україні не хоче бути під московською владою. Уже Військо Запорозьке пішло за Мазепою, З Мазепою були всі ґенеральні старшини, все, що бажало добра, кажучи тодішніми словами,- - "для Матки Погибающої України",обернулося проти Московщини.
Цар Петро поспішає на Україну. Своєму помічникові Меншікову він велить взяти і зруйнувати Батурин. Московське військо винищило всіх мешканців Батурина, навіть жінок і дітей ! "Зрадників Мазепинців" цар велів тяжко мучити і карати смертю в Глухові та в Лебедині. Стогін і страх пройшов по Україні. Той, кого захопила московська окупація, мусів показувати покірність волі московського царя. Так зробив Стародубівський полковник Іван Скоропадськой з деякими меншими козацькими старшинами: щоб уласкавити жорстокого царя московського погодився за старий Скоропадський на комедію "гетьманських виборів".

I708 року в осени його проголошено гетьманом України, а Мазепу мусіло православне духовенство проклясти, як "Зрадника віри православної".

Поряд із терором московським цар Петро боровся проти Мазепи і шведів такою безсовісною, демаґоґічною пропаґандою. Наприклад, цар московський ширив відозви з обвинуваченням, мов-би Мазепа хотів знищити на Україні православну віру й церкву! Далі писалося в царських маніфестах, що Москва хоче обороняти "простий народ український" перед утисками заможніх людей. Навіть старого, немічного полковника Семена Палія, засланого царем таки на Сибір I704 року, велів Петро перевезти на Україну: мовляв, дивіться, люди, цар справедливий і Палій іде з Москвою проти Мазепи...

Треба знати, що українська селянська маса за Мазепи не була вдоволена політикою цього гетьмана. Уряд не мав іншого способу платити козацькому війську за службу, як тільки той, що давав полковникам і сотникам, а землю їм обробляли селяни, що на тій землі жили.
Це була зненавиджена в українськім народі панщина. Правда, в універ-

салах своїх заборонив вимагати від селян більше праці, як два дні на тиждень. Але українська народня маса не хотіла робити ніякої панщини і тому, дехто прислухався до московської пропаґанди.

А московський цар писав, що він уболіває серцем за українським простолюддям і обіцявся українському селянству таку свободу, " якої нема ніде під сонцем"... І це в той час, коли по Московщині було жорстоке кріпацтво і селянин там був справжнім "холопом" / рабом / московських поміщиків-дворян !

Само собою, що після перемоги під Полтавою цар Петро і не згадав про свої обітниці українському селянству: він роздарував своїм Ґенералам маєтности українських козацьких старшин, що виїхали на чужину з Мазепою, і московські поміщики заводили на Україні таку панщину, до якої вони звикли у себе дома.

Після I708 -9 року московський уряд намагався стерти навіть спомин про Мазепу в Україні. Відомо, що Мазепа побудував багато церков на Україні, багато жертвував на школи, на манастирі, на шпиталі.

Християнським звичаєм у церквах поминали "зиждітеля / будівничого/ храма сего", і в багатьох церквах були портрети Мазепи. Отже всі портрети сказано знищити, а в церквах, що були побудовані завдяки жертвенности Мазепи, духовенство мусіло його проклинати.

Раз цар Микола I був у Києві в одній церкві і запитав, хто її будував? – Гетьман Мазепа,– була відповідь священника.

— Так ви за нього молитесь, як за "зиждителя храма сего"?-Молимось

Та він же відлучений від церкви, його велить церква православна проклинати.

— Як треба, то ми проклинаємо, - була священикова відповідь...

Після Полтавського бою Мазепа мусів із Карлом мандрувати в Бендери / в Басарабії /і там помер. На Україні запанував московський цар. Петро поставив усюди своє військо, що харчувалося українським хлібом і тероризувало український народ. Козаків і селян царська влада посилала на всякі тяжкі роботи - копати канали, будувати міста. Нову свою столицю - Петербург Z цар Петро збудував на українських кістках.

Про це писав свого часу Шевченко:

— Кобзарі нам розказали
Про війни і чвари,
Про тяжкеє лихоліття
Про лютії кари,
що ляхи нам завдавали,
Як нас розпинали,
Що ж ділялось по Шведчині,-
То ляхи б злякались,
Оніміли б з переляку
П"яні неборака !
Отак її воєводи,
Петрові собаки
Рвали, гризли...

На чужині, в еміґрації, перебували "мазепинці" - українці самостійники, на чолі з нововибраним Гетьманом Орликом та Кошовим Січових Козаків Костем Гордієнком. Січ Запорозьку цар Петро звелів зруйнувати ще 1709 року. Від того часу й пісня пішла в народі:

— Ой ви запорожці, ой ви, молодії -
де ж ваші списи?
— Наші списи у царя у стрісі,
ми самі у лісі...

Та ще пісня про " Чайку " небогу" співає наш народ, хоч мало хто знає, що ту пісню про нещасливу долю нашої України склав не хто інший, як Гетьман Іван Мазепа.

І. Коновченко.

ОНУКОВІ.

Вже не скажемо " хлопці на коні!"
І не підемо вихрем доріг -
Сивиною вкриваються скроні,
Старість стука об хатній поріг.
А носились колись ми чубаті,
Юність нашу плекали вітри,
А тепер хоч розкажем внучаті
Про походи і наші бої.
Коли вітер в весняну годину
Заведе навгамовний свій плач,
То дідусь розповість про вітчизну,
Як гонив вороного він в скач.
Як вогнями горіли шаблюки,
І дороги виднівся шматок...
Він погладить голівку онука
І промовить ласкаво " синок!"
Будеш ти молодим і завзятим,
Понесешся в обійми заграв,
Будеш ти запорожцем чубатим,
І красою в степах серед трав.

Степовик.

Н.К.

ПОЕТОВІ.

Коли Ти, Боже, рушив світом зорі й води
І випустив на землю твари та народи,
То мусів би і вічну правду дати їм...
....

Аби разюча кривда за мою погибель
Т руну мою над світом підняла.
І, Боже око Ти на цій модерній дибі
Щоб висохло на муках за свої діла!..

Осьмачка, Монолог.

Поете, нащо сумом обростаєш?
Засяло сонце, змовкли кулі,
А ти марудиш, нарікаєш -
Не хочу ґави, лиш зозулі.

Життя із смерті воскресає,
І змаг ніколи не мине;
Борня лиш правду здобуває,
Борня і правда, то - одне!

А ти б хотів розкішних снів
І безтурботного дозвілля,
Щоб не було ні ґав, ні псів,
А спокій та ідилля.

Щоб замість скель, крутих доріг,
Була рівненька автострада
Й лежала правда, як періг,
Чи інша там принада.

Шевченка , брате, ти згадав?
Він не шукав, де рівная дорога
В вінці ж терновому співав -
Не нарікаю я на Бога.

Чи будем у труні лежати,
Чи десь в рові загинем,
Дарма, поете, лиш не спати
В житті гнилим поліном.

Не нарікаймо ж брате, й ми.
Народ-титан гартує волю.
Воскресне в кригах квіт весни,
Воскресне щастя з мук і болю.

До мети.

Хай недоля глузує над нами,
Хай гірка, мов полин, чужина,-
Ми крокуємо твердо і прямо,
До мети нам дорога ясна.

Не вчуваючи страху і втоми,
Повні віри й чітких сподівань,
Серед клекоту стрілив і грому
Все до нових підемо змагань.

Якщо в вкотелиться стежка туманом
І закриє шляхи заметіль;
На пробій по дорогах незнаних
Прямуватимем дружно у ціль.

Завернути не сміємо з дороги:
Тим, хто вникає - ганьба!
До тріюмфу життя й перемоги
Уперед порива боротьба.

Остап Гроза.

Що таке політика, партія?

Слово "партія" взяте з мови латинської, а може швидче з близької до неї мови французської, і означає по нашому - "частина" або інколи й сторона чи бік. Вживається воно дуже часто. Говоримо наприклад, що на такому то концерті хор поганенько співав, бо скажім "партія" басів глушила "партію" тенорів. Можемо сказати ще, що баси не знали добре своєї партії. От-же мова іде про частину хору - у першому випадку або про частину цілого хорового співу укладену окремо для тих чи інших голосів. Беручи разом ноти для всіх голосів написані окремою стрічкою для тенорів, басів, сопранів альтів то що, кажемо про такий зошит - партітура.

В грі в карти чи в шахи теж можемо сказати, що якусь там партію з цілої гри виграв такий то а таку - хтось там інший. Багато можна б навести інших випадків, коли ми вживаємо це слово і в інших трохи значеннях але завжди воно означає щось близьке до частини якогось цілого або й гурт якихсь річей або людей, які власне творять частину якогось більшого об"єднання. Купець, наприклад, опощо він на жаль дістав товар, але друга партія його в дорозі зісталася а цілою доїхала тільки перша та третя партії товару.

Спеціальне значіння має слово партія в політичнім житті народу. Політика- це сукупність заходів частин людей, поєднаних в більших чи меньших громадах. Ту їхню чинність регулює устрій самої громади і обстоює інтереси своєї громади. Можемо, приміром, говорити про політику сільської громади, міського самоуряду або про політику і цілої держави, як політики що торкається внутрішнього життя даної громадської одиниці,або скеровану на зовні на регулювання життя даної громадської одиниці з сусідніми чи далекими чужими громадськими одиницями.

Саме слово політика прийшло до нас з стародавньої грецької мови і там означало громаду, яка в стародавній Греції обхоплюючи собою міста творила окрему державу. Як відомо Греція за свого розквіту ніколи не дійшла до об"єднання заселених греками земель в якусь суцільну державну організацію, Окремі міста чи міські громади творили собою державні організми які при потребі об"єднувались на довший чи коротший час в союзи. Отже чинність цих громад - міст - держав: була "політикою".

Спочатку скрізь було так,що об"єднуються між собою кревні родичі і посилають заступати їхні інтереси котрогось з своїх розумніших,досвідчиніших та красномовних родичів,але згодом коли щезає економічна рівність між родичами громадити чи гуртуватись від-

погідно їхнім економічним інтересам і тим самим повстають зародки об"єднань не по крові а по економичних інтересах себто те, що і тепер і кожній демократичній державі діється. На спільності громадських інтересів повстають ширші об"єднання які називаємо політичними партіями. Важко провести межу між громадськими об"єднаннями та політичними партіями. Звичайно ті з об'єднань які ставлять ціллю своєї діяльности завпроваджувати порядки в державному маштабі такі, що їх вони вважають за кращі для своїх виборців то такі об"єднання ми називаємо завжди політичними партіями.

В деяких державах кількість партій буває досить велика, але в деяких державах число партій доходить всього до декількох. В Англії зараз наприклад таких партій, що діють в цілому англійському маштабі всього чотири: партія консервативна, яка об'єднує заможні верстви головно промисловців, і обороняє їхні права чи привілеї. Лейбористська, яка об"єднує всю трудову людність і всіх поліпшень в її житті домагається демократичним шляхом себто через ухвалу парламенту. Є ще комуністична, яка хотіла б і в Англії запровадити той самий "рай" , який запровадив в Росії Ленін і тими самими шляхами себто насильством меньшости над більшістю. Є ще партія ліберальна, яка до недавна вела боротьбу за волю людини, за її свободу обороняючи ці свободи навіть перед парламентськими ухвалами, які могли б їх обмежити.

Парламентарна демократія це не такий устрій який дає необмежені права людині, парламентарна демократія це такий устрій, де не кожному вільно все робити чого б тільки він не забажав. Вільно там робити тільки те, на що є згода більшости народу висловлена в парламенті голосуванням. Справа звичайно стоїть не так що парламент ухвалює саме те, що вільно і щоте що він дозволяє то тільки так і вільно. Парламент властиво ухвалює такі закони чи такі постанови, якими наказує урядові обмежити свободи своїх співгорожан хоч-би це і відчували багатьох з них як насильство.

До недавна, наприклад, Англія немала загальної військової повинности. Уряд доти не мав вояків всіх родів зброї для оборони інтересів держави. Але з попередньої війни з огляду на велику потребу у війську, а на брак добровольців, які до цього війська вступали б, парламент і ухвалив закон про загальну військову повинність, хоч це й було актом насильства над тими, хто до війська йти не хотів.

Політична партія в країні Парламентарної демократії не має іншого способу накинути цілому суспільству своєї волі, як переконати чи з"агітувати до тої міри свїх співгорожан, щоб більше як половина з них погодилася на таку ухвалу.

У політично й громадсьнй вихованих народів, які вже звикли самі собою правити, хоч би й знайшлася якась група людей чи партія що захотіла б силою накинути народові свою групову чи партійну волю, у тих народів така партія нічого зробити незмогла б. Політично зрілий нарід не дасться правити собою насильникові. За такою насильницькою партією ніхто б просто не пішов, а всі пішли б проти неї. Тільки політично недозрілі народи терплять над собою насильство і чужих і своїх і тільки політично недозрілі народи допускають якійсь одній партії підготовити переворот і забрати в свої руки владу.

Перед останньою війною німецький нарід повірив Гітлерові, що він справді врятує Німеччину і виведе її з того важкого міжнародного і економичного положення в яке завело його царювання Вільгельма II, що втягнув Німеччину в першу світову війну. Німецький нарід так довірився Гітлеру обравши його величезною більшістю на керівника держави, що дав змогу йому безконтрольно організувати йому ріжні численні збройні відділи, дав можливість розігнати всі політичні партії і зрештою дійти до того, що б оголосити, що він-Гітлер "за свою політику далі буде відповідати не перед німецьким народом а тільки перед Богом.

Націонал-соціалістична партія перестала з тої хвилини бути по суті політичною партією, а стала / державною/ разом з ріжними озброеними партійними формаціями розбійничою бандою, яка не рахуючись з волею цілого народу і навіть не бажаючи дознатись чого він хоче, повела його до загибелі і на довгі часи заплямувала кров"ю мілонів своїх і чужих, а головно жидів, добре ім"я цілого німецького народу. За зразок своєї чинності взяв Гітлер те, що проробив в Росії Ленін. Весь час йому присвічувало те, що зробив Ленін і навіть в дрібницях він ішов його слідами.

І не дивно, що всі хто зазнав чи той чи другий режим, а ще більш ті хто зазнав їх на своїй спині обидва, так бояться слів: політика і партія і соціалізм. Між тим, по суті все це величезне непорозуміння!

Політика - то, як бачимо чинність громади, а не чинність якогось вождя чи тирана / так називали стародавні греки сучасних їм Ленiних та Сталіних / себто захватчиків державної влади. Партія то є громадсько-політична організац, яка в державному політичному житті народу в його найвищій законодавчій установі Раді чи Парламенті оборонне чи представляє інтереси та потреби окремих ч а с т и н цього народу. Як за неї подасть більш ніж половина народу свої голоси, то не партія а вже Рада чи Парламент як ціле, впроважує в життя ті ухвали, які там при голосуванні були ухвалені.

Партія політична не бореться з іншими політичними партіями, а з

ними співпрацює на добро спільної держави і як дістане довір"я більшости цілого народу то тільки доти народом керує доки він її те довір"я уділяє. Зараз в англії більшість виборців наділила своїм довір"ям соціалістичну партію і вона простує і веде Англію до того соціалізму, але тільки такими шляхами і тільки до того часу, доки ця більшість буде і ці шляхи і ці цілі ухвалювати.

Хто знає що саме людині найбільш прикре, чи те куди його ведуть, чи те якими способом його ведуть.

Людська натура здається така, що добром її можна і в пекло запровадити, а коли затягнеш її силою в рай, то він їй гірший пекла здасться.

Л. Чикаленко.

Екскурсія до центральної молочарні.

В життю учбових фахових закладів, фахових шкіл, академій, курсів і т.д. практичні вправи, реферати та екскурсії відограють значну ролю в набуванні знань. Що це так, маємо великий досвід з фахової літератури мирного часу. То ж коли склався такий погляд і потреба набувати фахову освіту за нормальних умов, то для нас, людей, що перебувають на еміґрації, такі екскурсії, для поглиблення і надбанна знань , є явищем далеко не буденним, явищем, над яким варто зостановитися. Прикладом такої надзвичайної, аж до глибини зворушуючої події цих днів є екскурсія / хронологічно вже друга/ курсантів молочарських курсів до Центральної молочарні м. Нюренбергу.

Ми бачимо і спостерігаємо, що в наших непотішаючих умовинах подібного роду екскурсії досягають не тільки своєї мети - поглиблення знань і досвіду; але й щось більше. Т ака екскурся, корисно впливаючи на характер багатьох недосвідчених людей, психічно переробляє людину на все ліпше: при відвідуванні грунтовно зарядженних заводів, фабрик, лабораторій і т. п. відвідувача часто захоплює комплекс думок, які вже аж ніяк не вкладаються в математичні розрахунки об"єктів що спостерігаємо, а навпаки - духово підносять людину при огляданні чисто матеріяльних вартостей.

Екскурсія наших курсантів молочарських курсів до Центральної молочарні в Нюренберзі якраз і дала, можна сказати, такі наслідки, про які ми щойно говорили. В цій молочарні, що ще перед роком переробляла 400.000 літрів молока а нині I70.000 щоденно, побачили ми гармонійний, продуманий і сконсолідований не тільки транспорт і довіз цих I70.000 літрів молока щоденно, але й дуже методично розроблений плян експедиції цього молока. Щось імпозантногое, коли біля 90.000 літрів молока залізниця з усіх околиць Баварії довозить цілими потягами просто аж до заводу, решта 80.000 літрів завозять авта. Вже одне спостереження при нашому вступі, на рампу , як конови/ бідони/ з молоком зараз же прямо з вагонів транспортьором /бі-

жучий/нас/ тихенько помаленько були відтранспортовані патерностером /витягом/ аж на гору до третього поверху, молоко в них було перепробовано, себто кисле відділено від свіжого, і за хвильку було вже в праці на великих центрофугах, показує велику методичність і доцільний план в роботі цілого заводу. Потім, піднявшись просто аж на гору, ми побачили декілька гарно устаткованих молочарських лабораторій, де нам було продемонстровано аналізу молока, сметани і познайомлено з організаційним планом побудови процесів зберання одібрання проб, їх консервування та способу переведення аналізи молока в лабораторії молочарні. Також показано нам аналізу масла, правда, скорочену. В дальших кімнатах - лабораторіях бачили ми цілу систему термостатів /до речі сказати, влучно сконструйованих на сталу теплоту електрикою/, де між іншим ми мали нагоду бачити проби молока на каталязу й редуктазу, себто проб, при яких відбувається класифікація молока на добре, середнє й непридатне, пошкоджене шкідливими бактеріями. Не встигли ми опам'ятатися добре від того калейдоскопу лабораторійних явищ і приладів, як вже ми стали як вкопані в млині, та не в млині, бо там стояли ще й казани, високі й закриті, де молоко загрівається аж на 130°C в суху масу, яка потім рурами вганяється на гарячий цiліндер, що крутиться проти ножів, щільно примонтованих до нього / та хіба він тільки один/, аби, бувши відшкрябаною, попасти зараз же до якихось печей, що досушують цю масу. А потім, гульк! - млинки вже трощать цю суху, як камінь масу /та то ж перед хвилькою було ще солодке молоко/ на муку, що бувши ще просіяною на ситах і решетах, пакується до банок або пачок, йде на експедицію по всьому світі, чому й ми не раз були свідками в наших касарнях, одбираючи по "9 оз" на особу "спорошкованого молока". Бачили ми як оце спорошковане молоко було біле як сніг, але бачили взірці до чиста жовті. Чому? Та то, мовляв, щоб око консумента вважало, що там є яйця - то ж для задоволення його естетичного смаку. Такий гатунок молока ще й барвиться до того. Мені аж ніяково було, що не знав, а цікаво, та ще й як цікаво! Та я всього вам розказувати не буду, бо матеріялу у всіх нас, хоч ми й дуже бігали із залі до залі, назбирається така маса, що не в силі вам коротенько передати. Хиба ось біжимо, аж гульк стоїмо високо - високо на якомусь балконі і звідти дивимося в низ- як двома поверхами нижче у великій залі стоїть величезна парова машина, це ще перед війною чистилися, милися, просвічувалися, знову милися пляшки для наповнення молоком. А там ...одна, дві, три машини, що діставши по транспортьору пляшки чисті автоматично наповнювали молоком, закорковували ставили до пачок і знову ж таки транспортьором гнали аж на експедицію. Ми вже в йоґуртовні, де несчислима кількість баночок з молоком, заквашеним чистою культурою "бацiллус булґарікус" загрівалася водою на протязі 2 - 3 годин на 40 - 45°с.,потім охолоджувалася і йшла знову на експедицію. Ага! Роззявив рота, та й своїх погубив. Біжу за ними, шукаю. О, лишень-но! Заля, що трій цілий п"ятий бльок, а там масельниці, та які!

Щоб не збрехати, то деякі мають 3000 а деякі - 5000 літрів об'єму, а в них товчеться масло. Гарне, жовто, свіже, смачне чайове масло. Он дивіться, з однієї масельниці вже готове, без сироватки, промите декілька разів, вже вивернуто на стіл. Питаю, скільки кілограмів? І чую відповідь, що там є II00 - I200 кілогр. Біжимо далі, знову заля, де ціла бригада жінок при формуванні цього масла. То масло, що бачив перед хвилькою ще в масельниці, без дотику людської руки прийшло до машини, яка з великого вальця доброго пергаментового паперу відріже точно виміряний квадрат, положить на стільчик і вже зараз на той же кусник пергаменту видавить точної ваги кусник масла, гарненько загорне, посуне трохи далі та ще й пригладить. Вважайте тільки та читайте скорше ці рядки, бо поки ви це прослухаєте, там вже 62 - 63 кусники чверть-кілового запакованого масла буде лежати в пачках, а може й самі пачки будуть вже давно в холодильнях, бо ж така машина може запакувати на годину 800 - 900 кілограм масла при обслузі трьох жінок. Оглядівсь, а моїх нема, вже в склепах на дозрівання сирів. Склепи тут гарні, великі, сирів багато - багато, але видно, що війна зі своїми жахами заглядала й сюди. Всі сири одного ґатунку, є взірець великих кружляків, але дозрівають якось дивно / звісно, Німець видумав щось нового/. Ото ж дивіться як воно є: вироблений, готовий сир з температурою 20° С зразу ж кладеться до склепу з температурою холоду ступнів чотирі по Цельсію. Виходить, що дозрівання не прискорюється, а навпаки гальмується, так, що сир буває готовий ажза п'ять - шість місяців, просто так, як ементальський сир. А я думав, що ~~мами~~ чим скорше буде готовий, тим скорше копійчина буде обертатися в кешені, а воно все ходить так, що я, думаючи про прибутки, забув про якість і смак сирів. Ну, а тим часом ми вже трохи вище, де виробляються ці сири. Це великі залі зі множеством столів, форм і пресів. От тут ми побачили великі й гарні заквасники та мало того ще й з них покоштували гарний заквас /квасок/ з чистої культури "Лактіс ациді", чи то як у нас кажуть, бактерії молочного квашення.

Правда, що заквас був трохи старенький, ну та ж і німець може трохи спотикнутися, тим паче, що множіння і удержування чистої культури молочного квашення - річ дуже делікатна. А врештою, ми вже давно десь в іншому місці: з якоїсь веранди оглядаємо величезні машини для виробу холоду, морозу. Подивитися там бодай на одне тільки махове колесо! Ви не бачили ще мабуть такого. А я вам не годен його описати. Для приміру скажу тільки, що коли б двох ваших екскурсантів поставити один на одного, то чи довелося б досягнути вершка цього маховика/ біля 4 метри в діяметрі/. Цим маховиком то здавлюється, то попускається, то розжимається амоніак, а з нього холод /солянка/ по рурах біжить на всі кінці молочарні і навіть до такої закритої залі, де вже збирається в басейнах молоко, що приготоване на завтро до експедиції. Молоко охолоджене на 4° С може

довго тут перечекати, бо і в самій залі температура не більша ніж 5° С. Переходимо далі вже до останньої залі, де нас чекають інші дива, ряди чанів, наповнених сироваткою і заквашених кефіровими зернами. Раніш робили кефір з коров"ячого молока, а тепер як бачимо з сироватки. Кефір із сироватки має дуже ніжний, приємний і м"ягкий смак, і якісно не гірший від кефіру, що виробляється з коров"ячого молока. Самі ж кефірові зерна, які виконали свою роботу перетворення молочного цукру в алкоголь, потім висушуються і продаються до аптеки як ліки. Надивившся добре на продукцію кефіру із сироватки дивуєшся такій техніці. Далі довго , довго ми йшли кудись далеко і прийшли нарешті до майстерні, де насамперед, побачили жінок, що машиновим способом виробляли якісь картонні пуделочки, потім побачили великі казани, повні топленого сиру, що кружиться перемішується ґвинтовим валом і що в гарячому стані формується автоматично машиново до пуделечок. То ж виходить , що й виробництво того топленого сиру показано тут в значній мірі. Багато ще бачили ми цікавого й хитро-умного в організації виробництва цього заводу, та всього описати не дозволяє нам обмежений розмір статті.

Екскурсант.

Земельна справа
на східній Україні за часів Української Держави.

Не маючи в своєму розпорядженні текстів документів по земельній справі в Українській Державі в 1918 -18 роках, подаємо лише коротк по історичній літературі, в головному за проф. Д.І. Дорошенком: " Українська Гетьманська Держава". В проголошеному Центральною Радою III Універсалі, земельним комітетам було доручено взяти в своє завідування землі й господарства: поміщицькі, удільні, манастирські, кабінетські та церковні,- для наділення ними селян. Та провести це в життя, дотримуючись порядку, не було так легко, як здавалось.

"Земельні комітети, вибрані серед революційного заколоту, й складаючися часто густо з випадкових і непевних елементів, так справлялись з своїм завданням, що викликали не тільки ненависть серед власників сконфіскованих земель, але й догану з боку самого правительства Ц.Ради. Як стояла справа це почасти видно з лаконічного обіжника міністра внутрішніх справ Ц.Р. П. Христюка, виданого ним для переборення анархії за півтора місяця до перевороту: він починається словами "В останній час дуже часто помічаються випадки розграбування окремими особами живого й мертвого інвентаря з маєтків", і т. д.

Вже це характеризує ситуацію. Аграрна реформа так би мовити супроводжувалася безглуздим знищенням расової худоби, сільсько-господарських машин насінньового зерна то що. Та ось 29 квітня 1918р. стався гетьманський переворот. Вже в грамоті Гетьмана від 29.4.18р. було заявлено, що "права приватньої власности, як фундамент культури й цивілізації, відбуваються в повній мірі" і що всі "розпорядки бувшого Українського Уряду, а також тимчасового російського уряду відміняються і касуються"... Далі 30квітня представникам з'їзду хліборобів - демократів Гетьман передав що "тимчасові розпорядження Української влади в справі земельній будуть тільки такі які не перешкодять

Державній Раді перевести широку земельну реформу, направлену до того, що б великі маетки на законній підставі були подріблені у власність між хліборобами". Але поки що це були лише загальні декларації. На черзі стояли перш за все негайні практичні завдання - забезпечити урожай 1918 року.

В цій справі Гетьманський Уряд видав 27 травня закон про права на врожай власників і арендаторів. Другим практичним пов"язаним з земельною справою питанням було забезпечити населення України цукром і тому 14 червня був виданий закон про забезпечення цукрових заводів буряками.

8 липня 1918 року Радою Міністрів був ухвалений закон про заходи боротьби з розрухою сільського господарства, а 15 липня установлені Земельні Комісії.

На ці комісії були покладені обов"язки активного контролю над сільським господарством, а далі й обов"язків землеустрою. Таким чином до вирішення, власне, земельні реформи підходили не з узагальненого теоретичного абстрактного доктринного, а поступово вглиблюючися й вивчаючи її в конкретних умовах, обережно й погосподарчому практично. Вважаючи на велику вагу земельного питання - каже проф. Д. Дорошенко;7 - Гетьман узяв на себе ініціятиву його вирішення.

В осени було організовано запавіджену грамотою з 22 жовтня Вищу Земельну Комісію, на чолі якої став Гетьман./ В Комісію входили В.М. Леонтович, І.Чарниш, проф. К.Воблий, Є.Чикаленко, В.Косинський, Є.Ганейзер, проф. С.Франкфурт та інші - всього 25 чол./

"Завданням комісії було виробити основи земельної реформи", - досить радикальної,- що прямувала до наділення безземельних і малоземельних селян землею за примусовий , але дешевий як в Естонії, Латвії,і др. державах викуп від поміщиків. Гетьман брав безпосередню участь в засіданнях і "вимагав від комісії негайного вирішення справи".

На початку листопада 1918р. міністр земельних справ В.М.Леонтович нарешті закінчив проект земельної реформи.

Цей проект був затверджений гетьманом і мав бути проведений ще в Раді Міністрів. Як подає історик і бувший міністр Д. Дорошенко основні принципи проекту були такі: "всі великі земельні маетки мали бути примусово викуплені державою і потім парцелюватися за допомогою Державного Земельного Банку, але не більше як по 25 десятин в одні руки. Залишались тільки господарства які мали високе агрикультурне значіння і то в розмірах не більше 200десятин".

Більші норми припускалися лише для цукроварень, племенної худоби, насіннєвих господарств, але й то в мінімальній, - не більше п"ятикратної , потрібній для господарства нормі. Цікаво/ для орієнтації/ відмітити, що"Совети" в 1938 році на 803 таких господарств "радгоспів" мали 3.379.000 га. Себто на І господарство пересічно приходилось 4200га... Садиби, сади і виноградники не відчуждалися.

Лебідь Юрчик твердить "що рівняючи закон Леонтовича до земельних законів інших держав, треба признати, що він був подібний тільки до земельних законів ~~хиихххдержав~~, у найдемократичнішім краю в цілім світі - Новій Зеландії, де земельне законодавство випередило всі інші краї й еволюційним шляхом вирішило земельне питання на велику користь працюючого люду. До затримки законопроекту спричинилося те, що законопроект вироблявся в неспокійній атмосфері партійно-групового взаємопоборювання. Крайні соціалістичні партії, як і більшовики обіцяли всю землю селянам і то без викупу. Як це виглядає в прак-

тиці, селяни потім догідалися, на скільки нереальні були ті гасла. Большевики віддавши землю "даром" почасти щоб могла існувати держава, наложили такі податки, що за 25 років примусили селян заплатити восьмикратну вартість землі і земля все ж фактично не належала селянам... А все ж агітація робила своє діло й "ширила злонамірено чутки , не більш й не меньш, як про поворот панщини"..

Скінчилось це тим, що 14 грудня 1918 року Українська Гетьманська Держава упала, а з нею разом у державно-думаючих селян-хліборобів упала й надія на здійснення бажаної земельної реформи, добробуту і ладу.

Примітка:

Як видно з часописів /див. "Українська Літопись" числа 5 і 6/ погляди гетьманців на земельну справу зараз більш радикальні. Максимальну норму наділу вони вважають не 200, а 50 га., а питання "викупу" не вважають актуальним покладаючись на волю народу.

Н. С.

Сівозміни в Північних Штатах Америки.

Сівозміна це одне з головніших питань в сільському господарстві, тому при виборі тієї чи іншої сівозміни господарем, треба брати під увагу всі наявні господарські можливості взаємозвязку. Бо сівозміна це - застосування цілого комплексу агротехнічних заходів, що ведуться на фасадах правильного чергування культур.

Правильна сівозміна забезпечує високу врожайність, відтворює агрономічний ефект для грунту та рівномірно розподіляє працю господаря. Не дивлячись на таку велику потребу сівозміни в господарстві, в такій культурній країні як Америка, в багатьох великих фармах із року в рік культивують на одній і тій же ділянці дну бавовну чи одну пшеницю. А це веде до недобирання врожаю.

На багатьох фармах переміна посівів ще не так давно велась на угад, не систематично. Американський проф. Воррен визнає, що таку переміну посівів не можна підвести під наукове розуміння "сівозміни".

Та господарська ефективність наукової сівозміни скоро здобула їй широке застосування.

П"ятирічна сівозміна кукурудзи, вівса, пшениці та два роки трав, принятий багатьма господарствами в Північних Штатах Америки. Така система сівозміни потребує розподілу всього поля на п"ять ділянок. Для кукурудзи, пшениці і вівса відводиться по одній п"ятій поля. Одна п"ята відводиться пуд клевер і одна п"ята під тимофієвку, через те, що клевер не дуже добре росте на другий рік. В тих господарствах, в яких нема постійних випасів, одне поле трав із сівозміни відводим xxxxxxxxxx під випас. При такій сівозміні ділянка під кукурудзу угноюється, а під пшеницю та овес удобрюються мінеральним добривом.

Тимофієвку та клевер підсівають з пшеницею та підкормлюють Азотистими добривами. В такій сівозміні можливі ріжні зміни. Найчастіше - зміною буває, що поле під травою залишається більше ніж два роки. Потім в місцевостях в яких картопля має великий збут і можна її вигідно продати, нею можна заняти половину поля, яке планувалось під кукурудзу. За кукурудзою і картоплею буде йти овес, а в останньому сівозміна остається без змін.

Картопля дасть додатковий прибуток, зрозуміло, коли земля буде добра під картоплею. В Сполучених Штатах, в деяких районах країни, де

картопля має велике значіння для фарм, прийнято таку трьохлітню сівозміну: картопля, пшениця чи овес, клевер і тимофіевка.

Це дасть змогу займати щорічно під картоплю одну третину всієї землі. Другий урожай клеверу приорюєм як зелене угноення під картоплю для наступного року. Для таквзаного "кукурудзяново пояса" в Америці принято ще таку сівозміну: два роки кукурудза, один рік овес та один рік клевер і тимофіевка. Замусть вівса можна сіяти пшеницю.

Траву можна сіяти підряд два чи три роки, а також можна трави відводити під випаси, коли господарство не має постійного випасу.

В місцевостях, де люцерна росте добре, її можна продовжувати чотирі роки впідряд; потім повинна йти два роки кукурудза і один або два роки - зернові хліба.

Для бавовняних плантацій ліпша за інші така сівозміна: перший рік кукурудза і баранячий горошок, між рядками чи в розкид під час останньої культивації; другий рік - овес, і після збору його висіваємо баранячий горошок, третій рік - бавовна.

Спочатку цієї системи сівозміни, самий кращий участок землі займапід баровник. На протязі декількох років ця сівозміна дасть урожай бавовни більший, ніж можна було б одержати її на всій землі фарми без застосування даної системи сівозміни.

Не дивлячись на деякі недоліки, як бачимо, в загальному, агрокультура в Америці стоїть на високому рівні.

М. Р.

Р И Ж

I. Риж, його місце в сучасній систематиці та місце і значіння в світовому харчовому балансі.

Вітчизною культурного рижу є південно-східня Азія-Хіна, на що вказують стародавні пам"ятки хінської письменности. В історії індів та індо-хінів немає писаних пам"яток такої глибокої давнини, як у хінів, алев історії розвитку культурного рижу особливо цікавими є саме ці країни зокрема Бенгалія, Бірма та Асам. Скупчення в ціх областях основної різноманітности форм культурного рижу, наявність домінантних відзнак, різновидностей всіх груп систематики і , нарешті, численна наочність тут ендемічних форм усіх груп систематики - все це, як висловлюється Гущін Г.Г., призводить до висновку, що ця частина Індії є первісним вогнищем зародження культурного рижу, є первісним осередком формоутворення культурного рижу.

Як харчова культура, риж в світовому балансі народнього господарства набирає величезного значіння, що за відомостями світової статистики 1932 року може бути схарактеризовано такою таблицею:

Таблиця ч. I.

Культура	Площа в міл.га	Воловий збір в міл. цнт.	Пересічна врож. В цнт. з га.
Пшениця	I50,0	I427,0	9,5
Риж	96,0	I526,2	22,0
Кукурудза	80,0	I303,8	I6,4
Овес	60,0	680,9	II,3
Жито	48,0	432,5	9,0
Ячмінь	40,0	371,3	9,3

що яскраво свідчить про безперечну перевагу рижу. Займаючи меньшу площу ніж пшениця, риж значно перевищує її по кількости одержаного основного продукту-зерна.

Риж, як культура поливна і не залежна від опадів, різко відокремлюється своєю високою стабільною та щорічно гарантованою врожайністю. Пересічна врожайність його в країнах високої інтенсивности, як Еспанія сягає 65 цнт. з га. що поки не перевищено ні одною з інших злакових культур. Риж годує населення майже коло 3/5 земної кулі, для якого він постачає основний і головний засіб харчування. Як харчовий продукт риж, в порівнянні з пшеницею та іншими харчовими культурами характеризується таким хемічним складом:

Таблиця 2.

Культури	% крохмалю	% білків	% жирів	% клейковини
Риж	76,0	8,0	9,5	I,I
Пшениця	66,4	I3,0	I,5	3,0
Ячмінь	63,9	I0,0	2,5	---
Кукурудза	62,I	I0,0	6,5	---
Просо	57,4	II,8	4,0	---

Т аблиця показує, що риж перевищує пшеницю по кількости крохмалю та жирів і лише має на небагато менше білків та клейковини, але хемічний склад того чи іншого харчового продукту,ще не дає підстав остаточно вирішити про його харчові здібности. Для остаточного висновку по цьому питанню треба ще знати його калорійність. За Рубенсом/по Гущіну/ коефіцієнт засвоювання організмом головних харчових продуктів такий:

Таблиця 3.

Продукти	Кільк.речов.що засвоюються орган.на I00 частин.				
	Сухих речов.	Білків	Жирів	Углевод.	Солі
Хліб білий	96,3	79	---	99	93
-"--житній	85,0	68-78	---	89	64
Макарони	95,7	83	94	99	76
Р и ж	95,9	80	93	99	85
М о л о к о	92,2	90-99	97	I00	63
Я й ц я	94,8	97	95	---	82
М"ясо	94,4	97	95	---	82
Картопля	90,6	78	---	93	---
Горох	9I,0	---	---	---	---

Як видно з таблиці ч.3, риж по ступеню травлення та засвоювання стоїть вище за інші харчові продукти. Його коефіцієнт засвоювання майже самий високий, він дорівнюється 95,9% сухих речовин. Калорійність його дорівнюється 3594 і лише не на багато нижча за калорійність пшениці-3610. Завдяки його легкого травлення та засвоювання організмом, атакож низького % клітчатки та хлористих з"еднань, риж - незамінимий дієтичний харч для дітей і особливо хворих на серце, печінку, нирки та шлунок.

Харчова вартість рижової крупи залежить головне від способу його обрушки. Для загального харчування найкращою крупою є та, що має кустарну обрушку, при якій отзерновки рижу відділяються лише верхні луски та частково зародок і плодові плівки. При фабричній же, маши-

...ій обрушці та поліровці рижу з зерна здераються крім верхніх лусок, також плодові плівки зародок, що багатий жиром та алейроновий шар, в якому міститься клейковина. Таким чином, при машиновій обрушці в отруба, так звану рижову муку, відходить переважна більшість білків та жиру, клейковина і всі вітаміни. Сюди ж відходять мінеральні з"єднання і ферменти. Таким чином, риж товаровий, той що звичайно буває в продажу на світовому ринку, як дуже збіднений харчовими речовинами, в харчовому відношенні стоїть далеко нижче від рижової крупи кустарної переробки. Рижова фабрична крупа, збіднена вітамінами, в країнах, де вона має виключно харчове значення, викликає у населення специфічну хворобу, що має назву "бері-бері".
В звязку з чим, в цих країнах, законодавством заборонено вживання в харч рижової крупи, фабричної переробки.

II. Риж - як культура для освоєння плавневих болотяних та засолених теренів

Найстаріша, пережиша не одне тисячоліття культура рижу, що вважалася на протязі віків специфічною культурою тропичної та субтропичної зони, майже на наших очах з азійської субтропичної, примітивної культури перетворюється в культуру помірного пасу з великими господарствами, механізованими засобами виробництва /автор має в увазі великі рижові радгоспи Кубані та Каратал Серед. Азії зпланованими площами інжінірною зрошувальною мережою та з суцільною новітньою механізацією/ з використанням найновіших досягнень агрономічної науки, як стадійність, яровізація, фотоперіодизм і т.п.
З нечуваними врожаями на його вітчизні - Індії, Хіні, з якістю продукції що непоступається традиційним сортам "ханському", "сардарському", що ввійшли навіть до історії.- Такі 7-останні новини з селекції рижу Америки, Італії та інших країн.

Дослідами, що проведені за останні десятиріччя науково-дослідними та рослинознавчими установами України та Росії / УІР. ВІР.УНДС.та ЦРДС в Краснодарі, та розвідувальними географічними посівами на Україні/ див табл.4/

Таблиця 4.

Пункти	Географич. положення.	Число років дослідж.
1.Київ	50°21'м	4
2.Гучанська торф дося.станц.	50°34'	2
3.Харків	50°	7
4.Конотоп	51°14'	4
5.Нікополь	47°37'	10
6.Вознесенськ	47°34'	11

Цілком доведена можливість широкого рижосіяння на Україні, особливо в її зоні, що лежить на південь від смуги Кам"янець-Подільський, Вінниця, Черкаси, Полтава, Харків,- на сході доходить кордонів України, а на північ до 51°14' північної широти, включно по Конотоп.
В зазначених межах України нараховується до 260 тис.га площі, поки що використаної хліборобством. Ці величезні простори, в більшости своїй вкриті плавнями, болотами та де-не-де засоленими в тій чи іншій мірі грунтами, маючи в своїх межах достатні джерела зрошування, чекають на представників з рослинного царства, що могли б з макси-

мальною продуктивність використати природні багатства грунту, води та сонця. Висока потреба рижу в воді, і його висока стійкість до умов з високою пересиченністю грунтів водою, а також наявність форм рижу з високою солетривалістю, ставлять цю культуру позамежами будь-якої конкуренції, що до максимального використання зазначених просторів для утворення на них високо інтенсивних рослиноводчеських господарств, що дорівнюватиме майже одному міліону га посівів пшениці.

При культурі рижу рішучуї ваги набирають певні середньомісячні температури під час його вегетації та необхідний мінемальний позаморозний період. На-приклад: Кондо , зі своїми співробітниками знайшов, що в умовах рижової провінції Окояма /Японія/, риж гатунку " Шінрікі" вимогає таких температур:

	мінімум	оптімум
Для кущення	$14^{\circ}C$	$34^{\circ}C$
Для росту в височінь	15°	$30^{\circ}-32^{\circ}$
Для накоп,сухих речов........	$13^{\circ}-14^{\circ}$	34

Але досліди з іншими гатунками рижу, що провадились в Азербайджані, на Кубані та інших рижових районах показали, що ріжні гатунки рижу в ріжних районах, вимагають і інших температур. В умовах же Вознесенська початкова температура для гатунків Кензо і Ообе має бути I2-$-14^{\circ}C$, а позаморозний період I20 днів.

Як що порівняти температурні умови зони можливого рижосілння України з температурними умовами інших рижосіючих країн, як Далекий Схід Росії, Японія та Італія, то з наведеної нижче таблиці ч.5 бачимо:

Таблиця 5,

Середні місячні температури та вегетаційний період

Географічні пункти	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень
I.Нікольск-Усур.....	II,4	I5,9	20,3	2I,4	I5,0	6,5
2,Сантохеза/ДСРДС/.	II,I	I6,4	2I,8	2I,0	I4,4	6,3
3,Владівосток,.....	9,9	I4,0	I8,6	2I,0	I6,6	9,4
4,Саппаро/Японія/..	I0,4	I4,9	I9,7	2I,2	I6,3	9,3
5,Конотоп	I4,6	I7,8	I9,8	I8,2	I3,0	6,5
6,Рудня-Радов, ...	I4,I	I6, 2	I8,0	I6,0	I2,7	6,4
7,Харків	I4,4	I8,3	20,6	I8,8	I3,2	6,9
8,Ворошиловград ...	I6,0	I9,6	22,2	20,7	I4,6	8,I
9,Кам"янець-Под. ..	I4,6	I7,4	I9,4	I8,9	I4,4	8,7
I0,Запоріжжя	I6,Ø5	I9,9	22,5	2I,4	I5,3	8,9
II.Вознесенськ ....,	I6,6	I9,6	22,6	2I,5	I7,2	II,4
I2,Херсон	I6,6	20,5	23,3	22,2	I6,8	I0,8
I3,Верчеллі/Італія/.	I6,2	I7,9	23,I	22,7	I8,0	I2,8

Що середньо-місячні температури за період травень - жовтень /періпотрібний для вегетації рижу/ таких географічних пунктів, як Вороловград, Запоріжжя, Херсон та Вознесенськ по всім місяцям перевиють всі географічні пункти Далекого Сходу та північної зони Японії. Навіть такі північні пункти України, як Конотоп - $51^{\circ}14'$ північної

широти за травень - червень, та Харків - 50^{0} за травень - липень, мають температури вищі ніж на Далекому Сході та Саппаро /Японія/. Температури такої країни рижосіяння як Італія -Верчеллі за період травень - жовтень мало чим відріжняється від південних геопунктів України, а температури Херсона за період травень - липень перевищують італійські.

Як було вже зазначено вище, рижосіяння на Україні заходить на північ до $51^{0}14'$ п.ш. до Конотопу, що не спостерігається ні в одній іншій країні. На Далекому Сході Росії межа рижосіяння доходить лише до 50^{0} п.ш. - Благовіщинськ. В Японії воно проходить через південну частину Сахаліна, на півдні від 50^{0}п.ш. В Італії риж доходить до 46^{0}п.ш., а в північній Америці він не заходить далі 36^{0}п.ш.

Шо до позаморозного періоду, то в зоні Українського рижосіяння у Вознесенському він має 145 - 150 безморозних днів. У Миколаєві він дорівнюється 180 - 200 дням. Середня дата останнього весняного морозу для Вознесенська припадає на 10 - 15 травня, у Миколаєві - на 10 квітня. Середня дата осіннього заморозку приходиться:

для Вознесенська на першу декаду жовтня

для Миколаєва на третю декаду жовтня

Таким чином, як з боку температур, так і з боку позаморозного періоду південь України, в зазначених вище географічних межах, непоступається навіть таким країнам рижосіяння, як північна зона Японії та певні райони Італії.

Коноваленко О.П.

ПАСІЧНИЦТВО

Умови прибутковости пасіки.

Вступ.

Ціла штука пасічникування полягає в тому, що б на час квітіння медодаїв мати в пнях якнайбільшу силу, то значить - якнайбільше працездатних / летних / бджіл.

Пасічнича практика доказує, що пень, який має вдвоє більше летних бджіл ніж інший пень в пасіці - принесе не два рази / як здавалось би / стільки меду, ніж тамтой, але в 3 - 4 рази більше.

Звідси то й походить, що в одній і тій же самій пасіці є пні, що не тільки не дають прибутку, але ще й їм доводиться додавати певну кількість корму на зимовий період; інші пні встигають назбирати лише стільки меду, що заледве їм самим вистарчить для зимівлі, а будуть й такі, які дадуть скілька , чи кільканадцять, або й більше кг меду прибутку.

Як вже сказано на початку, - що б мати зиск мусить бути в пні сила, яка в часі квітіння медодаїв змогла б принести запас меду, який вистарчив би не тільки для зимівлі пня, але й дав би надвишку для пасічника. Як що в пні лише 10.000 летних бджіл, то вони встигають заледви обслужити черву, то значить - зможуть принести стільки меду / також перги й води /, скільки потрібно їм на вигодування черви. Такий пень не набире зимового запасу меду.

Пень, який має 20.000 летних бджіл встигає не тільки викормити черву, але й придбає зимовий запас, бо 10.000бджіл будуть працювати для черви, а других 10.000 для придбання зимового припасу.

Пень, який має 30.000 летних бджіл дасть вже надвишку для пасічника, бо він має на 10.000 летних бджіл більше ніж попередній і ті 10.000 бджіл будуть працювати вже для пасічника. Очевидно, що чим пень буде мати більшу - понад 20.000 - надвишку бджіл - / а може їх бути 30-100 тисяч /, тим більший прибуток буде мати пасічник.

Умови розвитку пня.

Щоби пень мав якнайбільшу кількість летних бджіл на час квітіння медодаїв - мусить мати до того відповідні умовини.

Умовини ті-: а/ тепле приміщення / вулик /;
б/ добру матку,
в/ потрібну для розвитку пня силу,
г/ потрібний для розвитку пня запас корму,
ґ/ запас перги,
д/ воду,
е/ затишне місце.

Як що з поданих семи умовин забракне якоїсь з них одної - пень не буде добре розвиватися - й тим самим - не дасть прибутку.

В теплому вулику з подвійними стінками та подвійним дном, а зверху утепленому подушкою, бджоли - при відповідних інших умовинах - - приходять скоро до сили; бо чим більше тепла, тим більше поширюють бджоли гнізда й матка має змогу більше комірок зачервити.

Звісно, що черва - для свого розвитку потребує 35 - 36 тепла, якщо вулик зроблений з поединчих дошок, то він дуже вразливий на ділання зовнішньої температури. Навесні, коли ночі, а навіть дні досить холодні, а то й з приморозками - бджоли в такому вулику звужують гніздо, щоби втримати температуру 35°, при чому зуживають майже в три рази більше меду / для витворення потрібного тепла / ніж в вулику зі всіх боків утепленому. Черва, яку бджоли залишили при звуженні гнізда, простуджується й гине. Пасічник має тоді подвійну втрату: 1. Бджоли зужили більше меду,
2. спізнилися в розвитку й у висліді дали зменшений, або й зовсім не дали прибутку.

Другою умовою розвитку пня це - добра плідна матка.

Хочби вулик був найвідповідніший для розвитку бджоляної сім"ї, а матка не була б доброї якости, з якихсь причин - старости, каліцтва, малоплідною, то такий пень не прийде до належної сили й не тільки що не дасть прибутку, але й сам буде потребувати підсилення коштом сильного пня, що за ту " операцію" дасть пасічникові зменшений зиск.

Щоби то зло оминути, треба мати в пасіці певну кількість / біля 10% загальної кількости пнів / резервових маток, якими - в разі потреби - замінюємо недоброякісні матки. Крім того, повинен кожен пасічник дотримуватись правила, що в пасіці не повинно бути старших ніж дворічні матки.

Третьою умовою доброго розвитку пня є відповідна сила його. Хочби вулик був теплий і з доброю маткою, але сила пні - слаба, то бджолосім"я буде все слабе, бо не матимо потрібної кількости бджіл для обслуговування черви. Матка в такому випадкові - зменшує червлення, пень слабо розвивається, не дасть прибутку, а то й сам може впасти жертвою нападки.

Пень, після першого весняного облету - повинен мати таку кількість бджіл, яка обсідала бодай 6 рамок Дадана. Чим більша сила, тим більше обсаджених рамок, тим більше поля для засіву ячок має матка.

Четвертою умовою розвитку пня - достатня кількість меду і перги у вулику.

Хочби вулик був теплий, була в ньому добра матка й відповідна сила бджіл, а був недостатній запас меду й перги,- пень не буде добре розвиватися, бо для вигодування черви потрібно одне й друге.

Правило таке, щоб на кожну, обсядену рамку, припадало не менше ніж I кг. меду, тобто 6 кг.-на пень.

П"ята умова розвитку пня це - його змога постачати потрібну кількість води при щонайменшій витраті сил.

Звісно, що бджоли для приготування корму для черви, потребують значної кількости води. А коли ж бджоли мусять летіти / це важне особливо на весні / далеко по воду, часто при зовсім низькій температурі, вітрі, а до того що й на бистру ріку - то бджоли здебільшого гинуть і пень замість вбиватися в силу, слабшає, матка зменшує червлення. Так може статися не з одним пнем, а з цілою пасікою, що через недбалість пасічника, який не забезпечив бджіл відповідною водопійкою, поставлено в некорисні умови розвитку.

Шоста умова розвитку пня це - затишне для пасіки місце.
Пасіка, що виставлена на діяння вітрів, не тільки що не розвивається, але з кожним днем слабне, бо значна кількість бджіл, що вертає до вуликів з нектаром, пергою та водою - паде змучена на землю, бо не має змоги, в наслідок протягу потрапити до летка,- зазябає й гине.

Пасіку треба розташувати в такому місці, в якому не докучають вітри та треба обгородити парканом плотом, або живим плотом.

Гр. Лисий.

Продовження в наступному номері.

ПРО ВІТАМІНИ.

На протязі довгого часу вчені спостерігали над харчуванням людей та тварин і встановили, що на розвиток організму впливають якісь невідомі речовини / крім білку, цукру, товщу / і що при нестачі цих "невідомих" речовин організм хворіє на ріжні хвороби. Ці невідомі речовини було названо В і т а м і н а м и.

Спільна праця Віндовза в Ґетінґені, Гасса в Нюпорку і Розенгайна в Лондоні - довели до уявлення про вітаміни. На сьогодні вже маємо досить численну літературу науковців. Але спочатку зналося тільки одно: в щоденних харчах, в свіжих природніх стравах зберігаються певні речовини, які пропадають, коли ми ті страви висушимо, або перегріємо. Їх є дуже мала кількість і що їх важко дослідити хемічними засобами, а все таки вони є, і потрібні для будови та утримання тіла.

Спершу думали, що вітамін є тільки один. Але згодом виявилося, що їх - декілька груп. На цей час встановлено п"ять груп вітамінів, хоч знаємо, що їх значно більше, але ще недосліджено.

Перша група, називається вітамін А.
Це вітамін росту організму. При недостачі цього вітаміну молодий організм погано розвивається робиться кволим, має нахил до ріжних захворювань і припиняє ріст.

Найбільше цього вітаміну в цільному молоці, свіжому маслі, риб"ячому жирі то-що.

Друга група, називається вітамін В.
При недостачі вітаміну В в харчах, людина хворіє на нервовий розлад.
Найбільше цього вітаміну в оболонках зерен злаків. Так, наприклад,

в Китаї, люди, що споживають лущений риж - часто хворіють на нервову хворобу " бері - бері ". Але, як тільки вони починають споживати нелущений риж - хвороба зникає.

Третя група, називається вітаміном С /це/.
При недостачі цього вітаміну людина хворіє на цингу / скорбут/. Гниють ясна, випадають зуби, викручуються суглоби рук і ніг. Найбільше вітаміну С в свіжих овочах та городині, зокрема в зелених ростках салати, цибулі. Найбільше вітаміну С в чорній смородині.

Четверта група, зветься вітаміном Д.
При недостачі цього вітаміну молодий організм хворіє на англійську хворобу, що зветься Р а х і т. Найбільше цього вітаміну в спеціяльно приготованих: кров"яному борошні, костяному борошні, риб"ячому борошні, риб"ячому жирі, свіжому коров"ячому маслі і взагалі в товщах.

П"ята група зветься вітаміном Е.
Цей вітамін називають ще, вітаміном розмноження. При недостачі цього вітаміну, наступає безплідність. Найбільше цього вітаміну в жовтку курячого яйця.

З відкриттям вітамінів, перед лікарським світом відкрилося безмежне поле практичного застосування в лікуванні. Тепер нам не стане дивним те, що Американський Уряд турбуючись про здоров"я своїх вояків доставляє із-за океану харчі багаті на вітаміни,або спеціально приготовані таблетки вітамінів. Який смак цих вітамінних таблеток, ми вже мали змогу спробувати. А,знаючи їх споживну корисить і навіть необхідність споживання вітамінів для збереження здоров"я і працездатности нашого організму. Ми повинні і дітей наших привчати до споживання вітамінних таблеток і самі не відмовлятись від тієї користи, що дають вони для організму.

Г.— ко.

Моїй Україні.

Лиш спогади одні...
А вже років не мало
Пройшло з тих пір. І вдалині
Їх біле покривало.

О, Україно дорога,
Давно я був з тобою,
Шляхи завіяла пурга,
Засипала добою.

Розквітне літо і сади,
Заволотіють ниви,
До тебе ладен я іти
Хоч крізь вогні і зливи.

1946 р.

Микола Скеля.

УКРАЇНСЬКИЙ СЕЛЯНИН

ОРГАН СПІЛКИ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН-ЕМІҐРАНТІВ

УКРАЇНСЬКИЙ СЕЛЯНИН

ч.5

ГРУДЕНЬ 1946 року.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

З М І С Т:

ПЕРША РІЧНИЦЯ

20 листопада 1946 року минає перша річниця з дня заснування Української Спілки Селян-емігрантів в таборі "Сомме-Казерне" міста Аугсбургу.

Життя українських скитальців, зібраних восени минулого року з усіх усюд до таборів УНРРА, вимагало взаємопізнання і об"єднання в національну громаду, щоб спільними зусиллями домагатись права азилю як політичним емігрантам і зберігти себе від загину.

Український Допомоговий Комітет, що виник з ініціативи найактивніших серед нас громадських діячів, став організуючим центром, під захист якого стікались знедолені скитальці. Чим більше старань в їх захисті перед американськими чинниками проявляв Комітет, тим більше люду прибувало під опіку такого Комітету для влаштування в таборах.

Адміністрація табору призначена Українським Комітетом потребувала працівників, нових і нових організаторів для забезпечення розвитку всіх ділянок громадського життя і в першу чергу культурного шкільництва.

Зростало скупчення, збільшувались вимоги, а потрібних працівників не легко було вишукувати і розпізнавати серед тисячного загалу. Громадськість сама зарадила цьому, взявшись до організації професійних спілок за фахом. Так була створена Громада Науковців, Учительська Спілка, Інженерна Спілка, а за тим і Селянська Спілка.

Заснування Української Спілки Селян-емігрантів, професійно-станового об"єднання селянства табору зустріло підтримку вже існуючих спілок та організацій. Ініціятивна група на своїй нараді від 3.X.45 року обговорила мету та завдання спілкового об"єднання селянства і, заручившись дозволом та підтримкою Допомогового Комітету, обрала комісію для складання порєкту складання проекта Статуту Спілки. 10.X.45 року на загальних зборах ініціятивної групи, де вже було 53 ч., обговорено проект Статуту, підготований комісією, і ухвалено подати його Управі Табору для погодження.

Управа Табору, одержавши проект Статуту, не погодилась з визначенням спілки як професійно-станового об"єднання селянства і домагалась відповідних змін проекта Статуту на засадах професійної спілки. Після довгих зволікань, нарешті, 20.XI.45р. було дозволено скликати загальні збори селян, фундаторів спілки.

В загальних зборах взяло участь 155 осіб. Обговоривши проект Статуту по розділам, загальні збори внесли до нього незначні доповнення та зміни і одноголосно затвердили Статут професійно- становоЇ СелянськоЇ Спілки та обрали керівні органи Спілки, Управу, Ревізійну Комісію і Товариський Суд.

Управа СелянськоЇ Спілки приступила до роботи по об"єднанню селян і скоро Селянська Спілка зросла до 400 членів. Управа також заініціювала і допомогла селянству інших таборів /Новий Ульм, Карльсфельд/ заснувати і в себе Селянську Спілку за тим же Статутом.

Поширення мережі СелянськоЇ Спілки дало змогу за підтримкою ЦПУЕ скликати 23.II.46 року Обласний З"Їзд Селянських Спілок для узгіднення ЇхньоЇ діяльности у виконанні завдань СелянськоЇ Спілки на еміграціЇ. З"Їзд затвердив типовий Статут Спілки і обрав Управу Обласного Об"єднання СелянськоЇ Спілки для керівництва своЇми осередками в таборах ШвабіЇ. Завдання об"єднати українське селянство на еміграціЇ в професійно-станову спілку натрапляло раз- у - раз на труднощі й перешкоди, які не легко було переборювати. Дійшовши до порозуміння з ЦПУЕ, типовий Статут СелянськоЇ Спілки був переданий і до інших таборів американськоЇ а також і британськоЇ та французькоЇ зони. В більшости таборів Селянські Спілки вже засновані, створено два Обласних Об"єднання /Ауґсбурґ, Мюнхен/, але за теперішніх умов об"єднати селян-емігрантів всіх таборів у Селянську Спілку не було змоги. Це під силу здійснити тільки при безпосередній і діяльній участі ЦПУЕ. Об"єднати селян-емігрантів у професійно-станову Селянську Спілку в інтересах всієЇ українськоЇ еміграційноЇ громадськости. Серед нашоЇ еміграції селянство становить найчисленнішу /75%/, найпрацездатнішу, але найменш організовану суспільну верству, що почасти й досі зберігає давню інертність до загальноЇ справи, оте застаріле і згубне - "моя хата з краю, я нічого не знаю". Позбутись цієЇ спадщини минулого українські селяни емігранти зможуть тільки тоді, коли об"єднаються в Селянську Спілку, яка в співпраці з усіма громадськими організаціями повинна здійснити такі основні завдання: фізично і морально зберігати себе на чужині, охороняти від чужинецького впливу всі здорові морально-культурні надбання й традиціЇ українського народу, гідно репрезентувати український народ перед чужинцями, виховувати й підвищувати свій національно-культурний рівень та укріплювати державницький світогляд і набувати та підвищувати фахові знання, необхідні закордоном.

Об"єднання українського селянства на еміграціЇ в Селянську Спілку треба і далі продовжувати поруч з проведенням національно виховноЇ роботи та фаховоЇ підготовки серед членів .

вже існуючих осередків Селянської Спілки. В цій роботі веде перед Селянська Спілка табору Сомме-казерне в Ауґсбурзі. Своєю діяльністю вона заняла належне місце в громадському житті табору. За пройдений рік Селянська Спілка організувала читання 59 лекцій на різні теми, переважно з історії національно-державних визвольних рухів України за пляном культурно-освітньої комісії Спілки. Члени Селянської Спілки сповнені великої вдячности й пошани до тих науковців, що співпрацювали з селянством передавали їм свої знання, підносили його національну свідомість та культурно-освітній рівень.

Заходами Селянської Спілки були засновані курси молочарства, городництва й пасічництва. По закінченні цих курсів до сотні селян набули новий сільськогосподарський фах. Також багато селян закінчили шоферські та інші фахові курси, організовані Управою Табору.

Роботу по перекваліфікації селянства і набуття нових фахів потрібно ще більш посилити в зв"язку з очікуваним переселенням з Німеччини. Куди переселятись і як організовувати переселенчі громади, цим займається ЦПУЕ, що дбає про добро та долю української еміґрації. Започаткована ЦПУЕ переселенча акція ставить перед Селянською Спілкою нові завдання - в наступному другому році своєї діяльности посилити роботу не тільки по об"єднанню селян еміґрантів у Селянську Спілку, підвищенню національної свідомости, культурно-освітнього рівня та придбання фахових знань, а й організовано взяти участь у підготовці до переселення, в якому приділяється селянству поважне значіння.

Сі.

РЕАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ПЕРЕСЕЛЕННЯ.

Деякі держави вже розпочали плянувати переселення Де-Пі і втікачів ріжних країн. Але ці перші кроки ще досить не рішучі. Взагалі можна сказати, що Об"єднані Нації що до вирішення цього болючого питання великої активности не проявляють. Проте можна з певністю заявити, що тривалий мир в Европі без позитивного розв"язання цього питання немислимий. На сьогоднішній день Південно-американські держави і то далеко не всі виявили своє зацікавлення до масової іміграції, особливо рільників до їх країн. Крім цього окремі держави як Південна Африка та Австралія серйозно вивчають питання іміграції.

Найбільше зацікавлені цією справою і вже зробили конкретні заходи що до іміграції, головно рільничої, Південно-Американські держави: Бразілія, Аргентіна, Парагвай, Венецуела

і Чілі. Ці заходи та еміграційні умовини на підставі урядових вісток та листів компетентних чинників сьогодні виглядають так:
Б р а з и л і я. Уряд Бразилії згодився прийняти 100.000 переселенців, які не заперечуватимуть проти асиміляції. Відповідно до цього, уряд оголосив новий іміграційний закон, про який з офіційних джерел маємо такі інформації. Переселенці - рільники зобов"язані до двох років працювати на фармах бразилійських громадян, щоб грунтовно запізнатися з тамошнім рільництвом і рільничими культурами. Переселенці не можуть мешкати у містах, а лише на селах - фармах. Це ж саме відноситься і до ремісників. Переселенці не можуть творити своїх національних осель - колоній, мати своїх національних шкіл, організацій і преси. На підставі цього закону перестали виходити українські часописи.
А р г е н т и н а. Новий аргентинський іміграційний закон саме тепер обговорюється в парламенті, очевидно незабаром його буде оголошено. Відомо, наприклад, що аргентинські націоналістичні кола гостро виступають проти організації чисто національних осель. Деякі ж , більш тверезі голоси, кажуть, що не слід йти слідом за Бразилією, а навпаки, треба доброзичливо ставитись до переселенців. Взагалі Аргентина - свободолюбива держава. Вона не знає національного гніту, не забороняє видавати національними мовами поселенців пресу, провадити навчання рідної мови в школах. Проте молодь мусить вчити обов"язково в школах державну аргентинську -еспанську мову. Досі в Аргентині не було окремих державних установ, які б займалися розселюванням поселенців на місцях. Цією справою керували різні компанії та банки, які видавали переселенцям потрібні кредитові позики для розбудування їх господарства. Для організації свого господарства переселенець мусів мати невелику суму грошей, яка вистарчало б йому на будову хати й закуп найпотрібнішого знаряддя, як лопати мотики, сокири, плуга тощо. Для закупу іншого знаряддя, а також засівного зерна переселенець діставав позику, яку сплачував не грішми, збіжжям після жнив.

Переселенець рівно ж мусів мати невелику суму грошей на купівлю землі, звичайно 15% від її загальної ціни. Кожний міг купити скільки бажав. Решту грошей переселенець сплачував річними ратами, впродовж 15 до 49 років, залежно від місцевого звичаю. Звичайно переселенці купували 20 і більше гектарів. Як нам відомо в Аргентині зараз провадяться наради в справі допомоги переселенцям - рільникам, щоб вони якнайскорше стали самостійними господарями. Для цього конче потрібні значні кредити. В зв"язку з цим Аргентина плянує допустити кілька сот тисяч переселенців в продовж короткого часу. Ця кількість

переселенців є частиною десятилітнього пляну, який передбачає переселення біля 4 мілійонів людей на терен Аргентини.

Поселенчі компанії і банки, власники великих обширів вільної землі та деякі великі поміщики давали поселенцям: одну - дві, 2 -4 кози, I -2 свині, 8 - 10 курей та харчі до перших жнив. Без цього селянин не зможе розпочати свою працю. Що правда Аргентинський уряд цим ділом не займався, але новий закон має передбачати таку допомогу переселенцям. Одначе Аргентинська влада гадає: кошти цієї допомоги віднести на міжнародній фонд допомоги Д.П., що його мають затвердити Об'єднані Нації.

В справі іміграції до Аргентини, крім інформації Українського Допомогового Комітету в Аргентині маємо ще інформації від аргентинських консулятів в Цюріху і Антверпені. Недавно був у Франкфурті представник аргентинського консуляту з Антверпену, який у відповідних установах американської зони виясеював, хто і скільки осіб Д.П. бажали б імігрувати до Аргентини. Цей представник мав розмову з різними еміграційними національними делегаціями, виснював різні питання щодо переселення. В основному розмова і переговори з ним звелись ось до чого:

I. Аргентинський уряд не хоче провадити переговори з кожним переселенцем зокрема, а лише з їх національними представниками і окремими групами понад дві тисячі осіб.

2. Уряд зацікавлений в тому, щоб навербувати якнайбільшу кількість переселенців.

3. Подробиць про переселювання і допомогу, представник аргентинського консуляту зараз не може подати, а лише після повернення його з Аргентини.

З іншого джерела нас повідомляють, що аргентинські великі землевласники дуже зацікавлені в якнайскорішій колонізації їх великих просторів поселенцями і вже розпочали відповідну акцію в Европі.

П а р а г в а й. 6 -го червня 1946 року парагвайський уряд схвалив постанову, якою дозволяється виїзд до Парагваю 100.000 українських емігрантів з Німеччини та Европи, в тому числі 80% селян і 20% інших професій. Візи на в"їзд будуть видаватися безкоштовно. Є відомості, що ця постанова уряду вийшла в наслідок ініціятиви та клопотань деяких українців, що живуть від довшого часу в Парагваї.

Нещодавно ми одержали листа і текст оголошення до редакції наших пресових органів від українського адвоката м-ра Палашевського з Ліндау, який повідомляє, що дістав приватне доручення від свого приятеля в Парагваю провадити запис бажаючих їхати до Парагваю з Німеччини. Він попереджує у тому листі, що в Парагваю тропічний дуже важкий для наших людей клімат і кожен, хто хоче туди їхати мусить добре над цим застановитися. Зрештою деякі українці, що живуть там довше, доробилися великого маєтку. В Парагваю є окремі місцевості де клімат меньше шкідливий для наших людей. З цього випливає, що справа з переселенням до Парагваю може бути з"ясова лише після точного визначення місцевостей, в яких могли б наші імігранти поселитися, а також і деталей їх умов іміграції.

Ч і л і. Досі нам лише відомо, що чілійський уряд та чілійський гіпотечний банк розробляють тепер поселенчу програму в Чілі та

почали підготовчу працю для прийняття великої кількости переселенців. Проте конкретних даних ще немає.
В е н е ц у е л а. Венецуельський уряд згодився прийняти необмежену кількість переселенців - рільників, а також робітників різних фахів. Умови переселення ще невідомі. Інформації подамо після закінчення переговорів з представниками венецуельського уряду. Переїзд до Венецуели мав би бути коштом держави.
К а н а д а. За відомостями українських канадійських газет, уряд погодився на переселення 10.000 рільничих родин до Канади передбачаючи обгосподарювати 10,8 мілйона гектарів землі. Канада, за заявою Сенатської Комісії, гостро потребує рільничих, промислових та допоміжних робітників, ремісників, яких мали б випробувати в нових ремісницьких робітнях, а також ремісників - майстрів, що могли б працювати в самостійних робітнях. Крім того Канада хоче прийняти науковців і техніків різних фахів. Однак мусимо зазначити, що канадійський уряд офіційно ще не видав відповідного розпорядження. Ми одержали один приватний лист з Канади від 16 серпня ц.р., де пишеться, що "до Канади почали впускати, але не загал, а тільки батьків, неодружених дітей до 18 років життя, небожів та небог до 16 літ, а також тих, що мають гроші купити собі фарму, або коли рідні чи-то знайомі їм уплять або подарують. Однак ми сподіваємося, що десь восени право на в"їзд до Канади стане поширений і на інші особи"
"Переселенець" ч.3.

Грій Сагайдак.

Н Е В М И Р У Щ І   С И Л И.

...для України
Будем жити й помремо!
В. Самійленко.

Українське селянство найбільше потерпіло від "опікунів" усякої масти, але лишилось непереможеним. Його вороги не приспали і не розбили. Воно було і є могутнім потенціалом, справжнім носієм рідної мови та лицарсько - козацьких традицій України.

Українське селянство має свою інтелігенцію і в тяжкі часи України давало великих провідників, безсмертних синів своєї нації, як Тарас Шевченко, Франко, Петлюра та багато інших. Геніальний національний поет і пророк України Тарас Шевченко заповідав нам: "Боріteся - поборете!" ..., а Іван Франко підкреслював: "Лиш боротись, значить жити!".
Він говорив: "Я бачив відмалечку, що нашому селянинові нічо не приходиться без важкої праці; пізніше я пізнав, що і нам усім яко нації нішо не прийде задарма, нам нівідкого ніякої ласки не надіятися. Тільки те, що здобудемо своєю працею, те буде справді наше надбання, і тільки те, що з чужого культурного добра присвоїмо собі також власною працею, стане нашим добром".

Гасла Шевченка і Франка перетворив був у дійсність Симон Петлюра - найбільший і найдостойніший син України, Президент Самостійної Соборної Української Народньої Республіки і Головний Отаман її війська. Провідник українського народу. Його ім"я стало символом української визвольної боротьби. Він досяг своєї мети, яку перед собою поставив:

"Стати справжнім лицарем духа України, буде моїм ідеалом".

І Симон Петлюра став справжнім лицарем, він став духом народу українського. Він був здобув В о л ю У к р а ї н і, незалежність і соборність, найбільший ідеал за який бореться наш народ на протязі століть.

Москалі - вороги різної масти намагалися очернити і заплямувати Симона Петлюру, а разом з ним і весь національно-державницький рух та український народ.

Але це їм не вдасться зробити. Ідеї, заповіти і гасла Петлюри, освячені його дорогою, мученицькою кров"ю, за справу визволення України, живуть і вічно житимуть в українському народі. Наш обов"язок розпочату ним справу продовжити і закріпити і тим сповнити заповіти великих синів українського народу - Шевченка, Франка, і Петлюри.

В усіх змаганнях за волю і незалежність України, селянство приймало найбільшу участь. І в майбутній визвольній боротьбі наше селянство, окрилене ідеями своїх великих синів, безсмертних лицарів України - прийде до остаточної перемоги. Ми твердо віремо в це. Ми віримо в свої сили і в те, що Україна відродиться. Вже недалеко той час, коли український народ візьме свою долю в свої руки, скине ганебне ярмо колоніяльного раба - невільника і стане справжнім господарем своєї української землі і своєї долі. Тоді відродиться, встане на міцні ноги і вічно буде жити могутня Українська Соборна Держава.

Тому сьогодні тут, на еміґрації, ми мусимо працювати для визволення і відбудови України.

Визволення України - едина наша мета, ми віримо словам, що вписані на могилі С.Петлюри "Минулому й майбутньому Україні вірні до кінця".

Олекса Рань.

$ $
$

Де пливуть кучеряві лани,
Де вітрець пустуном проживає,
Там я музики вчивсь у весни
І збагачував серце безкраю.

Задивлявсь у величну блакить,
Намагавсь розгадати дороги.
Так хотілось усе зрозуміть
І ступить за буденні пороги.

І хоч ранки суворі, бої,
Замість щастя - настирливе треба -
Та думки не замовкли мої,
Та мій погляд із ясністю неба.

Не спинюся ніколи. О, ні!
Я бажаннями юний донині.
Назавжди я віддався весні:
В неї очі правдиві і сині.

Хоч не знаю - дійду до мети,
Чи лишусь тільки прагнучим літом -
Ти народжене, серце, цвісти,
Щоб не бути в житті пустоцвітом.

Л Ь В І В І.ХІ. 1918 року.

Перша світова війна, привівши Російську і Австро-Угорську імперії до розвалу, відкрила українському народу шлях до створення своєї суверенної держави. З початком революції 1917 року в Росії Україна створила свій верховний орган влади - Українську Центральну Раду. Україна мала свій Уряд - Генеральний Секретаріят, своє військо і 1918 рік, ознаменований ІУ Універсалом, Крутами, переходив у завзятій боротьбі українського народу з навалою червоно-большевицької Москви, що прагнула по-давньому перетворити Україну в свою колонію.

В той же час на Західньо-українських землях в Галичині і Буковині, тодішньому П"ємонті національно-державного відродження України, з розпадом Австро-Угорської імперії, в складі якої вони перебували, Західньо-український народ вирішував свою долю на власні сили.

Серед бурхливих подій самовизначення народів бўб. Австро-Угорщини у Львові 19 жовтня 1918 року відбулись Українські національні Збори, які зваживши на тодішні перепони до з"єднання українських земель, проголосили незалежність Західньо-Української Держави і обрали верховний орган влади - Українську Національну Раду.

Це проголошення викликало велике захоплення, а до того й виявлення прагнень українського населення поискорити з"єднання всіх українських земель в одну суверенну державу. Та наступні події відстрочили з"єднання, бо поляки, формуючи тоді свою державу проголосили і територію Галичини в складі Польської держави. Назрівав конфлікт, який мав вирішити, хто буде господарем в Українській Галичині. Українська Національна Рада змагала до перейняття влади мирним і легальним шляхом. А коли виявилось це не можливим, то довелось вжити революційного способу, щоб не допустити поляків до захоплення в Галичині влади від уступаючої австрійської адміністрації.

У Львові знаходились тоді значні військові сили Українських Січових Стрільців і українські старшини запропонували свою допомогу Українській Національній Раді перебрати владу. В четвер 31 жовтня відбулось вечірнє засідання У.Н.Ради на якому призначено Отамана Дмитра Витовського командантом українського війська. Дня 1 листопада о 3-ій годині рану українські старшини вдалися до касарень українських військових частин і оголосили, що від нині верховна влада в руках У.Н.Ради і її наказам підпорядковане все українське військо. Старшин - чужинців замінено на українців. До виконання наказу У.Н.Ради військові відділи приступили негайно і незабаром обсадили намісництво, команду міста, почту, телеграф, залізничні двірці. Австрійськоcо намісника інтерновано. В місті оголошено відозву У.Н.Ради до населення столиці про обняття нею влади на основі права народів на самовизначення.

Полякам та горожанам інших національностей гарантувалось забезпечення прав національних меншостей.

Слідом за Львовом пішли і інші міста та містечка Східньої Галичини. Українські вояки дня I листопада обняли у владу У.Н. Ради Коломию, Снятин, Станіславів, Жовкву, Золочів, Тарнопіль.

Поляки, заскочені цими заходами, не погодились з У.Н.Радою на мирне розв"язання конфлікту і вдались, як і румуни в Буковині до застосування збройних сил для осягнення своїх загарбницьких домагань.

День I-го листопада у Львові минув розмірно спокійно, а на другий день в околицях головного двірця з"явились польські відділи легіонерів і відкрили рушничний огонь проти Української охорони. Пострілами з поодиноких домів і дахів польські цивілісти допомагали своїм леґіонерам. Український відділ примушений був опустити двірець і поляки поширили свій операційний терен.

В місті запанував стан облоги. Населення ховалось в будинках, а вулицями снували військові патрулі. По кількох днях польські відділи зайняли західню частину міста, а українські середмістя і східню частину. Львів став тереном завзятої боротьби.

До рушничної й кулеметної стрілянини не загаялась приєднатись і артилерія.

У.Н.Раді в умовах воєнних дій довелось буди і законодавчим і виконавчим органом влади, доки 9-го листопада удалось створити уряд - Тимчасовий Державний Секретаріят. На чолі з доктором К.Левицьким. На другий день У.Н.Рада затвердила уряд і, прямуючи до здійснення ідеалу цілаї нації, прийняла одноголосно таку постанову: "Українська Національна Рада, як найвища влада українських земель бувшої Австро-Угорської монархії, в змаганню до здійснення національного ідеалу всього українського народу, доручає державному секретаріятові поробити потрібні заходи для з"єднання всіх українських земель в одну державу". В тих же днях героїчної боротьби львівського періоду У.Н.Радою було ухвалено тимчасовий основний закон про державну самостійність, тимчасовий закон про адміністрацію З.У.Н.Р. і закон про судівництво.

А боротьба ставала все жорстокішою, ворожий наступ настирливішав. Днями й ночами лунали рушничні сальви, важкі артилерійські стрільна торощили міцні мури, падали жертви, лилась кров. До того ще настав і голод, особливо на бовій лінії. Започатковані переговори відволікались поляками і тільки I8 листопада з гуманітарних мотивів заключено завішення зброї на 48 годин, опісля продовжене ще на один день.

Саме в тім часі поляки одержали сильну підмогу. Дня 2I листопада з Перемишля прибули польські панцерні поїзди і вступили в бій. Українське військо знесилене трьохтижневою боротьбою, вже не здатне було протистояти свіжим бойовим формаціям ворога. Українському військові грозило оточення. Тому вночі з 2I по 22 листопада українське військо опустило Львів, відійшовши в східнім і північнім напрямі.

Львів перейшов до польських рук. Так закінчилась героїчна лъ львівська доба боротьби за українську державність.

Відтоді український народ на всіх просторах своїх земель не одну славну перемогу здобував над своїми ворогами. Та зазнавав і поразок від переважаючих сил загарбників.

Врешті, знесилений знову потрапив у неволю, зносив і тепер зносить гніт тиранії окупанта. Але національно-визвольної боротьби український народ не припиняв і не припинить до одержання перемоги, доки не здобуде і відродить свою державу!

В історії визвольних змагань України львівська доба героїчної боротьби українського народу за своє право на самовизначення, і досягнення тоді державно-творчі здобутки залишаються назавжди великим вкладом у будівництві української державности.

I листопада 1918 року у Львові завершилось 22 січня 1919 року у Києві актом з'єднання українських земель в одну Українську Соборну Державу..

Пам"ять героїв, полягли у змаганнях за здійснення цього національного ідеалу України кличе нас до боротьби за Відродження Соборної Суверенної Держави Українського Народу.

С-о.

В ДЕНЬ Ілистопада.

І знов - который це вже раз?
Зійшлися ми в одній родині,
Щоб пом"януть той славний час,
Коли в офіру батьківщині
Себе принесли кращі з нас...

У бурях дикої війни
Валились трони і держави,
Народів славні сини
Вже розбивали кайдани
В потоках крови, блисках слави.

І наші лицарі у бій
Ішли за волю України.
Замаяв прапор дорогий
В огнях юнацьких буйних мрій,
В піснях"Червоної Калини"

21 листопада їх вишикувано перед братньою могилою в полі недалеко від містечка Газару. В останню хвилину представник ЧК обіцяв їм - козакам української армії помилування, якщо вони згодяться вступити на службу до ворога для боротьби з "бандитами", себто повстанцями, що боролись за волю. На цю ганебну пропозицію відповів за всіх козак 6-ої дивізії Щербак: " М и б а ч и м о, щ о н а с ч е к а є, і м и н е б о і м о с я с м е р т и, а л е д о в а с с л у ж и т и н е п і д е м о!" Його слова підтримало однодушне козацьке "Слава!" з 359-ти грудей і залунав потужний спів:"Ще не вмерла Україна..........!" Розляглась команда. Підполковник Кузьменко ще встиг виголосити:"Н а р о д е у к р а ї н с ь к и й! С л у х а й г о л о с у с в о ї х в і р н и х с и н і в! Т и к о л и с ь в і д д я ч и ш з а н а с..... Х а й ж и в е.....! Затріскотіли кулемети і полилася кров.

На все це дивились українські селяни, яких зігнали навмисно з довколишніх сіл, щоб вони були свідками того, як карають ворогів московсько-большевицької влади в Україні.

Так вмирали за Україну найкращі її сини. І їх кров пролилась не даремно. Герої Газару вкрили себе невмирущою славою. А їх лицарська смерть ствердила невмирущість вільнолюбного козацького духу української нації.

"Дух, що тіло рве до бою,
Рве за поступ, щастя й волю,
Він ще живе, він ще не вмер" /Фр./ і вічно житиме в українському народі.

В роки визвольних змагань ідея Української Незалежної Державности, за яку життя віддали герої Газару, ще не були так усвідомлені всією українською суспільністю, зокрема селянством. Соціяльні кличі, навіть демагогічні більш припадали народнім масам до вподоби, бо вони відповідали їх безпосереднім потребам і щоденним турботам. І тільки дальші події підсовєтського життя переконали, що тільки національно-державне визволення може принести і соціяльне визволення. Чужинецьке ярмо завжди: всюди приносить тільки ганебний визиск, а той знищення поневоленого народу, а справедливий соціяльний лад може здійснитись тоді, коли настане "в своїй хаті - своя правда і воля!".

Цього висновку дійшов тепер не один з безучасних спостерігачів минулих національно-визвольних змагань.

Поневіряючись в колгоспному рабстві і зносячи страхіття большевицького терору не одному приходило на думку, що герої Газару і всі, хто життя віддав у боротьбі за Українську Державу вмирали одночасно і за національне і за соціяльне визволення українського народу.

Схиляючись перед героїчним подвигом героїв Газару, ми повинні прагнути, щоб дух Газару керував всіма чинами українського

суспільства. Го зрозуміло, якби в роки визвольних змагань дух Базару; вільнолюбний козацький дух української нації опановував усім українським народом, то Україна не знала бхтих страхіть голоду й кривавого терору, що їх накинув їй московсько-большевицький загарбник. Цього не було б, та й ми не сиділи б тепер на таборах на чужині.

Наука історії не легко дається народові. Та вже наближається час, коли Україна, надхненна подвигами героїв Крут, І-го листопада, Базару і Хусту зростуть нові геройські чини, що зіллються в єдиному всенаціональному зусиллі, яке завершиться в єдиному всенаціональному зусиллі, яще завершиться нашою перемогою.

М. Л.

Ф. Лепкий.

"ДО 359"

І Ви пішли, і без ваги,
Неначе льви боролись Ви!
Що кулі Вам і що штики?
Ви козаки! Ви юнаки!

І Ви пішли...Щаслива путь!
І Ви пішли, щоб не вернуть....
Червоний штик, кривавий шлях,
Стоять могили по полях.

Та прийде день, великий день,
День радости і день пісень,
І загуде свободи дзвін -
- До Вас підемо на поклін!

::::::::::::::::::::::::::::::::

О. Олесь.

Ой, не сійтесь сніги, ой, не сійтесь рясні,
Не губіть ви останньої слави:
Гріє здалека землю усмішка весни,
Пробиваються проліски, трави.

Ой, не сійтесь сніги, ой, не сійтесь рясні,
Згиньте в темній безодні навіки!
Хоча пізно, а все ж діждемось ми весни -
Свята волі, і світла, і втіхи.

ДВАДЦЯТЬ-П"ЯТЬЛІТТЯ
ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ.

Дня 14 жовтня ц.р. минуло 25 років від того часу, коли Церковний Собор Духовенства і Мирян оформив та оголосив незалежність української церкви від московського патріярхату.

До революції 1917 року в Україні витворився був такий стан: 1/православіє утотожнювалося з руською, а римо-католицизм з польською народностями, 2/всі церкви і їх служителі були московські, 3/окремі священики українці, що зберегли національні особливості підпадали всяким немиростям і репресіям, 4/ духовні школи всіх типів були московські, 5/духово найцінніший елемент переходив на світську діяльність, бо не бачив перспектив корисної праці для свого народу в церкві. Це довело до того, що вихованці духовних шкіл 1917 - 20 років являлись рушійною силою в політичному, економічному і культурному житті України. В тому часі починається відродження Української Православної Церкви. Саме тоді виявилося, що національні особливості цеї церкви не завмерли, а навпаки, виступили ще виразніше під впливом протиукраїнського наставлення московської церкви.

Відновлення давніх прав і національної форми української православної церкви, першим державним актом у цьому напрямі, була декларація міністра віросповідань Української Держави 1918 р. для церковного Собору правлячих /московських/ єпископів в Україні. В цій декларації було проголошено тверду і непохитну волю гетьмана всієї України і його уряду про те, що українська церква має бути автокефальною. Другим актом був закон Української Народньої Республіки з 1.січня 1919 р., в якому стверджено, що "українська автокефальна церква з її єрархами ні в якій залежності від російського патріярхату не стоїть".

В 1920 р. закінчився один етап збройних визвольних змагань українського народу, але не припинилася боротьба за автокефалію церкви, бо з того часу наш народ взявся за зброю духову. 5 травня 1920 р. в Києві провід змагань за звільнення української церкви взяла в свої руки Всеукраїнська Православна Рада, що складалася з представників духовенства і мирян. Через те, що правлячий єпископат в Україні був московський і вороже ставився до українського церковного руху, першою турботою Церковної Ради було мати українських єпископів. Всі заходи в тому напрямі не дали бажаних наслідків. Церковний Собор Духовенства і Мирян /14-27 жовтня 1921/, після остаточної відмови митрополита Михаїла, як екзарха московського патріярха в Україні і після невдачі при спробах вислати кандидатів на висвячення до інших церков, - висвятив 23 жовтня 1921 р. в Святій Софії рукоположенням єпископ і возвів в митрополити протоєрея Василя Липківського.

Так було завершено перший етап відродження православної церкви. Діяннями так церковного собору як і самої церкви продовж 1921 р. було багато зроблено, щоб привернути давні форми української православної церкви і внести деякі основні зміни. Так було введено до богослужби українську мову, переведено деякі зміни і скорочено церковну службу. Творці й основоположники

церкви 1921 р стояли на тій засаді, що віра в Бога не тільки вічна, а й жива та творча. Вона еволюціонує у своїх формах разом з життям і поступом людства. Так завершено перший етап у відродженні української прагославної церкви.

В недовзі розпочалося переслідування всіх церков. Українська церква була ліквідована найбільш нечуваним в історії способом: сотні тисяч вірних мирян і діячів Церкви, десятки тисяч духовенства, і всі, до одного єпископи з митрополитом на чолі, були винищені обо заслані на каторжні роботи. Там вони всі загинули мученицькою смертю, освятивши нашу церкву своєю кров"ю і засвідчивши віру в Христову правду. Вони ствердили відданість великій ідеї свободи віри, церкви і народу. Тому, як каже один з сучасних діячів, "всі ці ісповідники Української Автокефальної Православної Церкви заслужено увійдуть з пам"яттю праведників із похвалами в історію нашої церкви та будуть у дальшому житті народу святим прикладом".

До другої світової війни під советською владою українська церква фактично не існувала. Зате на тій українській землі, що опинилася під Польщею, православні українці, мимо переслідувань з боку польського шовінізму, змогли витворити в православній Церкві Польщі цілий ряд церковно-релігійних і національних цінностей.- Українці здобули фактичну і юридичну автокефалію дня 18 листопада 1924 р. актом царгородського патріярха Григорія УІІ. Через 238 років після того, як царгородський патріярх передав українську церкву під московську зверхність, він не тільки визнав автокефалію частини давньої київської митрополії, а й засвідчив, що акт 1686 р. був не канонічний. Наступник патріярха Григорія УІІ Константин УІ в посланні до своїх церков світу ствердив, що прилучення київської митрополії до московської церкви відбулося не за канонічними правилами. Це стало поштовхом до широкого відродження української церкви на тих теренах Польщі. Більше як 200 парохій почали вживати живу українську мову при богослуженні. Висвячено двох єпископів для українських земель, між ними і теперішнього голову української церкви, митрополита Полікарпа. Створено Передсоборні Комісії для підготовки скликання собору. Розгорнено роботу для перекладу св. Письма, а Товариство ім. Петра Могили заступило, до певної міри, ролю старих братств. Все це було підставою до того, що митрополит Діонісій, як голова Православної Автокефальної Церкви в бувшій Ген. Губернії, за згодою духовенства і вірних, що були об"єднані в Церковних Радах, узяв під свій тимчасовий провід церкву всіх українських земель на сході, що були окуповані німцями. В грудні 1941 р. він призначив найстаршого церковного діяча, архієпископа Полікарпа, адміністратором Української Автокефальної Православної Церкви. Одночасно дав своє благословення висвятити єпископів для зайнятих земель, що і відбулося в лютому 1942 р., коли архієпископ Полікарп і єпископ Олександер в Пінському висвятили єпископів для епархій Великої України.

Таким чином український народ здобув і другу ієрархію єпископів. Вони в надзвичайно тяжких умовинах гітлерівської окупації понесли в народ свій хрест во ім"я відновлення Христової віри.

На еміграції, завдяки спільному зусиллю єрархів, духовенства і мирян, вдалося упорядкувати церковні справи. Працює спеціяльна комісія з духовенства і мирян для підготовки церковного собору на еміграції. Треба ще терпеливо вичдати на розв"язку пекучих проблем нашої церкви, зокрема питань її правного положення. Завдання церкви на вигнанні величезне, бо української церкви в Батьківщині немає. Вікова греко-католицька церква на Західніх Землях України ліквідується лише тому, що вона українська. Отже українська церква є і буде лише тут, на чужині. Це все вимагає від нас не тільки віри, побожности і дисципліни, а й певної жертвенности для церкви в ім"я нашого майбутнього.

Мусимо закріпити братерські відносини між всіми українськими церквами, зміцнити єдність серед духовенства і вірних, об"єднати біля церкви якнайбільше активно віруючих. У нас є єдина Православна Автокефальна Церква. Вона має стояти на висоті завдань теперішнього часу - зберегти мораль серед нашого народу, щоб він міг виконати своє завдання супроти Батьківщини. Наша Церква несе прапор мучеників, що на ньому є написані загально-людські, загально-християнські і наші національні ідеали.

Сьогодні в 25-ту річницю з того часу, коли ці велетні духа - духовні, миряни, світової слави вчені, рядові робітники і селяни - добровільно взяли хрест на свої плечі і пішли тернистим шляхом на нову Голгофу - схилімо свої голови і віддаймо їм належну "пам"ять і похвалу праведників".

Іван Розгін. /"на чу

Микола Скеля.

УРИВОК З ПОЕМИ "ЗА РІДНОЮ ЗЕМЛЕЮ".

І ось той дім, той самий дім, підлісся,
Подвір"я, хвіртка і вікно руде,
Куди постійно розум його нісся
І звідки лихо встало молоде.
Де вчора вік ще випив горя досить,
Але і теплих спогадів ясних
Не погасить йому, як неба-просинь,
Як буйний квіт далекої весни.

Прийшов Григорій... Де ж усе останнє?
Чи хтось іде із хати зустрічать?
Чи говорити знов до нього стане?
Чом це ніхто не хоче відчинять
Дверей? Ах так, їх там чомусь не видно
Роздерта чорна яма-замість них,
І шкла нема на вікнах, і скрітно
Так повіває з отворів сумних.

В кімнаті купа збитого каміння,
А з тилу - дім завалений увесь:
Руїна...Пустка...Смерть і безгоміння
Падуть на серце раптом, як з небес.
О, Боже, що ти, чим його вітаєш?
Невже це яв, невже не сон страшний?
А серце вже не чує і не знає,
Здається й світ для нього зблід ясний.

І ось рука торкнулась рукоятки
Холодного пістоля... Що йому
Зосталося тепер? Якої кладки
Іти шукать і під яку керму?
В грудях жила ще помста й войовничість
І хвилювала серце, наче стяг:
Ні, ні, себе не дасть дарма він знищить,
Бо помста є дорожча за життя.

Немов казали: йди, помстися кату,
Псарям обом -за цей вогонь війни,
Хто ж винен в тому, що сім"ї не стало?
Григорій дума і шукає слів,
А в синім небі мрійно пропливали
Хурні ключі осінніх журавлів,
Неси свою нечувану розплату:
За край, сім"ю, за пекло чужини.

1945 р.

Коноваленко О.П.

III. РИЖ НА УКРАЇНІ. /Продовження/.

Перші кроки по розвидковим посівам рижу на Україні були розпочаті в 1930 році УІР, його відділом нових рослин, але в 1932 р. систематичну роботу по географічному сортовипробовуванню рижу переймає на себе Нікопольський центральний рисовий опорний пункт.

З 1934 року центр науково-дослідної роботи по рису переноситься до Вознесеньку, де засновується Українська Науково-дослідна Станція Рижосіяння, яка з того ж часу починає розгортати широку науково-дослідну працю з такої тематики: 1/ Сортовипробування рижу в географічному обсязі. 2/ Терміни посіву рижу. 3/ Норми висіву рижу. 4/ Способи висіву. 5/Водний режим та гідромодуль. З 1935-36р.р. станція починає вивчати компоненти рижового сівозвороту, мінеральні добрива та терміни основної та передпосівної обробки грунту/під риж. Одночасно з науково-дослідною роботою на станції та її опорних пунктах, риж починає поширюватися в колгоспному господарстві. Першими піонерами якого робляться колгоспи Вознесенського району сіл Натягайлівки та Дмитрівки. За якими незабаром до рижосіяння залучаються коло 52 колгоспних господарств різних областей України. /Одеської, Донецької, Дніпропетровської, Харківської/. Як сприймається рижосіяння селянством України бачимо з таблиці ч.6, яка показує зріст площі під під риж у Вознесенському районі, починаючи з 1934 року, а саме:

Таблиця 6.

В 1934 році було засіяно рижом 70 га.
1935 ....110 ..
1936 ....420 ..
1937 650
.850 ..
1938 ....505 ..
1939 ....725 ..
1940 ....760 ..
1941 ....809 ..
1942 ....180 ..
1943 ....197,5 ..

Примітка: зниження площі посіву в 1938 році з'ясовується виключенням частини плянтації під суходіл з огляду сильної засміченности рижовими просянками /засмічувателі рижу/.

Наслідками науково-дослідної роботи та колгоспною практикою було доведено, що риж в умовах України є високорентабельною культурою, яка щорічно дає високі та сталі врожаї, що дорівнюються пересічно 30-40 цнт. з га, а в окремих господарствах вони сягають ще вище. В 1937 році в громадському господарстві "Чер-

вонний маяк" Вознесенського району, було одержано з площі в 10 по 47 цнт. в громгоспі ім.Молотова на Дніпропетровщині з площі 74 га одержано пересічно по 42,2 цнт., в громгоспі "Азов-Рис" на Маріупільщині з площі 48 га одержано по 48 цнт., а в 1938 р. з тієї ж площі одержано по 50 цнт. з га. Дані за 1938 та 1939 рік показали, що в окремих рижових господарствах Вознесенського району, на тих плянтаціях, де виконувався комплекс агротехнічних заходів підвищення врожаїв досягало 65-80 цнт. з га. В 1938 р. Вознесенський район в цілому з площі 504 га одержав пересічно по 30 цнт. з га, а в 1939 р. з площі 627 га по 35 цнт. з га. Запорізький район на протязі 1938-39 р.р. одержав пересічний врожай з площі в 120 га по 36,6 цнт. з га, Апостолівський район за 1938-39 р.р. одержав по 30-33 цнт. га і т.д. Врожай рижу в Конотопі на Чернігівщині збирався від 25 до 52 цнт. з га в залежності від кліматичних умов року. Але низька якість насіннього матеріялу рижу незабаром привела до сильного засмічування рижових посівів специфічними рижовими засмічувачами і частковому виключенню плянтацій під суходольний клин, як це мало місце у Вознесенському в 1938 році.

З початку широкого виробничого рижосіяння загострилося питання про добір ґатунку рижу, який би своєчасно вистигав та давав добрі врожаї. "Це питання було вирішено через проведення дослідів з сортовипробовуванням різних сортів рижу, завезених в Україну з ДСК, Закавказзя, Середньої Азії", пише Щербина М.В., що був в той час керівником по селекції МФНДС.
Щербина М.В. - рукопис: "Сорти рижу на Україні" 15.II.1940 р.

Майже з півста ґатунків рижу, що брали участь в сортовипробуванні, кращими для українських ґрунтово-кліматичних умов себе виявили: Ообе, Кендзо, Канторі, та Хокайдо всі ґатунки північно японського походження, одержані від Далекосхідньої рижової станції Росії, але в виробництві знайшли своє місце лише сорти Кензо та Ообе, що характеризуються за Щербиною такими ознаками:

I. Ґатунок Ообе - ботанічна відміна - Італіка. Безостий, квіткові луски солом"яно-жовті, абсолютна вага зерна /вага 1000 зерен/ - 29,0 гр. Плівчатість - 19%, вегетаційний період 90-95 днів. Має ніжну солому, через що вилягає, а також має нахил до осипання зерна.

2. Ґатунок Кендзо - ботанічна відміна - Біхроа. Остистий, квіткові луски двокольорові, абсолютна вага зерна 31,5 - 32,0 гр. Плівчатість - 19%, вегетаційний період 95 - 100 днів. Не вилягає, не обсипається.

Не зупиняючись на цьому, УНДС з 1935 року приступає до власної селекції рижу, яка належної організації та обсягу набуває лише з 1937 року. Метою селекції було: вивести власні ґатунки рижу, які цілком відповідали б ґрунтово-кліматичним умовам України, були б ранньостиглі і високоврожайні, не вилягали і, таким чином, були б здатні до механізованих жнив.

"В наслідок наполегливої і копоткої роботи по селекції рижу пише далі Щербина, - за останні 5 років 1935 - 39 УНДС вивела два ґатунки рижу, що своєю врожайністю та іншими господарськими ознаками є кращі за поширені зараз у виробництві". Характеристика цих ґатунків рижу за Щербиною такі:

I.Ґатунок ч.-2586-I.Ботанічна відміна -Церавшаніка.Безостий,середньостиглий, не полягає. Для механізованого виробництва цілком придатний. Насіння цього сорту в I938 році було передано до Державного сортовипробування.

2.Ґатунок ч.- 0427. Ботанічно відміна - церавшаніка.Високоврожайний, безостий, ранньостиглий, не обсипається, не полягає. Для механізованих жнив цілком придатний. Насіння цього ґатунку в I940 році також було передано до Державного сортовипробування.

Для більш докладної характеристики Українських ґатунків рижу подаємо їх врожаї в порівнянні з врожаями Кендзо та Ообе за 3-х річчя I937 - 39 р.р.

Таблиця 7.

Ґатунки Роки	Врожаї I937	I938	I939	Пересіч. врож. за 3 роки	Врож в% до стандарту.	Вегет. період в днях.	Абсоль. вага з. в грам.
Кендзо	27,5	37,0	46,6	37,0	I00,0	95	3I,9
Ообе	3I,7	37,5	54,I	4I,I	III,0	88	29,5
ч.-2586-I	40,7	44,6	57,8	47,7	I28,9	95	3I,I
ч.-0427	-	49,2	6I,4	55,3	I49,4	88	30,4

Крім цього, як видно з нижче наведеної таблиці ч.-8, ґатунок ч.-2586-I в Державному сортовипробуванні I938 року в чотирьох сортодільницях на далекій географічній відстані також показав себе з боку врожайности далеко кращим за стандарти Кендзо таОобе.

Таблиця 8.

Сортодільниця	В р о ж а й н і с т ь: ч.2586-I	Стандарт	Ч.2586-I в % до ст.	Назва Станд.
Вознесенськ Мик.обл.	54,9	46,3	II8,3	Ообе
Нікополь Запоріж.	40,9	30,6	I33,6	Кендзо
Миргород Полт.обл.	65,9	57,5	II4,6	Ообе
Полтавськ. риж.радгосп. Краснодарський край.	56,2	4I,5	I35,4	Кендзо

Таким чином, таблиці ч.7, 8 безсумнівно переконують, що нові українські ґатунки рижу по врожайності далеко перевищують Кендзо та Ообе, що зараз поширені в виробництві і майже не поступаються їм по абсолютній вазі зерна та вегетаційному періоду.

Ґатунок Ч,-2586-I дає надвишку врожаю зерна в порівнянні до Кендзо пересічно за 3 роки I0,7 цнт.з га, або 28,9%.Ґатунок ч.-0427 пересічно за два роки дав надвишку -I8,3 цнт/га або49,4%.

В Державному сортовипробуванні ґатунок 2586-I на всіх чотирьох сортодільницях дав надвишку врожаю над стандартами Ообе та Кендзо пересічно на 25,5%.

Поширені в виробництві ґатунки рижу Oобе та Кендзо довгий час являли собою ґатунки лише по назві. В дійсності ж це були суміші різноманітних відмін /ботанічних/ та форм, що негативно впливало на врожай рижу. Наприклад, за даними апробації 1938 р в громгоспі "АЗОВ-РИС", Маріупольського району - ґатунок Кендзо мав основної ботанічної відміни - Діхроа -29,5%, решту ж 70,5% складали різні ботанічні домішки. Аналогічні явища часто мали місце і в багатьох інших громадських господарствах України по обох зазначених вище ґатунках рижу. В ці домішки входило багато таких ботанічних відмін та форм, що сильно обсипалися, полягали, вчасно не вистигали і навіть при правильній і високій агротехніці знижували врожай та знецінювали рижову продукцію - крупу. В додаток до всього, за відсутністю будь якої роботи по насінництву, наявний посівний матеріял рік- у- рік все сильніш знецінювався, засмічувався насінням дуже шкідливих для культури рижу засмітчиками, рижовою просянкою - Ехінохлоа орицікола.З. та курячим просом Ехнох.круссґаллі.з., що майже не відділяються від насіння від насіння рижу ніякими зерноочистними машинами.

Такий стан з посівним матеріялом міг скоро привести українське рижосіяння до катастрофи, до неможливості дальшого поширення цієї високо цінної культивисокоприбуткової культури. Щоб ліквідувати таке загрозливе становище, УНДС з осени 1937 року розпочинає широку роботу по насінництву рижу ґатунків Кендзо та Oобе. З цією метою з господарських посівів станції та кращих громадських господарств, станція відбирає індивідуальним методом 16500 рослин для вирощування еліти. Крім цього, в деяких громгоспах Вознесенського району методом масового відбору було одібрано краще насіння по Oобе 25 цн. і по Кендзо 10 цн. для засіву на насіннєвих ділянках.

Цей захід дозволив рижовій станції вже в 1939 році забезпечити всі свої посіви поліпшеним насіннєвим матеріялом, та заврасти в 16-ти рижових громгоспах Вознесенського району насіннєві ділянки, врожаєм з яких в 1940 р. було замінено значну кількість рядового безпорідного посівного матеріялу району на чисто-ґатунковий.

Наслідки двохрічної праці укр.Н.Д.Р.С. по насінництву видно з такої таблиці.

Таблиця ч.9.

Ґатунки	1938 рік			1939 рік		
	Насіння в цн.	Ґатун. чист.	Категор.	насін. в цн.	Ґатунк. чистота.	Категорія.
Oобе еліта	7,41	100	I	9,8	100	I
Oобе і репродук.	106,0	98,7	II	176,6	100	I
Кендзо еліта	7,95	100	I	6,4	100	I
Кендзо іреппрод.	92,0	100,8	II	164,8	100	I
	25,0	97,8	II	-	-	-
Разом	238,36	-	-	357,6	-	-

Таким чином, за два роки праці по насінництву, було виведено 596 цн. чистосортного насіннєвого матеріялу.

Дальші плани та заходи УНДРС в насіннєвій справі та поширенню виробничого рижосіяння на Україні було перервано подіями Другої світової війни, що зруйнували і саму станцію.

Коноваленко О.П.

РИЖОВА КУЛЬТУРА - ЯК СПОСІБ БОРОТЬБИ З МАЛЯРІЄЮ.

Звичайний рядовий громадянин культури рижу інакше собі не уявляє, як поруч з малярією, гарячкою в 40 ступнів та лихоманкою, що б'є, трусить та корчить людину поки не настане смерть. З цього приводу ми мусимо розібратися в цьому питанні і тут же з'ясувати, чи малярія дійсно виникає в областях рижової культури в зв'язку з рижосіянням, чи це пояснюється просто загальними умовами, звичайними для тих областей, де риж сіється?

З'ясуванню цього питання найбільше уваги було приділено в Італії, де малярія довгий час була страшенним бичем.

До початку нашої доби, в Італії з малярією намагалися боротися виключно законодавчими заходами, як наприклад, обмеженням посівної площі рижу, або установленням певної відстані /1,5 км./ рижових плантацій від селищ і т.і, але всі ці заходи не дали жодних наслідків.

Лише роботи останніх десятиріч, науково-дослідних установ, що були скеровані в бік технічного удосконалення культури рижу, дали можливість позбавитися малярії цілим рижосіючим районам Італії.

Практично ці заходи були скеровані на раціоналізацію зрошувальної мережі, відбудову дринажу та цілої системи відвідних канав і знищенню розсадників малярії - болот.

Недосконалість зрошувальних систем, що ними характеризуються майже всі рижові райони земної кулі, відсутність розумного регулювання водного балансу районів призведе до того, що багато зрошувальної води розтікається даремно, без всякої потреби, затоплює та заболочує вільні, незайняті культурою простори. Ці, неосвоєні та заболочені простори /терени/ і являються сприятливими для розплоджування малярійного комаря. От ці два фактори і є основною і головною причиною розповсюдження малярії, але ці фактори, на думку директора Верчільської науково-дослідної рижової станції п.НОВЕЛЛІ /Італія/, є цілком переможними і що в цьому разі, риж є найкращий спільник не малярії, а людини, бо культурою рижу легше всього можна позбавитися болот.

НОВЕЛЛІ наводить численні приклади, коли поширення культури рижу призводило до зменшення захворювань на малярію. В Наваррі /провінція в Італії/ 70 років тому назад, пише Новеллі, коли там було посівів рижу дуже мало, хворих на малярію нараховувалось до 10%. В 1911 р., коли площа рижових посівів досягла 69 тис.га, хворих на малярію було лише 0,6%.

З цього боку також досить цікаве повідомлення проф. ГРАССІ, що наводить числа майже 300-т річних спостережень з 1611-1900р. Свої висновки, зменьшення смертности від малярії в провінції Мартара з 85 чол. на 100 тис. населення, до 14 чол. на 100 тис. населення, він зв"язує з кривою зросту площі під культурою рижу.

З 1905-1909 р. пересічна смертність від малярії цілої Італії дорівнювалася 14 чол. на 100 тис. населення, але в той же час для провінції Наварра та Павія смертність від малярії була лише 2,4 чол. на 100тис. населення, між іншим, ці провінції, до введення в них культури рижу, були самими злісними на малярію.

Подібне ж співвідношення було помічено в Еспанії і Португалії, де болотисті місцевості, ззаведенням в них культури рижу, або з раціоналізацією зрошувальних систем вже існувавших плантацій, робилися відносно здоровими районами з незначним відсотком маляриків.

Безумовно, що заміна заболочених теренів на рижові плантації та раціоналізація зрошувальних систем, ще не дадуть цілковитого знищення малярійного комаря та малярії, але вона буде сильно пригнічена. Для цілковитого знищення малярії треба вжити таких засобів:

I.- Це переривання життьового циклу збудника малярії в середині людського тіла і 2.- Переривання життьового циклу збудника малярії поза людським тілом, способом знищення малярійного комаря.

Перше досягається хінізацією населення малярійних місцевостей, а друге - знищенням лічино-малярійного комаря, нафтовуванням водоемів , або осушкою їх коли це можливо.

Дослідами в Болгарії, що були проведені в 1922р. установлено, що лічинка малярійного комаря гине під впливом сонячного проміння не лише тоді, коли водойом висушений остаточно, але навіть і тоді, коли шар води у водоймі не перевищує 2- 3 см.

Ці дані цілком відповідають дослідам, що їх було проведено в продовж багатьох років доктором ВОСКРЕСЕНСЬКИМ в Азербайджані на рижових плантаціях. В 1927 р. ВОСКРЕСЕНСЬКИЙ цілком довів, що в умовах періодичного просушування рижової плантації - - /3-х денне просушування, 11 днів заливу/ цілком знищується лічинка малярійного комаря. Лишалося невідомим, як буде реагувати на переривчасте зрошування сама рослина рижу, як це може відбитися на зрості та врожаї його окремих ґатунків.

Але і це питання з часом було позитивно розв"язане Азербайджанською науково-дослідною рижовою станцією. Два кращих рижових ґатунки Азербайджану "Велькіджірі" та "Амбарбу-білий", що в 1928 - 29 р. з ними провадилися досліди на переривчастому зрошувальному тлі, не зменьшили звичайної своєї врожайности, навпаки, на обох ґатунках спостерігалося поліпшення якості зерна - збільшення відсотку його скловидности.

Над питанням переривчастого зрошування рижу також працювала і Вознесенська НДРСт., яка за 4 роки своїх дослідів прийшла до

такихвисновків: боротьба з лічинкою малярійного комаря в умовах переривчастого зрошування рижу цілком можлива. В умовах Вознесенського району вона вимагає шестиденної просушки після 9-ти денного затоплення, але просушка плантації в продовж 6 днів шкідливо відбивається на рижові і призводить до зниження врожаю, наприклад: -

В той час, коли контрольні ділянки дають врожай - 40,9цн.га

Ділянки з переривчастим зрошуванням дають лише - 35,47цн.га.

Ящо ж при переривному зрошуванні, риж підживлювати 4 рази за вегетацію мінеральними добривами, то знижка врожаю цілком ліквідується, що видно з наслідків досліду, про вплив амонійної та нітратної форми азоту на врожай рижу при переривному зрошуванні:

Таблиця ч.I0.

Показники	Контроль з добривом при пост.затопл.	Переривне зрошування з добривом	Переривне зрошування без добрива
Врожай	44,99 ц/га	49,79 ц/га	39,85 ц/га
Висота рослини	79 см.	83 см.	-
Довжина волоті	I5,5 см.	I6,0 см.	-
Колосистість	87,0	90,0	-

Отже, з наведеної таблиці видно, що переривне зрошування рижу підсилене своєчасно міндобривами, цілком забезпечує і високий врожай рижу і загальний розвиток рослин.

Окрім методів боротьби з лічинкою малярійного комаря, що про них говорилося вище, опинимося ще на одному, який з великим успіхом може бути використаний в цьому напрямку - це рибо-розведення на рижових плантаціях. Присутність 3-4 літніх м-ця на рижових чеках шару води в I0 - I5 см., сильно збагачує її своєрідним рослинним та тваринним населенням, що дозволяє розводити на ньому рибу. Крім того, що риба живлячись буде знищувати силу лічинок малярійного комаря, вона допомагає до деякої міри підвищенню врожаю рижу. Розриваючи поверхню грунту, риба знищує в великій кількості різних хробачків, молюсків, червей, лічинок рижового комарика та панцерного рачка, що є рижовими шкідниками. Риба живиться насінням шкідливих для рижу засмічувачів, як наприклад: просянками, що в великій кількості обсипаються в воду, а також споживає їх молоді сходи та водорослі, таким чином, поза тим, що риба на рижових чеках майже цілком знищує лічинки малярійного комаря, в решті, сама, без особливих на те витрат, дає цінний харчовий продукт, що що виносить понад I00-250 кг. риби з гектара.

Розводити рибу в першу чергу треба на планірованих чеках, оскільки на них можна підтримувати рівномірний шар води.

На кепсько спланірованих та на не планірованих чеках розведення риби вимагає значних витрат при меншій ефективності;

що до її добування.

Розведення риби на рижових плантаціях вимагає деяких додаткових пристосувань, як забезпечення всіх водоспусків та водонапусків спеціальними гратками, щоб риба через них не пролазила. Валики повинні бути настільки міцними, що запобігти проривам їх та утечі з чеків води, а з ними і риби. Понад валиками в які вправлено водовипуски проривають канавки на 30-35 см. глибини та 40 см. ширини. В ці канавки збирається риба з чеків під час спуску води для їх тимчасової просушки. В осени, після остаточного спуску з плантації води в цих канавах та ямах, що їх вривають перед спуском, збирається вся риба де її і вибирають. З різних пород риби найбільше придатний для нашої мети є гамбузія та дзеркальний короп. Але гамбузія є дуже дрібна рибка і крім того вживання її для знищення личинок малярійного комаря іншої користі не дає. В той час як дзеркальний короп є дуже корисна риба. Поза тим, що він дуже прожерливий, що якраз для нашої мети дуже корисно, він краще за іншу рибу мириться зі значними коливаннями температури води, що на рижових плантаціях має місце і врешті, сам дає великий прибуток від його реалізації, як харчового продукту.

Засів коропа на рижовій плантації можна робити мальком, або годовиками, що спеціально розводиться рибоплідниками.

Пускають рибу на плантацію зараз же після повних сходів рижу, та залива чеків сталим шаром води. Один гектар поля вимагає 600-1000шт. мальків з розрахунком його відсіву коло 50%.

Продуктивність такого зарибленого гектара повинна бути 100-150 кг. риби при середній вазі рибини 300-400 грам та пересічній довжині 20 см. Годовиків коропа впускають за гектар 200-250 штук пересічної ваги в 30-40 грамів. До осени короп при багатих кормах набуває середньої ваги 600-800 грамів. Зариблені плантації забезпечуються дбайливою вартою, бо мала рибка має силу ворогів, що полюють на неї. Для мальків та молодого коропа великої загрози набувають жаби, жуки плавунці, вужі, та інші. З птиці - особливо шкідливі - чаплі, чайка, чорногуз. Боротися з цими шкідниками, коли їх дуже багато - - трудно, але зганяти з плантації, та при появленні шкідників у воді виловлювати їх необхідно.

І так, зі всього, що ми могли привести про малярію та заходи проти неї не виникає, що культуру рижу можна будь як пов"язувати з конечучою необхідністюмалярії, як його супутниці. З численних прикладів яскраво видно, що малярія є наслідком не раціонального водокористування та культурної відсталости населення, яким воно переважно є в країнах Сходу, з безладною та неохайною культурою рижу.

Раціональне використання вільних заболочених теренів різними культурами і в першу чергу рижом - є найкращий спосіб позбавитися малярії, оздоровити заражені на малярію райони. Раціоналізація ж агротехніки рижосіяння, що виникає зі всього комплексу знання про рижову рослину, буде досягнута за умов

культури рижу з переривчастим, або періодичним зрошуванням та обов"язковим використанням парів і сівозміни.

Розробка способів культури рижу, що виключало б необхідність зловживання зрошувальною водою, виведення нових ґатунків рижу, здібних для культури з періодичним зрошуванням, ось чергові завдання, що їх собі мають поставити в ближчому майбутньому рижові науково-дослідні установи.

Гр. Лисий.

ПРИБУТКОВЕ ПАСІЧНИЦТВО. /Продовження/.

Вулик.

Для інтенсивного пасічникування надається найкраще американський вулик Лянґштрота. Він є легкий, тривкий, міцний вигідний в праці і при мандрівнім пасічництві, сім"ї розвиваються в них добре. Хибами цього вулика є: I. що літний, 2. що бджоли /трупи/ затикають собою леток - який є при дні і пні - як що пасічник не усуне вчасно трупів, - душаться. Щоб запобігти цьому увів я в тім напрямі поліпшення: замість одного летка пробив я два летки в передній стіні, при дні вулика. На час зимівлі залишаю обидва летки по пару цм. відкритими, зимівля при допомозі двох відкритих летків є цілком певна, бо на випадок забиття мертвими бджолами одного летка - виміна повітря відбувається другим летком. Вигідним дволетковий вулик є ще в тім випадку, коли коли уживаю його до зимівлі двох родин з резервовими матками; в тім випадку ділю вулика при помочі перегородової дошки - на дві половини в яких поміщою дві сім"ї.

Другим поліпшенням є рухоме отеплення, яке дозволяє в кожнім часі мати вулика одно чи двостінним. Для цього роблю резервове дно з дошки в 2 цм. завгрубшки і такої величини, щоб по наложенню на нього вулика виставало з усих боків на 5 - 6 цм. До верхньої площі резервового дна прибиваю три листви /крім переду/ кожна біля 3 цм. товщини і ширина в віддалі I - 2 цм. від країв резервового дна.

Відтак збиваю скриньку - без стелі і дна з I-2 цм. грубої шалівки /дошки/, якої внутрішні виміри були б 3-4 цм. більші від зовнішніх вимірів вулика. Ця скринька повинна бути біля 10 цм. вищою від вулика, а передня стінка має бути коло 5 цм. вища /від бічних і задньої стінки/ то значить , що коли ту скриньку положимо на резервове дно, то в передній стіні скриньки буде отвір високий близько 5 цм., який буде творити вільний вхід для бджіл до вулика.

Коли хочу з літнього вулика зробити зимовий, то з стовпів /палів/ знімаю літнього вулика, на стовп накладаю резервове дно, на яке /для збільшення тепла/ можу дати I-2 листки папи; на те

дно кладу вулик, а на вулика скриньку, яка опреться об резервове дно. Між стінами вулика та стінами скриньки повстане 3 - 4см. порожня /залежно від тавщини стінок скриньки/, яку випихаемо соломою, або якимсь іншим матеріялом. Тому, що скринка коло 10см. вища за вулик, то повстане місце для щільного утеплення стелі.

Тому що передня стінка скриньки знизу на 5см. коротша /щоб не закривала летка/, треба до неї припасувати відповідної ширини і довжини дощечку, яка не дозволила б усування опакування, а тим самим- затканню летка.

Таким способом можемо кожної пори мати вулика, або двостінного, це важне при мандрівним пасічництві, при якім зручніше перевозити пасіку в одностінних вуликах. Крім того літом в часі спеки - - легко усунути опакування, бо вистарчить піднести скриньку й опакування само випаде; для охорони вулика від спеки накладаемо скриньку без опакування.

Підготовка пасіки до зимівлі.

Підготування пасіки до медозбору - починається підготівлею пасіки до зимівлі. Зимівля це основа прибутковости пасіки. Зі зле підготованою до зимівлі пасікою буде мати пасічник клопіт цілий рік, а в парі з клопотом - величезна і втрата.

Хиби непідготованої до зимівлі пасіки: І.пні - слабухи, 2.пні - без матки, 3.пні з недостатнім зимовим запасом меду, 4. пні зі зле розложеним запасом меду, 5.пні з старими матками, 6. пні з зашироким гніздом, 7.пні з затісним гніздом.

Вже при кінці головного пожитку мусимо покасувати, або направити всіх слабухів, безматків і пнів з трутівками, бо вони є причиною нападки, якої самі падуть жертвою, а навіть можуть бути причиною загибелі пасіки, бо нападка може поширитися на цілу пасіку, а навіть і на сусідні пасіки. За слабуха уважаемо такого пня, я який обсідає меньше ніж 7 рамок Ніколи не жалуймо , що через касування пнів зменшимо пасіку. Пам"ятаймо завщецо що 10 сильних пнів дадуть завше зиск, а 100 - поганеньких - завше дадуть втрату. Коли слабуха пустимо в зимівлю, то він або запержиться й навесні "сконає", або хоч і вийде добре - будемо мати з ним клопіт. В частині в якій описані методи пасічникування є подані способи на збільшення пасіки й через осінне касування пнів, чисель-

ности пасіки не зменшимо - в порівнанню з весняним станом; навпаки, зостанеться нам ще декілька пнів запасних. Через осіннє касування пнів зискуємо деяку кількість меду і воску.

Пень який має недостатній запас меду згине голодовою смерю, а ми втратимо не лише пня, але й той запас меду який він зїв, а з якого ми могли скористати, або будемо мати з ним клопіт зимою й весною з підгодовуванням, або - ще гірше - з відрятовуванням від позірної смерти. Можна часто стрінути пасічника, який хвалиться, що від Різдва - до часу першого облету, відрятував 10, чи більше пнів від смерти /загибелі/. Очевидно, нема тут чим хвалитися, бо такий пасічник - завдяки свому недбальству -/не доповнив восени зимових запасів/ поніс дуже велику втрату, а саме: кожен з урятованих пнів мав певну кількість черви /часто навіть 3 рамки/, яка з причини браку меду і холоду який повстав при повільнім завмиранні бджіл застудилася й загинула. Якщо такий пень був би мав потрібний запас меду, то черва була б не застудилась, а бджоли, які були б виклолись з неї, використали були б весняний пожиток і пень був би сильним. А так - хоч ми й врятували пня, то його прийдеться злучити на весні з іншим пнем, бо вийде ослабленим. Як навіть, -що рідко буває - буде який пень поволі розвиватися - то однак з нього великої потіхи не будемо мати, бо він ніколи не дорівняє пневі, який правильно перезимував.

Пень - в залежності від сили та місця зимівлі /в стебнику/, або надворі/ повинен мати 12 - 16 кгр. меду, або стільки рамок до половини critого меду - скільки рамок обсідають бджоли.

Пні, які мають достатній запас меду, а запас той зле розложений - погано зимують.

Дуже часто стрічаємо пасічників, які не вміють собі здати справи з того, що в них погинули поодинокі пні, хоч в вуликах залишився - нераз навіть значний запас меду.

Причиною загибелі пнів - в цьому випадку - зле розложений мед.

Щоб пень добре перезимував, мусить мати над своїм зимовим клубом запас меду, який вистарчив би йому аж до теплішого часу, тобто до першого весняного облету. В противнім випадку, бджоли дійшовши до порішньої листви рамки - гинуть з холоду, хоч на бокових рамках мають ще мед.

З тієї самої причини бувають також значні осипи бджіл - до 50 й більше відсотків-, а то, в тому випадку, коли частина бджіл має в своїх рамках достатньо меду, а частина - замало.

В вулику, крім крайніх рамок, не повинні знаходитися рамки, які не були б бодай до половини заповнені медом. Пні з старими матками - то так, як старі корови, коні, кури - мало дають хісна. Стара матка слабо червить й пень - не тільки, що не прийде до великої сили, але може бути так ослаблений, що - мимо доброго перезимування прийдеться весною його скасувати /а він же зїв зимою і восени не меньше I2 кг. меду/.

Правило є, що не повинні ми тримати в пасіці старших за 2 річних маток, допускаються такі тільки тоді, коли пні відзначуються особливими прикметами, напр., нерійливі, дуже працьовиті, будували мало трутової вощини, добре боронилися проти нападу і т.п. Приплоду маток з тих пнів вживемо на заступлення маток в пнях з некорисними прикметами, напр., гін до роєння, нападки, слаба оборона при нападці і т.п.

Заширокe гніздо дуже погано впливає на зимівлю бджіл. Чим в вулику більше рамок необсажених бджолами, тим бджоли мусять більше зїдати меду, щоб витворити потрібну теплоту; а чим більше зїдає бджола меду - тим більше нагромаджується в відходовій кишці нестравних частей й бджоли - не можуть вдержати калу до першого весняного облету - заперджуються й гинуть. Пні з затісним гніздом також зле зимують. Коли бджіл зтіснимо, то значить примусимо їх зимувати на менше рамках, ніж вони можуть обсісти, тоді в гнізді буде загаряче, бджоли будуть терпіти спрагу, непокоїтися, вибризкувати, а щоб найти потрібну воду - відкриють забагато комірок меду; мед почне псуватися й від нього бджоли заперджуться.

Коли пасіка - при кінці головного пожитку - приготовано до зимівлі- то значить всі явища некорисної зимівлі усунені, можемо бути спокійні, що восени не будемо мати жодного клопоту в пасічничім підприємстві й спокійно будемо ждати зимівлі.

Зостається нам іще одно, а саме, слідкувати чи який інший пасічник не робить нам шкоди, як що в його пасіці кинулася нападка, в якій і наші бджоли беруть участь.

Зимівля.

Пасіку можна зимувати на тічку, або в стебнику. Коли ми добре підготували пасіку до зимівлі, вулика утеплили зі всіх боків, споду і верху, а порожнє місце в середині вуликів виповнили добрими матами, або соломою - може пасіка дуже добре зимувати на тічку, не боячись й найсильнішого морозу.

Тому, що бджоли потребують зимою як найбільше спокою, треба забезпечити їх від ріжних стуків, потрясень, які можуть походити від людей, звірят, птиць і т.д.; при цім треба замітити, що сталий гук, чи туркіт /напр. млин/ бджолам не перешкоджає в добрій зимівлі - вони звикають до нього. Пні повинні бути звернені до півночі летками, щоб сонце не вибаблювало їх назовні в часі морозів.

Зимівля на тічку має свої добрі й злі сторони: До добрих належать: I. не маємо клопоту й праці з заношенням і виношенням пасіки до і зі стебника, 2.серед зими трапляються настільки теплі дні, що бджоли можуть облетітися і зчиститися, а це дуже корисно впливає на дальшу зимівлю.

Злі сторони зимівлі на тічку: Iпні мусять бути сильніші, ніж ті, які зимують в стебнику. 2.Більше зїдають меду на витворення тепла, 3.наражені на крадіж та інші ушкодження від "добрих людей і звірят.

Щоб бджоли добре перезимували в стебнику мусить він бути; I. якнайменше вразливий на вплив зовнішньої температури, то значить, що в нім не повинно тепло знижуватися меньше ніж плюс 2° й підвищуватися понад плюс 6°. 2. Повинен бути стадник помірно сухий, зовсім темний, ізольований від деяких гуків, стуків шмерів, забезпечений допливом свіжого і відпливом зіпсутого повітря.

Прикмети/вигоди/ зимівлі в стебнику: вуликів не треба надто утеплювати, сімї навіть слабші - перезимовують добре, бджоли меньше зїдають меду, пні забезпечені від крадіжі.

М.Р.

"К_В_А_С_Н_И_Й_ _Г_Р_У_Н_Т"

Кожному доводилось чути про т.зв. квасний чи заквашений грунт. Та не всі може знають, що то таке квасна земля. Така земля дійсно є. Воно правда, що коли взяти трохи такої землі на язик, то може не відчуваємо квасного смаку, бо кваси /кислоти/, які є в ній, дуже роздрібнені. Але ніжні корінці дуже вразливі на заквашеність грунту. Але що до того між управними рослинами є ріжниця. Коли одні як: жито, овес, сераделла, лубин і картопля можуть рости і на заквашених грунтах, то знов інші як: буряки, ячмінь, пшениця, горох, конюшина червона та люцерна не люблять квасних грунтів. Кваси повстають у землі через гниття природніх речей, коли повітря не має достатнього доступу. Коли гноїмо грунт стаєнним гноєм, або хоч стернею, а зем-

ля пухка, то приоране бадилля чи солома зігниє в землі скоро. Коли ж земля тяжка, коли повітря має утруднений доступ, то п приорані рослинні частини не "перепалюються" в землі так швидко, але починають гнити. При тім гнитті повстають кваси, які нагромаджуються і з часом заквасюють грунт. Найчастіше виступає це на підмоклих грунтах, бо всі вільні щілини між грудками землі випорнює і не впускає туди повітря. Гостійно заквашена земля є в лісах, але та заквашеність не шкодить зростові дерев, а гриби люблять рости лише на заквашеній землі. Це треба тямити, коли на місці свіжо-викорчованого лісу має бути рілля. Коли в шклянку наллємо якоїсь кислоти, наприклад оцту, й будемо до нього додавати кілька разів по трошки вапна, соди або лугу з деревного попелу, то по якімсь часі той оцет перестане бути квасний. Кажемо тоді, що те вапно чи сода знейтралізувала квас. Отже подібно, як у тій шклянці, діється і в г грунті. Коли в землі є досить вапна або інших лугів, то кваси, які в ній творяться, будуть знейтралізовані і грунт не буде квасний. До грунтів, які мають у собі багато вапна, належать грунти утворені на вапняних скалах, а крім того деякі т.зв. лісові глинки. Але наші піскові та піскова-глинкові землі звичайно мають у собі дуже мало вапна й через те вони більше або менше заквашені. Часто бідні на вапно є навіть землі, де близько є поклади вапна, а це з тої причини, що дощова вода сполокала вапно з одного шару землі до нижчих шарів.

Чи в землі є вапно, чи ні - на це можуть нам дати вказівку деякі ознаки. Там де росте дико квасок - земля квасна й потребує вапна. І навпаки, коли росте польовий мак /мачок - 7 папавер реас/ рідко росте на квасній землі, а коли де-не-де й росте на васній землі, то дуже мізерний. Коли, наприклад, у пшениці аж червоніє від польових маків, то це означає, що в грунті багато вапна. Коли взяти грудку землі й полити її соляною кислотою, або хоч міцним оцтом /есенцією/, а з грудки почнуть зараз добуватися бульки газу, то - знак, що в тій землі є вапно. От же вона не квасна. Та щоб точно означити, скільки в землі вапна і чи багато вапна їй треба додати, на це треба окремих приладів. Такі прилади дуже добрі і мають їх досвідні станції.

Виявивши квасність грунту, треба нейтралізувати його домішкою вапна. Найліпше вапнувати поле з початком осени й то таке, на якому мають бути: буряки, горох, яре збіжжя, а особливо, коли в те збіжжя є намір сіяти конюшину.

Коли земля глинкувата, або глинкувато-піскова з підложжям глини, то найкраще звапнувати її належним меленим вапном, при чому треба висівати 200 до 400 кілограм на один гектар поля. Палене вапно не лише відквашує землю, але й робить її більш пухкою. Зате піскові землі, які й так - пропускні, ліпше вапнувати не паленим вапном, але меленим вапняком.

СЕЛЯНСЬКІЙ СПІЛЦІ НА ДОРОГУ
В ДРУГИЙ РІК ПРАЦІ.

УРИВКИ з привітів Селянській Спілці, проголошених на ювілейних зборах спілки в Ауґсбурзі дня 24.XI.1946р.

"ВІТАЮ КОЖНУ ОРГАНІЗОВАНУ СИЛУ. Закликаю до припинення всіх роздорів, це є необхідністю в теперішньому часі". Дир.В.Блаванський - від Таборової Ради і Обласного ПУЕ.

"КОЛИ ПОЧНУТЬ ТРІЩАТИ ТЮРЕМНІ ҐРАТИ і прийдеться їх вже ламати, то будемо їх ламати разом з селянами". Проф. Н.Кибалюк - - від Товариства Українських Політичних В"язнів.

"НІКОЛИ Я НЕ КОМАНДУВАВ ЛІПШОЮ ЧАСТИНОЮ НІЖ ЮНАЦЬКОЮ ШКОЛОЮ, СКЛАДЕНОЮ З СЕЛЯНСЬКИХ СИНІВ. Держава у творенні сили завжди звертається до села, до людей землі, яку ми звемо Батьківщиною і ми боролись і будем боротися за вашу землю і нашу спільну державу". Ґен. В.Петрів.

"БАЧУ СЕЛЯН ЗА ДЕРЖАВНИМ СТОЛОМ В КИЇВІ ЯК ГОСПОДАРІВ ДЕРЖАВИ" Проф. В.Пачн.

"КРІМ РЕАЛЬНОЇ СИЛИ ТВОРЯТЬ СЕЛЯНИ У СВОЇЙ ОРГАНІЗАЦІЇ І ДУХОВИЙ КАПІТАЛ з яким вернуться додому, а навіть коли і не прийдеться нам вернутися, то цей духовий капітал піднесе загальний рівень і значіння українського народу. Письменник О.Орест - від Спілки Письменників в Ауґсбурзі.

"ІНТЕЛІҐЕНЦІЯ СТАЄ НА СПІВПРАЦЮ З СЕЛЯНСТВОМ ДЛЯ ПІДНЕСЕННЯ ЙОГО РІВНЯ". Проф. Г. Гинкар - від Українського Університету.

"КОЛИСЬ БУЛО ЛЕГКО - Степан пішов до Івана і полагодили справу. Тепер, незважаючи на загальне незнайомство і пережиті тоталістичні режими, які виключали право на думання і власну ініціятиву самостійне, добровільне об"єднання селян є виявом їхньої дозрілости". Проф. Л.Чикаленко - від Спілки Журналістів в Ауґсбурзі.

"НАША ПРОГРАМА - програма політична: координація стремлінь всіх політичних партій до спільної мети - здобуття НЕЗАЛЕЖНОЇ СОБОРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ. Організоване селянство може бути базою до об"єднання". Проф. І.Паливода - від Координаційного Українського Комітету.

"ОРГАНІЗОВАНЕ ДЕРЖАВНО ДУМАЮЧЕ СЕЛЯНСТВО Є ПІДСТАВОЮ ДО СТВОРЕННЯ ОДНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ФРОНТУ. Вітаю поширення організації селян. Проф. МІЩЕНКО - від Українського Національно-Державного Союзу".

"УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ РЕПРЕЗЕНТУЮТЬ ГІДНО НА ЧУЖИНІ СВОЄЮ ПОВЕДІНКОЮ І ДОБРОЮ ПРАЦЕЮ НАШ НАРІД. Інж. Витвицький - Селянська Спілка Новий Ульм.

"Є НЕОБХІДНІСТЮ, ЩОБ НАШІ СЕЛЯНКИ ВКЛЮЧИЛИСЯ зі всією своєю жіночою енергією до селянського активу". Др.В. Лук"янович - від Об"єднання Українських Жінок-Еміґранток.

"НЕХАЙ НАМ БОГ ДОПОМОЖЕ ВЕРНУТИСЯ НА НАШУ БАТЬКІВЩИНУ всім здоровим і всім таким як ми тут є. о. Семен Іващенко від Парафіяльної Ради УАПЦ Сомме-Казерне.

ВІДПОВІДІ ЧЛЕНІВ УПРАВИ СПІЛКИ СЕЛЯН.

Проф.Сенько."Тоді, коли ми їхали, траплялось треба було і по двадцять запрягатись побіч коней щоб витягнути наші фіри з болота - тоді вже творилась наша спілка, вже тоді ми відчули, що в гурті сила". Селяни може не знають філософських трактатів про демократію, але селяни відчули на власних спинах, що таке диктатура, тиранія і тоталізм і вже добре знають, що все, що не є тоталізм - це і є та демократія яка забезпечує нам порятунок. Не тільки тепер, для теперішнього часу, але й на будуче хочемо ми зберегти й зміцнити нашу єдність, щоб у вирішальний момент всім стати пліч-опліч і разом одною лавою змагати до створення Соборної Самостійної Української Держави.

ГОЛОВА СПІЛКИ СЕЛЯН І.Богуславець. У дев"ятнадцятих роках нас ворог поділив на різні групи і групки і - ми програли. Тепер, на скелястих горах німецьких ми ділимося на групи, вороги зовні і вороги що входять в наше середовище ділять нас і спричиняють незгоду і боротьбу між нами. Коли ж ми об"єднаємось і один одного зрозуміємо, ми зможемо здобути те за що ми боролися і боремося - нашу Соборну Незалежну Українську Державу.

Селянин П.Сало. "З відкритою душею і прямим шляхом ми йшли і підемо далі. Були спроби декого з нас відхилити і втягнути нас у партійну боротьбу, але ми не піддалися на це і без ніяких партійних тенденцій єдналися і творили нашу професійно-станову СЕЛЯНСЬКУ СПІЛКУ. Ми будемо й далі єднатися для добра української справи.

С.У.